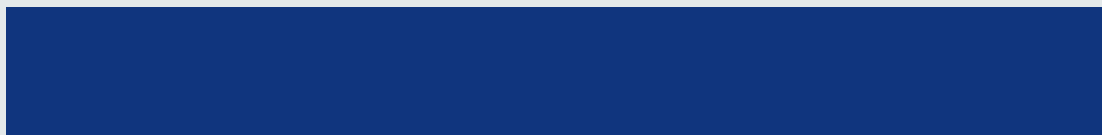

Rapport

Leefbaarheid in Pijnacker- Nootdorp

Lemon-vervolgmeting 2023

Leefbaarheid in Pijnacker- Nootdorp

Lemon-vervolgmeting 2023

Datum 27 juni 2023

Opdrachtgever: Lemon-vervolgmeting 2023

Contactpersoon: Peter van der Sman
Maaïke Volker

Nadere inlichtingen: Veerle Veraart; veerle.veraart@rigo.nl; 06 – 51643331
Anna Vrieler; anna.vrieler@rigo.nl; 06 – 19105780

Projectnummer: P45980

RIGO is lid van de Vereniging voor Beleidsonderzoek (VBO) en gecertificeerd volgens ISO 9001:2015

WWW.RIGO.NL | DE RUIJTERKADE 112-C AMSTERDAM | IBAN NL 14 INGB 0002903851 | T 020 522 11 11
INFO@RIGO.NL | POSTBUS 2805 1000 CV AMSTERDAM | BTW NR NL 0092.84.461.B.01 | KVK 33227618

Inhoud

Inleiding	2
1.1 Wat is Lemon-onderzoek?	2
1.2 Lemon in de gemeente Pijnacker-Nootdorp	2
1.3 Leeswijzer	2
2 Onderzoeksmethode	4
2.1 De vragenlijst	4
2.2 Het onderzoeksgebied	4
2.3 Werkwijze en respons	5
2.4 De onderzoeksgroep	6
2.5 Toelichting op de analyses	9
3 Totaaloordeel	12
3.1 Totaaloordeel	12
3.2 Totaaloverzicht	13
4 De fysieke woonomgeving	15
4.1 Kwaliteit van de woningen	15
4.2 De woonomgeving	16
4.3 Groenvoorzieningen	17
4.4 Speelvoorzieningen	18
4.5 Algemene voorzieningen	19
4.6 Conclusie fysieke woonomgeving	20
5 De sociale woonomgeving	22
5.1 Betrokkenheid	22
5.2 Omgang bewoners uit verschillende inkomensgroepen	23
5.3 Omgang bewoners met verschillende culturele achtergronden	24
5.4 Conclusie sociale woonomgeving	25
6 Veiligheid	26
6.1 Overlast van (het gedrag van) anderen	26
6.2 Criminaliteit	27
6.3 Veiligheidsgevoel	28
6.4 Conclusie veiligheid	29
7 Overlast	30
7.1 Overlast van activiteiten	30
7.2 Vervuiling	31
7.3 Verkeersoverlast	33
7.4 Conclusie overlast	34

8	Wijkprofielen	35
8.1	Pijnacker-Centrum/ Dorp	35
8.2	Pijnacker-Noord	36
8.3	Koningshof	37
8.4	Klapwijk	38
8.5	Tolhek	39
8.6	Keijzershof Erven	40
8.7	Keijzershof Boszoom	41
8.8	Keijzershof Eilanden	42
8.9	Ackerswoude	43
8.10	Oude Leede/ Zuidpolder	44
8.11	Pijnacker-Noordpolder	45
8.12	Pijnacker-Oost	46
8.13	Nootdorp-Centrum/ West	47
8.14	Vrouwtjeslant/ Nieuweveen	48
8.15	Achter het Raadhuis	49
8.16	's-Gravenhout	50
8.17	De Venen Oost	51
8.18	De Venen Centrum	52
8.19	De Venen Craeyenburch	53
8.20	Buitengebied Nootdorp	54
8.21	Oud Delfgauw	55
8.22	Emerald Noord	56
8.23	Emerald Centrum	57
8.24	Emerald Zuid	58
8.25	Aandachtspunten per wijk	58
	Bijlage 1: Vragenlijst	60
	Bijlage 2: Opmerkingen	0

Inleiding

Sinds 2002 monitort de gemeente Pijnacker-Nootdorp de leefbaarheid in de wijken met behulp van Lemon, de leefbaarheidsmonitor. Aan de bewoners van de gemeente wordt gevraagd een vragenlijst in te vullen over de leefbaarheid in de wijk. In het voorjaar van 2023 is de elfde vervolgmeting uitgevoerd. De resultaten hiervan zijn in dit rapport beschreven.

1.1 Wat is Lemon-onderzoek?

Leefbaarheid is een verzamelterm voor een reeks factoren die gezamenlijk bepalen hoe mensen hun woon- en leefomgeving waarderen. Leefbaarheid kan dan ook gedefinieerd worden als de mate waarin de omgeving aansluit bij de wensen en eisen van de mensen die er wonen.

Om (de beleving van) leefbaarheid te meten heeft RIGO een instrument ontwikkeld met de naam Lemon, de leefbaarheidsmonitor. Met Lemon wordt antwoord gegeven op vragen als: Hoe leefbaar vinden bewoners hun eigen wijk of buurt? Waar liggen de verschillen tussen kernen, wijken of buurten? En, wanneer de Lemon op een later moment weer wordt uitgevoerd, hoe ontwikkelt de leefbaarheid zich door de jaren heen?

Lemon maakt de antwoorden op dit soort vragen inzichtelijk door resultaten in kaartbeelden en in overzichtelijke tabellen en grafieken op wijkniveau weer te geven. Daarnaast biedt Lemon de mogelijkheid om de leefbaarheid in diverse Nederlandse gemeenten met elkaar te vergelijken via de website www.lemon-onderzoek.nl. Resultaten zijn opgenomen in een online kaartenviewer op deze website.

1.2 Lemon in de gemeente Pijnacker-Nootdorp

Om de twee jaar wordt in de gemeente Pijnacker-Nootdorp het leefbaarheidsonderzoek uitgevoerd met behulp van Lemon. Sinds het ontstaan van de gemeente Pijnacker-Nootdorp in 2002 hebben in totaal tien Lemon-metingen plaatsgevonden, namelijk in de jaren 2003, 2005, 2007, 2009, 2011, 2013, 2015, 2017, 2019 en 2021. In het voorjaar van 2023 is de elfde vervolgmeting uitgevoerd.

In een vragenlijst is aan een groep bewoners uit een selectie van wijken gevraagd een oordeel te geven over hun wijk met betrekking tot diverse leefbaarheidsthema's. In totaal zijn er 6.535 bewoners benaderd, waarvan 2.398 respondenten de vragenlijst hebben ingevuld. Dat zorgt voor een hoge respons van 37%. Dit is vergelijkbaar met de respons in 2021 (38%).

In dit rapport worden de antwoorden van de bewoners op de vragenlijst inzichtelijk gemaakt door ze in kaartbeelden en overzichtelijke tabellen weer te geven op wijkniveau. Per leefbaarheidsthema leest u hoe de bewoners hun wijk op verschillende aspecten beoordelen. De resultaten worden per thema en per wijk gepresenteerd, waarbij de resultaten van 2023 worden vergeleken met die van de gemeente in totaal en met de voorgaande.

1.3 Leeswijzer

De rapportage is onderverdeeld in acht hoofdstukken. In hoofdstuk 2 wordt de onderzoeksmethode behandeld, waarbij zaken als de respons en de steekproefgrootte aan bod komen. In hoofdstuk 3 worden de uitkomsten van het totaaloordeel per de wijk gepresenteerd. Ook wordt een totaaloverzicht gegeven van de scores per wijk op alle leefbaarheidsaspecten. In hoofdstuk 4 tot en met 7 worden achtereenvolgens de uitkomsten per leefbaarheidsthema besproken: de fysieke woonomgeving, de sociale woonomgeving, veiligheid en overlast. Per

thema is beschreven hoe de bewoners van de gemeente Pijnacker-Nootdorp hun wijk beoordelen en worden opvallende cijfers en conclusies benadrukt.

Voor elk thema is een tabel opgenomen waarin de cijfers per wijk zijn afgezet tegen het gemiddelde van de gemeente. Er wordt een vergelijking op wijkniveau gemaakt. Daarnaast is een kaart van de gemeente opgenomen waarop de rapportcijfers voor de wijken zijn omgezet in kleuren. Indien de scores tussen de wijken verschillen, uit zich dat in kleurverschillen op de kaart. Bij elke kaart is een legenda opgenomen die aangeeft welke cijfers bij de verschillende kleuren horen; hoe groener de wijk, hoe hoger het cijfer. Hoe roder de wijk, hoe lager het cijfer. In de tabellen zijn ook de cijfers van de voorgaande metingen opgenomen. Eventuele significante veranderingen ten opzichte van de laatste meting in 2021 worden weergegeven met pijltjes. Deze pijltjes wijzen respectievelijk op een significante voor- of achteruitgang ten opzichte van het voorgaande onderzoek.

Tot slot volgt in hoofdstuk 8 een beschrijving van alle wijken (wijkprofielen). Per wijk worden de sterke en zwakke punten besproken en wordt (waar mogelijk) een trendanalyse weergegeven. Van de vorige meting in 2021 en de huidige meting wordt de ontwikkeling van de waardering voor de verschillende aspecten grafisch weergegeven. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een lijst van aandachtspunten per wijk.

Leefbaarheidsmonitor meet beleving

Voordat u start met het lezen van de uitkomsten, plaatsen we nog een belangrijke algemene opmerking. De leefbaarheidsmonitor geeft de beleving van de leefbaarheid weer. Er dient benadrukt te worden dat de beleving en feitelijke situatie niet altijd overeenkomen. De resultaten uit dit leefbaarheidsonderzoek geven de gevoelens van bewoners weer.

2 Onderzoeksmethode

In dit hoofdstuk wordt de opzet van het onderzoek beschreven. Om te beginnen worden de verschillende leefbaarheidsthema's en aspecten doorgenomen waarop de vragenlijst is gebaseerd. Daarna wordt ingegaan op het onderzoeksgebied, de werkwijze, de behaalde respons en de onderzoeksgroep. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een korte toelichting op de analyses die in dit onderzoek zijn uitgevoerd.

2.1 De vragenlijst

De vragenlijst die is gebruikt om de leefbaarheid in Pijnacker-Nootdorp te meten, gaat in op vier leefbaarheidsthema's: de fysieke woonomgeving, de sociale woonomgeving, veiligheid en overlast. Aan het begin van de vragenlijst is gevraagd naar het totaaloordeel van de wijk om een eerste onbevungen oordeel te krijgen. Hieronder is weergegeven welke aspecten per leefbaarheidsthema in de vragenlijst aan bod zijn gekomen (Tabel 1). Aan bewoners is gevraagd om elk aspect een rapportcijfer te geven, waarbij 1 zeer negatief is en 10 zeer positief¹. De vragenlijst staat in bijlage 1 van dit rapport.

Aan het einde van de vragenlijst konden de respondenten opmerkingen plaatsen bij twee aspecten naar keuze. In de bijlage van dit rapport is daarvan een overzicht opgenomen met het aantal opmerkingen per wijk onderverdeeld naar de verschillende aspecten. Er zijn in totaal 2.581 opmerkingen gemaakt. Alle opmerkingen zijn aan de gemeente ter beschikking gesteld en kunnen dienen als achtergrondinformatie bij de resultaten.

De vragenlijst is hetzelfde als de bij de voorgaande leefbaarheidsonderzoeken in de gemeente om veranderingen in tijd te kunnen monitoren.

Tabel 1 Overzicht van leefbaarheidsthema's met bijbehorende aspecten die in de vragenlijst aan bod zijn gekomen

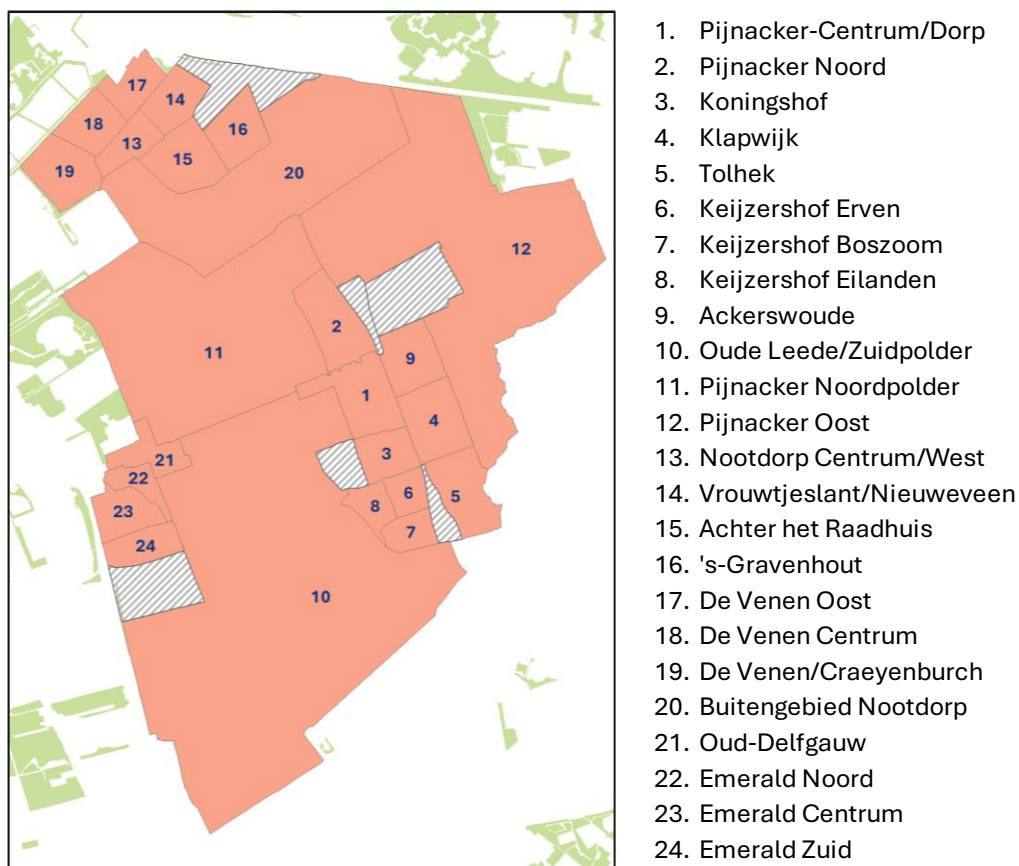
Totaaloordeel	Sociale woonomgeving	Veiligheidsgevoel
Fysieke woonomgeving	Betrokkenheid bewoners bij wijk	Overlast
Kwaliteit woningen	Omgang bewoners inkomen	Overlast van activiteiten
Woonomgeving	Omgang bewoners culturele achtergrond	Overlast door vervuiling
Groenvoorzieningen	Veiligheid	Overlast door verkeer
Speelvoorzieningen	Overlast van (gedrag) anderen	
Kwaliteit voorzieningen	Criminaliteit	

2.2 Het onderzoeksgebied

Het onderzoeksgebied in de gemeente Pijnacker-Nootdorp bestaat uit 24 wijken. Deze indeling komt grotendeels overeen met de CBS-wijkindeling. In het gebied zijn ongeveer 21.886 huishoudens woonachtig (in 2022). Wijken met weinig huishoudens worden niet meegenomen in het onderzoek vanwege het afwijkende karakter van de wijken. De drie bedrijventerreinen De Boezem, Oostambacht/Heronpark en Ruyven zijn om deze reden buiten beschouwing gelaten. Ook de (toekomstige) nieuwbouwwijken De Scheg, Tolhek Centrumlijn en Tuindershof zijn niet in het onderzoek meegenomen.

¹ Een 6 is net voldoende en een 5 net onvoldoende.

De wijkindeling van dit onderzoek ziet er als volgt uit (Figuur 1):

Figuur 1 Wijkindeling leefbaarheidsonderzoek

2.3 Werkwijze en respons

Per wijk is door middel van een aselechte steekproeftrekking, een selectie gemaakt van particuliere huishoudens die zijn benaderd om mee te doen aan het onderzoek (Tabel 2). Bij het berekenen van de steekproefgrootte gaan we normaliter uit van de respons bij de voorgaande meting. In Pijnacker-Nootdorp was de respons in 2021 gemiddeld 38%. In wijken met een klein aantal particuliere huishoudens zijn deze allemaal aangeschreven.

Alle adressen, per wijk, maakten evenveel kans om in de steekproef terecht te komen. Uitsluitend bewoners van 18 jaar en ouder zijn geselecteerd; per adres is één persoon aangeschreven.

In totaal zijn er 6.535 geselecteerde bewoners benaderd. Zij ontvingen een uitnodigingsbrief met een papierenvragenlijst en een link met inlogcode voor de online vragenlijst. De vragenlijst is in maart 2023 aan de geselecteerde bewoners verstuurd. In totaal hebben 2.398 respondenten de vragenlijst ingevuld, wat een respons betekent van 37%. 958 bewoners hebben de papierenvragenlijst ingevuld, 1.440 bewoners hebben de online vragenlijst ingevuld. In een deel van de wijken bleef de respons in eerste instantie achter; daar zijn herinneringsbrieven verstuurd aan de geselecteerde bewoners.

In Tabel 2 is te zien hoe de respons is verdeeld over de wijken. Voor alle 24 wijken geldt dat er voldoende respons is geweest om tot betrouwbare uitspraken te komen.

Tabel 2 Overzicht van de respons per wijk (*= alle huishoudens geselecteerd)

	aantal huishoudens		uitgezet		Totaal	(%)
	2022	2023	Online	Schriftelijk		
1. Pijnacker-Centrum/Dorp	1.830	270	57	59	116	43%
2. Pijnacker-Noord	1.900	270	49	54	103	38%
3. Koningshof	1.005	270	50	48	98	36%
4. Klapwijk	1.445	270	56	45	101	37%
5. Tolhek	1.375	270	75	42	117	43%
6. Keijzershof Erven	925	270	56	55	111	41%
7. Keijzershof Boszoom	820	270	84	23	107	40%
8. Keijzershof Eilanden*	257	257	56	13	69	27%
9. Ackerswoude	995	270	100	24	124	46%
10. Oude Leede/Zuidpolder	495	350	77	53	130	37%
11. Pijnacker Noordpolder*	150	124	21	18	39	31%
12. Pijnacker-Oost*	251	251	37	35	72	29%
13. Nootdorp-Centrum/West	985	270	39	60	99	37%
14. Vrouwtjeslant/Nieuweveen	1.155	270	66	57	123	46%
15. Achter het Raadhuis	1.665	270	57	37	94	35%
16. 's-Gravenhout	590	270	85	34	119	44%
17. De Venen Oost	690	300	47	46	93	31%
18. De Venen Centrum	1.160	350	65	35	100	29%
19. De Venen Craeyenburch	615	350	64	32	96	27%
20. Buitengebied Nootdorp*	203	203	46	30	76	37%
21. Oud Delfgauw	850	270	77	42	119	44%
22. Emerald Noord	595	270	54	41	95	35%
23. Emerald Centrum	1.190	270	52	42	94	35%
24. Emerald Zuid	740	300	70	33	103	34%
Totaal	21.886	6.535	1.440	958	2.398	37%

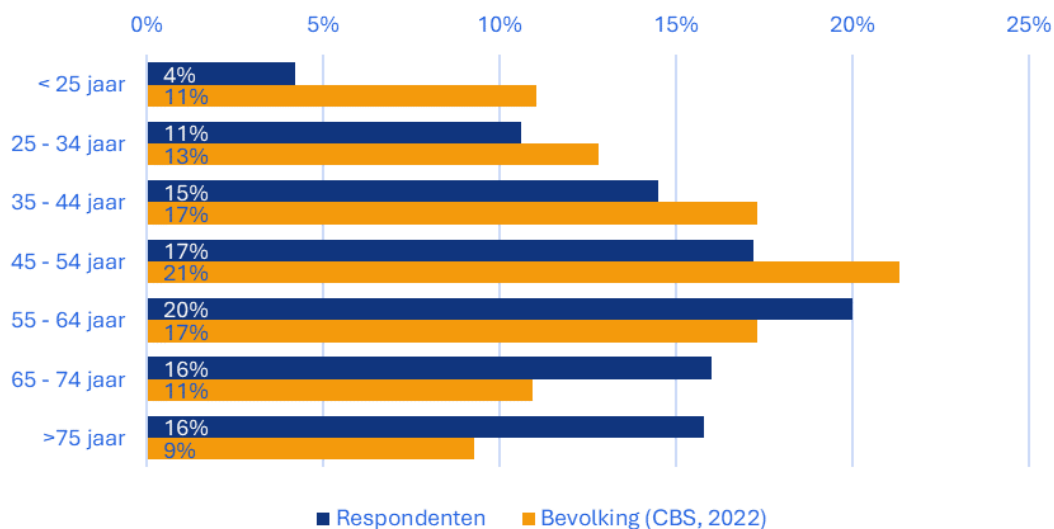
2.4 De onderzoeksgroep

In navolgende figuren is de samenstelling van de onderzoeksgroep afgezet tegen de werkelijke bevolkingssamenstelling van de gemeente Pijnacker-Nootdorp. Hoe meer deze verdelingen met elkaar overeenkomen, des te representatiever de respons is.

Leeftijd

Uit alle leeftijdsgroepen (mits boven de 18 jaar) zijn bewoners geënquêteerd. In Figuur 2 is de leeftijdsopbouw van de onderzoeksgroep afgezet tegen de werkelijke leeftijdsopbouw van de bevolking in Pijnacker-Nootdorp. De meeste respondenten zijn tussen de 55 en 64 jaar oud (20%). De respons in deze leeftijdscategorie is hoger dan op basis van het aandeel van de bevolking valt te verwachten. Hetzelfde geldt voor de leeftijdscategorieën 65 tot 74 jaar en 75 jaar of ouder. De leeftijdscategorieën vanaf 55 jaar zijn oververtegenwoordigd in het onderzoek.

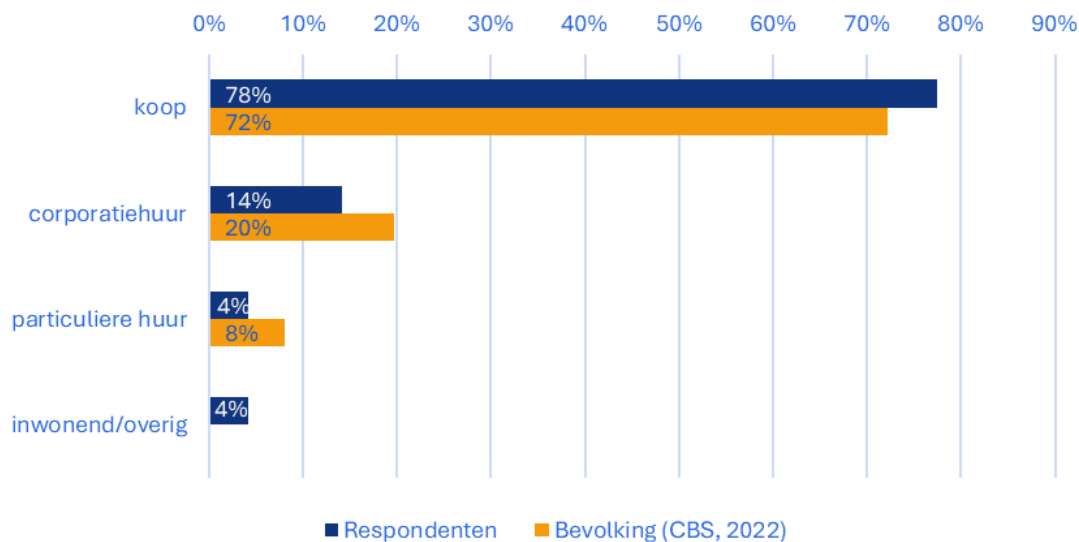
De respons in de leeftijdscategorieën onder de 25 jaar, 35 tot 34 jaar, 35 tot 44 jaar en 45 tot 54 jaar zijn ondervertegenwoordigd in het onderzoek. De respons in deze leeftijdscategorieën is lager dan op basis van het aandeel van de bevolking valt te verwachten.

Figuur 2 Leeftijdsverdeling onderzoeksgroep versus bevolking gemeente Pijnacker-Nootdorp

Eigendom van de woning

In Figuur 3 is de verdeling naar eigendom van de woning onder de respondenten in het onderzoek vergeleken met de werkelijke verdeling in Pijnacker-Nootdorp. De meeste respondenten zijn eigenaar-bewoner en hebben een koopwoning (78%). Zij zijn oververtegenwoordigd in het onderzoek. De mensen die huren van een woningcorporatie en huren in de particuliere huur zijn ondervertegenwoordigd.

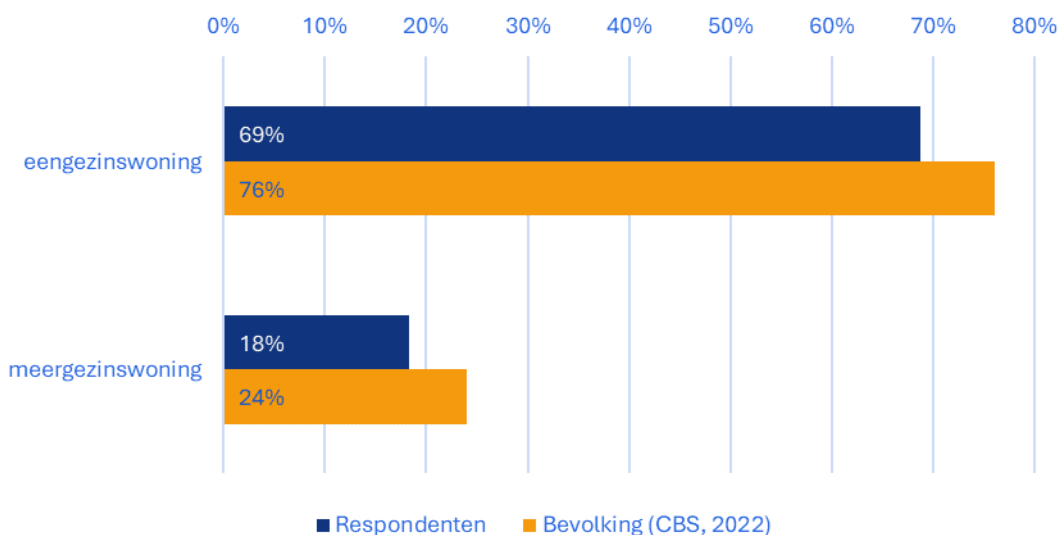

Figuur 3 Verdeling eigendom woning onderzoeksgroep versus eigendom in gemeente Pijnacker-Nootdorp

Woningtype

In Figuur 4 is de verdeling van woningtype onder de respondenten naar eengezins- of meergezinswoning in het onderzoek vergeleken met de werkelijke verdeling in Pijnacker-Nootdorp. Een meergezinswoning is bijvoorbeeld een appartement, beneden- of bovenwoning of flat.

De verdeling van de woonsituatie van respondenten is vergelijkbaar met de woonsituatie van de bevolking. De respons van bewoners valt voor beide woningtypen iets lager uit. Dat komt omdat 13% van de respondenten heeft aangegeven in een ander woningtype te wonen.

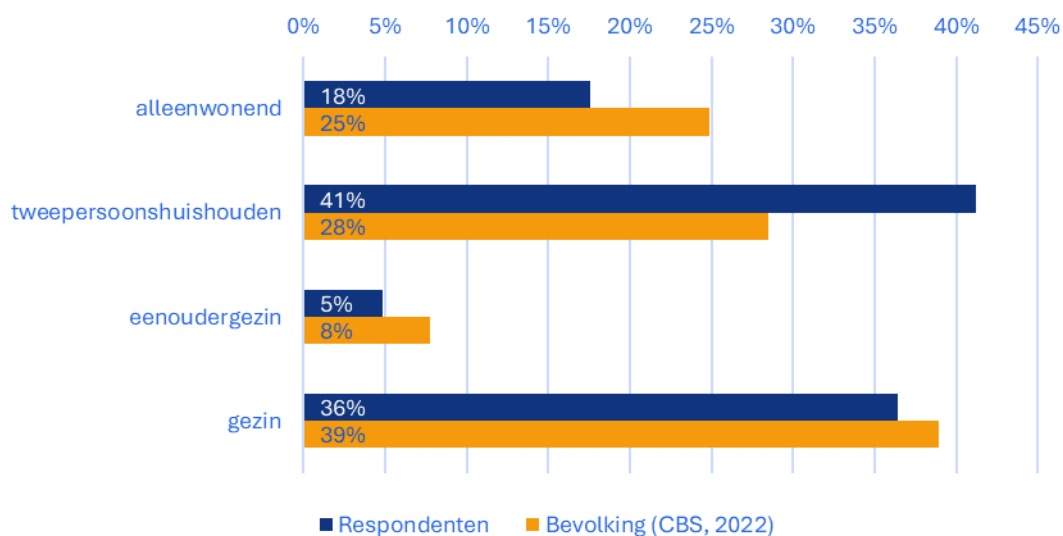

Figuur 4 Verdeling woningtype onderzoeksgroep versus huishoudens in de gemeente Pijnacker-Nootdorp

Huishoudenssamenstelling

Figuur 5 laat de verdeling van de respondenten naar huishoudenssamenstelling zien vergeleken met de werkelijke verdeling van de huishoudens in Pijnacker-Nootdorp. Het grootste deel van de respondenten vormt een tweepersoonshuishouden (41%). Dit zijn tweepersoonshuishoudens zonder (thuiswonende) kinderen. De respons in deze huishoudenscategorie is hoger dan op basis van de werkelijke verdeling valt te verwachten. Deze huishoudenscategorie is in het onderzoek oververtegenwoordigd.

De huishoudenscategorieën alleenwonend, eenoudergezin en gezin zijn in het onderzoek ondervertegenwoordigd, vergeleken met wat te verwachten valt op basis van de werkelijke verdeling in de gemeente.

Figuur 5 Verdeling huishoudensamenstelling onderzoeksgroep versus huishoudens in gemeente Pijnacker-Nootdorp

2.5 Toelichting op de analyses

In deze paragraaf wordt een korte beschrijving gegeven van de analyses die in dit onderzoek zijn uitgevoerd.

De analyse

Voor elk aspect in dit onderzoek wordt per wijk en voor de gemeente als geheel, het gemiddelde van alle respondenten berekend.

Voor de analyse wordt een betrouwbare schatting gegeven van het oordeel (rapportcijfers) van de totale bevolking van de gemeente (of wijk) over de leefbaarheid. Een betrouwbare inschatting houdt in dat wanneer het onderzoek meerdere keren wordt uitgevoerd, de uitkomsten gelijklopend zullen zijn. Het is dus van groot belang om toevallige uitkomsten zoveel mogelijk uit te sluiten. De kans op toevalligheden neemt toe naarmate:

- Het aantal respondenten kleiner is
- De spreiding² van de antwoorden van de respondenten groter is

De statistische term die in dit kader gehanteerd wordt is significantie. Wanneer verschillen significant zijn dan is er 95 procent kans dat dezelfde uitkomst bij herhaling van het onderzoek weer optreedt. Is een verschil niet significant, dan is de kans aanwezig dat de uitkomst op toeval berust.

Rondom elk gemiddelde wordt vervolgens een betrouwbaarheidsinterval (marge) berekend. Deze marge verschilt per gemiddelde. Daarbij geldt:

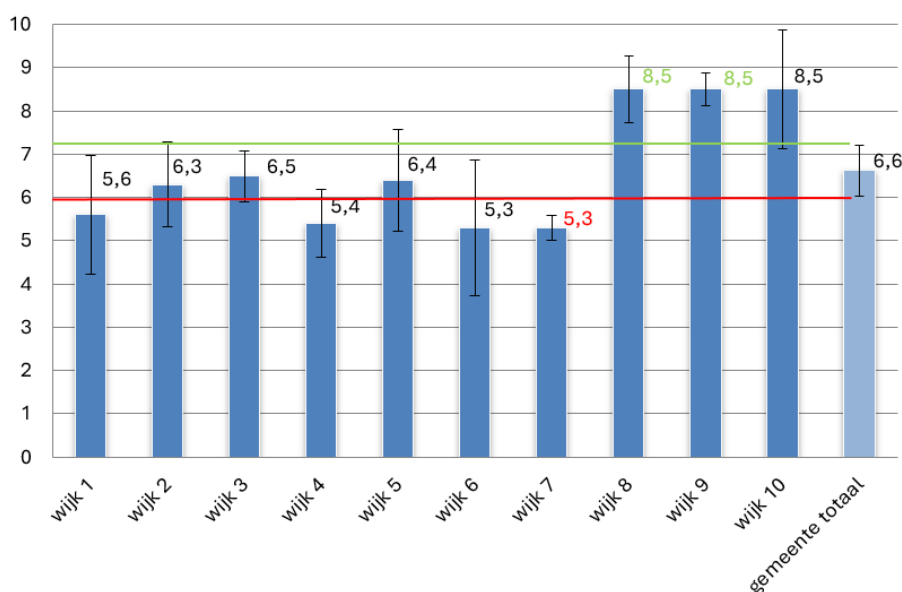
- Hoe groter de spreiding van de antwoorden, hoe *groter* de marge
- Hoe meer respondenten, hoe *kleiner* de marge

² Met de spreiding wordt de verdeling van hoge en lage cijfers bedoeld. Als bijvoorbeeld veel bewoners een 4 geven, maar ook veel bewoners een 10, dan is de spreiding groter dan wanneer alle cijfers tussen de 6 en 8 liggen.

Vergelijking wijk en met gemeentelijk gemiddelde

In dit Lemon-onderzoek wordt per thema beoordeeld of het gemiddelde rapportcijfer in een specifieke wijk significant afwijkt van het rapportcijfer voor de gemeente als geheel. Waar mogelijk wordt ook gekeken of de wijkcijfers significant hoger of lager zijn dan bij de vorige meting in 2021. Hoe bepaald wordt of een verschil significant is, wordt hieronder geïllustreerd.

In Figuur 6 zijn fictieve wijk- en gemeentegemiddelden weergegeven. De zwarte balken geven de marges rond de gemiddelden weer. Om gemakkelijk te kunnen zien welke wijken significant afwijken van het gemeentelijk gemiddelde zijn de boven- en ondergrens van het gemeentelijk gemiddelde doorgetrokken (respectievelijk de groene en rode lijn). Wanneer de marge rond het wijkgemiddelde geheel boven de groene of onder de rode lijn ligt, wijkt het gemiddelde van deze wijk significant af van het gemeentelijk gemiddelde. In het voorbeeld (Figuur 6) is dat het geval voor de wijken 7, 8 en 9.

Figuur 6 (Fictief) voorbeeld bij vergelijking tussen wijken met gemeentelijk gemiddelde

Omdat zowel het aantal respondenten als de spreiding van de cijfers per wijk anders zijn, zijn ook de marges rondom de wijkgemiddelden verschillend. Hierdoor kan het voorkomen dat wijken wel hetzelfde cijfer hebben, maar toch niet allemaal significant afwijken van het gemeentelijk gemiddelde (zie Figuur 6; wijk 8, 9 en 10).

Als er sprake is van significante verschillen wordt dat in de tekst beschreven en in de tabellen met kleuren aangegeven. Indien het cijfer voor een wijk significant hoger is dan het gemeentelijk gemiddelde is het cijfer **groen** gekleurd (zie Figuur 6; wijk 8 en 9). Als het wijkgemiddelde significant lager is dan het gemeentelijk gemiddelde, is het cijfer **rood** gekleurd (zie Figuur 6; wijk 7).

Significantie

In de beschrijvingen van de analyses wordt de term significantie **niet** gebruikt. De uitgelichte significante verschillen worden in de tekst aangeduid met 'hoger dan', 'lager dan', 'boven gemiddeld', 'beneden gemiddeld', 'positiever' of 'negatiever'.

Vergelijking meting 2021

De leefbaarheid in de gemeente Pijnacker-Nootdorp wordt voor de elfde keer gemeten. Daardoor is een vergelijking met de vorige metingen mogelijk. In de tabellen in het rapport worden de cijfers vanaf 2011 weergegeven. Eventuele significante veranderingen ten opzichte van de laatste meting in 2021 worden weergegeven met groene ▲ en rode ▼ pijltjes. Deze pijltjes wijzen respectievelijk op een significante voor- of achteruitgang ten opzichte van het voorgaande onderzoek.

In hoofdstuk 8, bij de wijkprofielen, wordt van beide meetjaren de ontwikkeling van de waardering voor de verschillende aspecten grafisch weergegeven.

3 Totaaloordeel

Aan het begin van de vragenlijst is aan respondenten gevraagd om een totaaloordeel te geven over hun wijk om een eerste onbevungen oordeel te krijgen. Dit hoofdstuk presenteert het resultaat van deze vraag. Tot slot wordt een totaaloverzicht gegeven van de scores per wijk voor alle leefbaarheidsaspecten. Deze scores worden in hoofdstuk 4 tot en met 7 verder toegelicht.

3.1 Totaaloordeel

Het totaaloordeel dat de bewoners van de gemeente Pijnacker-Nootdorp gemiddeld voor hun wijk geven is een 8,0. Daarmee is dit cijfer gelijk gebleven ten opzichte van de laatste meting in 2021.

Als we kijken naar de cijfers voor de afzonderlijke wijken, dan is te zien dat bijna alle wijken vergelijkbaar scoren met het gemiddelde voor de gemeente als geheel. De wijken Ackerswoude, Oude Leede/ Zuidpolder, Achter het Raadhuis en 's-Gravenhout scoren hoger dan het gemeentelijk gemiddelde. Voor Ackerswoude, Oude Leede/Zuidpolder en Achter het Raadhuis is dit cijfer hoger ten opzichte van 2021.

De bewoners van de wijk Keijzershof Erven, Nootdorp-Centrum/West en De Venen Centrum geven hun wijk het laagste cijfer, respectievelijk een 7,6, een 7,5 en een 7,5. Deze cijfers liggen lager dan het cijfer voor de gemeente als geheel. De cijfers zijn ook lager dan de cijfers die de bewoners in 2021 gaven aan hun wijk.

TOTAALORDEEL	2011	2013	2015	2017	2019	2021	2023
Totaal gemeente	7,7	7,7	7,9	7,9	7,9	8,0	8,0
1. Pijnacker-Centrum/Dorp	7,7	7,9	8,2	7,9	7,9	8,0	7,9
2. Pijnacker-Noord	7,7	7,5	7,8	7,8	8,0	7,9	8,0
3. Koningshof	7,7	8,0	8,1	8,1	8,0	8,1	8,1
4. Klapwijk	7,4	7,5	7,8	7,9	7,8	8,1	7,8
5. Tolhek	7,6	7,7	7,7	8,1	7,9	8,0	8,1
6. Keijzershof Erven (1)	7,4	7,3	7,6	7,8	7,5	7,7	7,6
7. Keijzershof Boszoom (1)	7,4	7,3	7,6	7,6	8,0	7,9	7,9
8. Keijzershof Eilanden	-	-	-	-	-	-	8,0
9. Ackerswoude (2)	-	-	-	7,6	8,0	7,9	8,3
10. Oude Leede/Zuidpolder	8,1	8,2	8,1	8,2	8,2	8,1	8,3
11. Pijnacker Noordpolder	7,7	8,0	8,2	8,4	8,2	8,0	8,3
12. Pijnacker-Oost (2)	7,5	7,9	7,7	7,7	7,8	7,8	8,0
13. Nootdorp-Centrum/West	7,4	7,4	7,8	7,9	7,7	7,9	7,5
14. Vrouwjeslant/Nieuweveen	8,0	7,6	8,1	8,1	8,1	8,2	7,9
15. Achter het Raadhuis	8,1	8,1	8,1	8,4	8,0	8,3	8,4
16. s-Gravenhout	8,1	8,2	8,3	8,3	8,5	8,4	8,3
17. De Venen Oost (3)	7,2	7,5	7,7	7,9	8,0	8,0	8,0
18. De Venen Centrum (3)	7,2	7,5	7,7	7,6	7,4	7,8	7,5
19. De Venen Craeyenburch (3+5)	7,3	7,2	7,6	7,6	7,8	8,0	8,1
20. Buitengebied Nootdorp	7,9	8,2	7,8	7,9	8,1	7,8	7,9
21. Oud Delfgauw	7,7	8,0	7,7	8,2	7,6	8,1	7,9
22. Emerald Noord (4)	7,5	7,5	7,9	8,0	8,1	8,2	8,2
23. Emerald Centrum (4)	7,5	7,5	7,9	7,9	8,0	8,0	7,9
24. Emerald Zuid (4)	7,5	7,5	7,9	7,9	7,9	8,0	8,0

1/2/3/4 t/m 2015 vormden wijken met gelijke nummers samen één wijk

5 Deze wijk omvat de voormalige wijk Craeyenburch en een deel van voormalige wijk De Venen

significanter hoger t.o.v. de vorige meting	▲	significanter hoger dan de gemeente als geheel	6,0
significanter lager t.o.v. de vorige meting	▼	significanter lager dan de gemeente als geheel	6,0

In totaal hebben 96 respondenten een opmerking geplaatst over het totaaloordeel van de wijk. Bewoners uit Pijnacker-Noord hebben de meeste opmerkingen (11) geplaatst over het totaaloordeel.

Veel respondenten geven aan positief te zijn over hun wijk en er prettig te wonen. Sommigen leggen hierbij de nadruk op de sociale betrokkenheid in de wijk. Anderen zijn positief omdat er voldoende voorzieningen nabij zijn, maar ook de rust kan worden opgezocht. Respondenten benoemen ook aandachtspunten zoals openbaar vervoer dat ontbreekt als je minder goed ter been bent, te weinig parkeerplaatsen en toenemend geluidsoverlast. Een aantal respondenten vragen ook aandacht voor het tekort aan huisartsen. Een voorbeeld van een opmerking is: *“Fijn dat de gemeente Pijnacker-Nootdorp dit onderzoek tweemaaljaarlijks uitvoert. Ik woon inmiddels heel wat jaar in de wijk en zie dat in de tijd mijn woongenot is afgenomen. Dat heeft te maken met geluidsoverlast van veel kanten, hangjongeren (crimineel gedrag), (grof)vuil op straat en bij de containers en in onze straat foutparkeerders die de auto's op de stoep zetten terwijl er in de buurt parkeerplaatsen zijn. Heb veel contact met de gemeente en merk dat de problemen moeilijk oplosbaar zijn. De problemen sudderen voort en worden niet altijd blijvend opgelost.”*

3.2 Totaaloverzicht

De gemiddelde cijfers van het Lemononderzoek in 2023 in de gemeente Pijnacker-Nootdorp zijn in onderstaande tabel per wijk en per leefbaarheidsaspect weergegeven. Tevens zijn de significante ontwikkelingen ten opzichte van de meting in 2021 weergegeven.

	Totaaloordeel	Kwaliteit woning	Woonomgeving	Groenvoorzieningen	Speelvoorzieningen	Algemene voorzieningen	Betrokkenheid	Omgang inkomensgroepen	Omgang culturele groepen	Overlast van anderen	Criminaliteit	Veiligheidsgevoel	Overlast van activiteiten	Vervuiling	Verkeersoverlast
Totaal gemeente	8 ▲	7,9	7,1	7	6,9	7,5	6,7	7,2	7	7 ▼	7,1	7,8 ▼	8,5 ▲	6,7	6,3
1. Pijnacker-Centrum/Dorp	7,9	7,6	6,9	6,7	6,7	8,1	6,5	7,2	6,8	7	7,2	7,8	7,9	6,8	5,9
2. Pijnacker-Noord	8	7,4	7,2	7,1	7	7,5	6,3	6,8	6,5	7,3	7,4	7,9	8,6	6,9	6,8
3. Koningshof	8,1	7,5	6,6	6,5	7,3	7,5	7,1	7,4	7,2	7,5	7,4	7,7	9	6,7	6,9
4. Klapwijk	7,8	7,3	6,8	6,8	7	6,4	6,9	7,1	7	7,5	7,6	7,8	9	7,2	6,7
5. Tolhek	8,1	8,1	7,5	7,4	7,5	7,5	6,3	7,1	7	7,4	7,2	8	8,7	7	6,9
6. Keijzershof Erven	7,6	7,6	6,8	6,6	7,2	7,7	6,2	6,8	6,8	6,6	7,2	7,7	8,6	5,8	6,2
7. Keijzershof Boszoom	7,9	8	7,3	7	6,9	7,5	6,3	6,6	6,8	6,5	6,8	7,9 ▼	8,3	5,7	6
8. Keijzershof Eilanden	8	8,6	7,2	7,3	7,4	7,5	6,4	7,1	7,5	7,2	6,6	8,1	8,8	6,5	5,8
9. Ackerswoude	8,3	8,5	7,1	6,5	6	7,9	7	7,3	7,5	7,3	7,8	8,4	8,7	6,6 ▲	6,2
10. Oude Leede/Zuidpolder	8,3	8,1	6,6	6,9	6	6,5	7,6	7,8	7,5	8	6,9	7,4	9,1	8	6,5
11. Pijnacker Noordpolder	8,3	8,1	6,5	7,2	6,3	7,6	7,6	7,8	7,6	7,6	7,7	7,9	8	7,2	4,8
12. Pijnacker-Oost	8	8	6,3	7	3,7	6	7,2	7,4	7	7,6	6,9	7,4	8,8	7	5
13. Nootdorp-Centrum/West	7,5	7,3	6,6	6,8	6,3	8,2	6,6	7	6,7	5,9	6,3	7	7,7	6,4	6
14. Vrouwteslant/Nieuweveen	7,9	7,6	7,4	7,5	7,2	8	6,8	7,1	6,8	7,1	7,2	7,8	8,6	6,7	6,5
15. Achter het Raadhuis	8,4	8	7,6	7,5	7,4	8	6,6	7,5	7,4	7,6	7,8	8,2	8,6	7,5	6,8
16. s-Gravenhout	8,3	8,5	7,8	7,8	8	7,8	7	7,5	7,6	7	6,9	7,9	8,1	7,2	6,4
17. De Venen Oost	8	7,9	7	6,9	6,5	7,9	6,7	7,2	7,2	6,7	7,3	7,7	8,4	6,8 ▼	5,7
18. De Venen Centrum	7,5	7,8	6,9	6,5	6,4	8	5,8	6,4	6,5	6,3	6,4 ▼	7,2	8,5	5	5,6
19. De Venen Craeyenburch	8,1	8,1	7,4	7,6	7,2	7,8	6,4	6,9	7	6,7	6,8	7,5	8,8	6,5	6,7
20. Buitengebied Nootdorp	7,9	7,8	6,5	6,5	5,3	7,1	7	7,5	7,2	7,1	6,6	7,2	7,8	7,2	5,8
21. Oud Delfgauw	7,9	7,4	6,8	6,6	6,8	7,1	6,7	7,2	6,9	7	7,6	8	8,6	6,7	5,8
22. Emerald Noord	8,2	7,9	7,4	7,1	7,4	7,6	6,7	7	7,1	6,9	7,5	8	8,8	7	7
23. Emerald Centrum	7,9	8	7,6	7,2	7,6	7,6	6,4	7,2	7,1	6,3	7	7,9	8,6	6,6	6,6
24. Emerald Zuid	8	7,9	7,3	7,3	7,5	7,3	6,6	7,2	7,1	6,6	7,2	8,1	8,6	6,4	6,6

Gemiddeld in de gemeente wordt in 2023 op twee aspecten hoger gescoord ten opzichte van de meting in 2021: de kwaliteit van de woningvoorraad en de mate van vervuiling. De positieve ontwikkeling van de kwaliteit van de woningvoorraad kan mede worden verklaard door de goede beoordelingen in de deelnemende nieuwbouwwijken, zoals Keijzershof Eilanden en

Ackerswoude. De gemeente scoort lager dan in 2021 op het vlak van criminaliteit en overlast van activiteiten. Dit valt waarschijnlijk te verklaren door de invloed van de Coronapandemie op de resultaten in 2021. Overlast door activiteiten en criminaliteit namen gedurende die periode af en deze aspecten werden positiever beoordeeld. Deze twee aspecten worden nu gewaardeerd op hetzelfde niveau als voor de pandemie in 2019.

Het totale leefbaarheidsoordeel voor de gemeente Pijnacker-Nootdorp komt op een 8,0, een ruime voldoende. Het totaaloordeel per wijk laat ook positieve cijfers zien, geen enkele score onder de 7,5. Op basis van de beoordelingen van bewoners kan geconcludeerd worden dat Pijnacker-Nootdorp over het algemeen een fijne gemeente is om in te wonen met een goede sociale en fysieke leefomgeving.

Een aantal opvallende zaken uit het totaalbeeld:

- Het aspect woningvoorraad (de kwaliteit van de woningen in de wijk) valt op met de meeste wijkcores onder het gemeentelijk gemiddelde (7 wijken). Dit geldt voor de wijken Pijnacker-Centrum/ Dorp, Pijnacker-Noord, Koningshof, Klapwijk, Nootdorp-Centrum/ West, Vrouwtjeslant/ Nieuweveen en Oud Delfgauw. Vlak daarna komt het aspect speelvoorzieningen, waarbij zes wijken onder het gemeentelijk gemiddelde scoren.
- Het aspect algemene voorzieningen (de kwaliteit van de voorzieningen) valt op met de meeste wijkcores boven het gemeentelijk gemiddelde (8 wijken). Dit geldt voor de wijken Pijnacker-Centrum/ Dorp, Ackerswoude, Nootdorp-Centrum/ West, Vrouwtjeslant/ Nieuweveen, Achter het Raadhuis, 's-Gravenhout, De Venen Oost en De Venen Centrum. Vlak daarna komt het aspect speelvoorzieningen, waarbij zeven wijken boven het gemeentelijke gemiddelde scoren.
- De wijken Keijzershof Eilanden, Achter het Raadhuis, 's-Gravenhout, De Venen Crayenburch, Emerald Noord en Emerald Zuid scoren op geen leefbaarheidsaspect lager dan het gemeentelijk gemiddelde. Dit geldt ook voor de wijk De Venen Oost, deze wijk scoort alleen op het aspect verkeeroverlast lager ten opzichte van 2021, maar dit rapportcijfer is niet lager dan het gemeentelijk gemiddelde.
- De wijken Pijnacker-Noord, Keijzershof Erven, Keijzershof Boszoom en Buitengebied Nootdorp scoren op geen leefbaarheidsaspect hoger dan het gemeentelijk gemiddelde.
- De wijk De Venen Centrum scoort op de meeste aspecten (11) lager dan het gemiddelde in de gemeente. Op het aspect veiligheidsgevoel scoort de wijk ook lager ten opzichte van de meting in 2021.
- De wijk Achter het Raadhuis scoort op de meeste aspecten (10) hoger dan het gemiddelde in de gemeente.

Alle cijfers per leefbaarheidsaspect worden in hoofdstuk 4 tot en met 7 verder toegelicht.

4 De fysieke woonomgeving

Onder de fysieke woonomgeving verstaan we de inrichting en het onderhoud van de buitenruimte, de bebouwing in de omgeving en de aanwezigheid van voorzieningen in de wijk. De bewoners van de verschillende wijken is gevraagd hun oordeel te geven over de volgende aspecten van de fysieke woonomgeving: de kwaliteit van de woningen, de kwaliteit van de woonomgeving, de groenvoorzieningen, de speelvoorzieningen en het algemene voorzieningenniveau. De resultaten worden in dit hoofdstuk per aspect en per wijk gepresenteerd.

4.1 Kwaliteit van de woningen

De kwaliteit van de woningen wordt door de respondenten gemiddeld met een 7,9 beoordeeld. Dit is een verbetering ten opzichte van de vorige meting in 2021.

De bewoners van de wijken Keijzershof Eilanden (8,6), Ackerswoude (8,5) en 's-Gravenhout (8,5) scoren het hoogst op de kwaliteit van de woningen. Deze scores liggen hoger dan de gemeente als geheel.

De bewoners van de wijken Pijnacker-Centrum/ Dorp (7,6), Pijnacker-Noord (7,4), Koningshof (7,5), Klapwijk (7,3), Nootdorp-Centrum/ West (7,3), Vrouwtjeslant/ Nieuweveen (7,6) en Oud Delfgauw (7,4) beoordelen de kwaliteit van de woningen het laagst. Deze cijfers zijn lager dan de score voor de gemeente als geheel.

KWALITEIT WONING	2011	2013	2015	2017	2019	2021	2023
Totaal gemeente	7,6	7,6	7,7	7,8	7,8	7,8	▲ 7,9
1. Pijnacker-Centrum/Dorp	7,5	7,7	7,8	7,5	7,5	7,6	7,6
2. Pijnacker-Noord	7,3	7,3	7,5	7,4	7,3	7,4	7,4
3. Koningshof	7,2	7,6	7,6	7,6	7,5	7,8	7,5
4. Klapwijk	7,3	7,3	7,4	7,4	7,4	7,6	7,3
5. Tolhek	7,5	7,7	7,7	7,7	7,8	7,7	8,1
6. Keijzershof Erven (1)	7,9	7,6	7,7	7,8	7,6	7,6	7,6
7. Keijzershof Boszoom (1)	7,9	7,6	7,7	8,0	8,2	8,0	8,0
8. Keijzershof Eilanden	-	-	-	-	-	-	8,6
9. Ackerswoude (2)	-	-	-	8,0	8,3	8,3	8,5
10. Oude Leede/Zuidpolder	7,7	7,7	7,9	7,8	7,8	7,8	8,1
11. Pijnacker Noordpolder	7,7	7,8	8,1	8,1	8,3	8,2	8,1
12. Pijnacker-Oost (2)	7,3	7,4	7,4	7,5	7,7	7,8	8,0
13. Nootdorp-Centrum/West	7,1	7,3	7,2	7,3	7,3	7,4	7,3
14. Vrouwtjeslant/Nieuweveen	7,5	7,2	7,6	7,7	7,5	7,7	7,6
15. Achter het Raadhuis	7,9	7,9	7,9	8,0	7,8	8,0	8,0
16. s-Gravenhout	8,4	8,4	8,6	8,4	8,5	8,6	8,5
17. De Venen Oost (3)	7,7	7,5	7,7	7,8	7,9	7,9	7,9
18. De Venen Centrum (3)	7,7	7,5	7,7	7,9	7,4	7,7	7,8
19. De Venen Craeyenburch (3+5)	7,7	7,6	7,6	7,8	7,8	8,0	8,1
20. Buitengebied Nootdorp	7,6	7,9	7,7	8,1	7,8	7,6	7,8
21. Oud Delfgauw	7,5	7,6	7,4	7,7	7,2	7,7	7,4
22. Emerald Noord (4)	7,5	7,4	7,9	7,8	8,0	7,9	7,9
23. Emerald Centrum (4)	7,5	7,4	7,9	7,7	8,0	7,8	8,0
24. Emerald Zuid (4)	7,5	7,4	7,9	7,9	8,0	7,9	7,9

1/2/3/4 t/m 2015 vormden wijken met gelijke nummers samen één wijk

5 Deze wijk omvat de voormalige wijk Craeyenburch en een deel van voormalige wijk De Venen

significant hoger t.o.v. de vorige meting	▲	significant hoger dan de gemeente als geheel	6,0
significant lager t.o.v. de vorige meting	▼	significant lager dan de gemeente als geheel	6,0

Er zijn in totaal 45 opmerkingen geplaatst over de kwaliteit van de woningen. Bewoners uit Vrouwtjeslant/ Nieuweveen hebben de meeste opmerkingen (8) hierover geplaatst.

Respondenten die een opmerking hebben gemaakt zijn wisselend positief over de kwaliteit van de woningen in de wijk. Respondenten geven aan dat woningen te weinig zijn aangepast op het huidige en toekomstige klimaat. Woningen zijn slecht geïsoleerd qua warmte en geluid. Ook het onderhoud van tuinen wordt genoemd: *“De koopwoningen moeten natuurlijk zelf worden onderhouden, maar in sommige gevallen is het achterstallig onderhoud zo groot (verwilderde tuinen, afgebladderd verf) dat ik denk daar mag best aandacht aan besteed worden.”* Eén respondent vraagt op een andere manier aandacht voor verduurzaming: *“Nieuwbouwwijk in prima staat, prettig wonen over het algemeen. Alleen de huizen zijn gebouwd met de verplichting om 30 jaar lang (!) Eteck als warmteleverancier te gebruiken. Tarieven zijn bizar hoog van deze monopolist (duurzame levering zou geen koppeling met gasprijzen mogen hebben!). Daarnaast laat de service te wensen over, iedereen in de buurt klaagt over Eteck, hun alleenrecht is goedgekeurd door het gemeentebestuur. Zeer onverantwoord besluit, heeft veel weg van greenwashing.”*

4.2 De woonomgeving

Aan bewoners is gevraagd hoe zij de woonomgeving in de wijk beoordelen, zoals de pleintjes, de bestrating en de manier waarop de straat is ingericht. De gemiddelde totaalscore voor de gemeente Pijnacker-Nootdorp is een 7,1. Dat is vergelijkbaar met de cijfers uit voorgaande jaren.

In de wijk Pijnacker-Oost wordt de woonomgeving met een 6,3 het laagst gewaardeerd door de respondenten. Ook de waardering van de bewoners van de wijk Koningshof (6,6), Oude Leede/Zuidpolder (6,6), Nootdorp-Centrum/ West (6,6) en Buitengebied Nootdorp (6,5) is beneden gemiddeld. De wijken Tolhek (7,5), Achter het Raadhuis (7,6), 's-Gravenhout (7,8) en Emerald Centrum (7,6) scoren hoger dan het gemeentelijk gemiddelde.

Er zijn in totaal 213 opmerkingen geplaatst over de woonomgeving. De meeste opmerkingen (22) zijn geplaatst door bewoners van de wijk Oude Leede/ Zuidpolder. Veel respondenten maken een opmerking over de bestrating. Deze zou op sommige plekken oneffen zijn en daardoor onveilige situaties creëren, zeker voor ouderen. Ook worden afwateringsgeulen in het wegdek als gevaarlijk bestempeld omdat deze niet goed te zien zijn. Deze respondenten vragen aandacht om de bestrating te renoveren. Anderen vragen aandacht voor betere straatverlichting. Een voorbeeld van een reactie is: *“Enkele jaren geleden is de bestrating van de wijk vernieuwd. Door de zachte ondergrond is er toch weer veel sporen- en kuilenvorming in het wegdek. Verkeersdrempels komen dan te hoog te liggen en bij regen blijft het water in grote plassen staan. Ik begrijp dat het niet mogelijk is om de wegen vaak grootschalig te herstellen maar regelmatig herstel van de slechtste plekken, is op z'n plaats. Verder loont het ook de moeite om regelmatig de toestand van straatmeubilair te controleren. Het komt wel eens voor dat lantaarnpalen of verkeersborden scheef staan, door een lichte botsing of door baldadigheid. Als wegen en inrichting langer gebrekkig blijven maakt dat een slordige en armelijke indruk en kan het leiden tot verslonzing van de wijk.”*

Een inschatting van de top drie van genoemde onderwerpen ziet er als volgt uit:

1. Ongelijke bestrating;
2. Onvoldoende straatverlichting;
3. Onveilige afwateringsgeulen.

WOONOMGEVING	2011	2013	2015	2017	2019	2021	2023
Totaal gemeente	6,6	6,8	7,0	7,0	7,0	7,0	7,1
1. Pijnacker-Centrum/Dorp	6,3	6,8	6,9	6,8	6,7	7,0	6,9
2. Pijnacker-Noord	6,1	6,3	6,7	7,1	7,3	7,4	7,2
3. Koningshof	6,7	7,2	7,0	6,8	7,0	6,6	6,6
4. Klapwijk	6,7	6,8	6,9	6,9	6,7	6,9	6,8
5. Tolhek	6,8	7,0	6,9	7,2	7,3	7,1	7,5
6. Keijzershof Erven (1)	6,7	6,7	7,1	7,0	6,9	7,1	6,8
7. Keijzershof Boszoom (1)	6,7	6,7	7,1	6,8	7,1	7,3	7,3
8. Keijzershof Eilanden	-	-	-	-	-	-	7,2
9. Ackerswoude (2)	-	-	-	5,9	6,4	6,6	7,1
10. Oude Leede/Zuidpolder	6,8	6,9	6,5	7,0	6,6	6,6	6,6
11. Pijnacker Noordpolder	6,7	7,0	6,7	7,0	6,5	6,8	6,5
12. Pijnacker-Oost (2)	5,5	5,7	5,7	6,1	5,6	6,0	6,3
13. Nootdorp-Centrum/West	6,6	6,8	7,1	6,7	6,4	6,8	6,6
14. Vrouwjeslant/Nieuweveen	6,9	7,1	7,1	7,7	7,5	7,6	7,4
15. Achter het Raadhuis	7,4	7,3	7,5	7,5	7,4	7,6	7,6
16. s-Gravenhout	7,5	7,6	7,8	7,7	7,9	7,7	7,8
17. De Venen Oost (3)	6,1	7,0	7,1	6,8	7,1	7,2	7,0
18. De Venen Centrum (3)	6,1	7,0	7,1	6,9	6,8	6,8	6,9
19. De Venen Craeyenburch (3+5)	5,7	6,4	7,4	7,1	7,4	7,2	7,4
20. Buitengebied Nootdorp	6,4	6,7	6,7	6,8	6,7	6,5	6,5
21. Oud Delfgauw	6,7	7,2	6,9	7,3	6,7	6,8	6,8
22. Emerald Noord (4)	6,9	7,0	7,6	7,3	7,4	7,4	7,4
23. Emerald Centrum (4)	6,9	7,0	7,6	7,4	7,4	7,2	7,6
24. Emerald Zuid (4)	6,9	7,0	7,6	7,4	7,3	7,4	7,3

1/2/3/4 t/m 2015 vormden wijken met gelijke nummers samen één wijk

5 Deze wijk omvat de voormalige wijk Craeyenburch en een deel van voormalige wijk De Venen

significanter hoger t.o.v. de vorige meting	▲	significanter hoger dan de gemeente als geheel	6,0
significanter lager t.o.v. de vorige meting	▼	significanter lager dan de gemeente als geheel	6,0

4.3 Groenvoorzieningen

De beoordeling van de groenvoorzieningen in de wijk gaat over de manier waarop bewoners gebruik kunnen maken van groenvoorzieningen en de manier waarop de groenvoorzieningen worden bijgehouden. De gemeente Pijnacker-Noordpolder scoort gemiddeld een 7,0 voor de groenvoorzieningen.

Vijf wijken worden door de bewoners hoger beoordeeld dan het gemeentelijk gemiddelde. Dit zijn de wijken Tolhek (7,4), Vrouwjeslant/ Nieuweveen (7,5), Achter het Raadhuis (7,5), 's-Gravenhout (7,8) en de Venen Craeyenburch (7,6). De wijken Koningshof (6,5), Ackerswoude (6,5), De Venen Centrum (6,5) en Oud Delfgauw (6,6) worden lager dan het gemeentelijk gemiddelde beoordeeld.

Er zijn in totaal 252 opmerkingen door de respondenten over de groenvoorzieningen. De meeste opmerkingen (18) werden gemaakt door respondenten uit de wijk De Venen Centrum. Respondenten benoemen verschillende aandachtspunten over de groenvoorzieningen. Sommige respondenten geven aan dat het groenonderhoud niet bijtijds of niet netjes gebeurt. Dit kan leiden tot overlast. Een voorbeeld van een reactie luidt: *“Bloemenperken worden heel goed onderhouden, de grote bomen daarentegen niet, die blijven maar groeien en groeien waardoor dit belemmering geeft voor o.a. zonnepanelen, schaduw in tuinen etc.”* Andere respondenten geven aan graag meer (variatie in) groenvoorzieningen te willen zien. Een aantal van hen benoemt in dat kader ook aandacht voor een nieuwbouwwijk die minder groen uitvalt dan van tevoren werd gepromoot.

Een inschatting van de top drie van genoemde onderwerpen ziet er als volgt uit:

1. Onvoldoende groenonderhoud;
2. Slordig groenonderhoud;
3. Te weinig groen(variatie).

GROENVOORZIENINGEN	2011	2013	2015	2017	2019	2021	2023
Totaal gemeente	6,4	6,6	6,8	6,8	6,8	7,0	7,0
1. Pijnacker-Centrum/Dorp	5,9	6,2	6,7	6,6	6,3	6,9	6,7
2. Pijnacker-Noord	6,0	6,1	6,5	6,6	6,8	7,1	7,1
3. Koningshof	6,4	7,2	6,6	6,3	6,7	6,6	6,5
4. Klapwijk	6,7	7,0	7,0	7,2	7,0	7,2	6,8
5. Tolhek	6,4	6,7	6,6	7,0	7,0	7,2	7,4
6. Keijzershof Erven (1)	5,8	6,0	6,5	6,6	6,3	6,6	6,6
7. Keijzershof Boszoom (1)	5,8	6,0	6,5	6,1	6,5	6,9	7,0
8. Keijzershof Eilanden	-	-	-	-	-	-	7,3
9. Ackerswoude (2)	-	-	-	5,1	5,9	6,2	6,5
10. Oude Leede/Zuidpolder	6,6	6,8	6,7	7,1	6,9	7,1	6,9
11. Pijnacker Noordpolder	6,7	6,7	6,4	7,2	6,5	6,9	7,2
12. Pijnacker-Oost (2)	5,6	5,8	5,5	6,7	6,6	6,6	7,0
13. Nootdorp-Centrum/West	6,5	6,4	6,9	6,7	6,7	6,9	6,8
14. Vrouwtjeslant/Nieuweveen	6,7	6,7	7,1	7,7	7,3	7,6	7,5
15. Achter het Raadhuis	7,4	7,2	7,5	7,4	7,4	7,6	7,5
16. s-Gravenhout	6,9	7,1	7,2	7,5	7,4	7,5	7,8
17. De Venen Oost (3)	5,7	6,3	6,6	6,7	6,9	6,9	6,9
18. De Venen Centrum (3)	5,7	6,3	6,6	6,6	6,8	6,6	6,5
19. De Venen Craeyenburch (3+5)	5,3	6,2	7,2	6,9	7,1	7,2	7,6
20. Buitengebied Nootdorp	6,8	7,0	6,9	6,9	6,5	6,9	6,5
21. Oud Delfgauw	6,5	6,7	6,5	7,2	6,4	6,9	6,6
22. Emerald Noord (4)	6,6	6,6	7,1	7,1	7,1	7,3	7,1
23. Emerald Centrum (4)	6,6	6,6	7,1	7,2	7,0	7,1	7,2
24. Emerald Zuid (4)	6,6	6,6	7,1	7,0	6,8	7,4	7,3

1/2/3/4 t/m 2015 vormden wijken met gelijke nummers samen één wijk

5 Deze wijk omvat de voormalige wijk Craeyenburch en een deel van voormalige wijk De Venen

significanter hoger t.o.v. de vorige meting	▲	significanter hoger dan de gemeente als geheel	6,0
significanter lager t.o.v. de vorige meting	▼	significanter lager dan de gemeente als geheel	6,0

4.4 Speelvoorzieningen

De beoordeling van speelvoorzieningen in de wijk gaat over de manier waarop de speelvoorzieningen worden bijgehouden, het gebruik ervan en aan de mogelijkheden voor kinderen om leuk en veilig te spelen. De bewoners van gemeente Pijnacker-Nootdorp geven de speelvoorzieningen gemiddeld een score van 6,9.

Zeven wijken scoren hoger dan het gemeentelijk gemiddelde. Zes wijken scoren onder het gemiddelde van Pijnacker-Nootdorp als totaal. De bewoners van Pijnacker-Oost geven hun wijk op dit aspect de laagste score, namelijk een 3,7. Dit resultaat is in lijn met de uitkomsten uit eerdere metingen en kan mede worden verklaard doordat het gaat om een buitengebied. De speelvoorzieningen scoren het hoogst in 's-Gravenhout met een 8,0.

SPEELVOORZIENINGEN	2011	2013	2015	2017	2019	2021	2023
Totaal gemeente	6,2	6,4	6,6	6,6	6,6	6,8	6,9
1. Pijnacker-Centrum/Dorp	5,7	6,3	6,6	6,1	6,8	7,0	6,7
2. Pijnacker-Noord	5,6	5,9	6,4	6,8	6,9	7,0	7,0
3. Koningshof	6,7	7,3	7,2	6,8	7,2	6,8	7,3
4. Klapwijk	6,7	6,8	7,0	6,9	7,1	7,2	7,0
5. Tolhek	6,3	6,8	6,5	7,0	7,1	7,0	7,5
6. Keijzershof Erven (1)	6,9	6,5	6,8	6,9	6,9	7,2	7,2
7. Keijzershof Boszoom (1)	6,9	6,5	6,8	6,2	6,6	7,2	6,9
8. Keijzershof Eilanden	-	-	-	-	-	-	7,4
9. Ackerswoude (2)	-	-	-	4,7	5,6	5,6	6,0
10. Oude Leede/Zuidpolder	5,5	5,8	5,8	5,9	5,6	6,1	6,0
11. Pijnacker Noordpolder	5,1	5,2	5,1	5,5	4,7	5,1	6,3
12. Pijnacker-Oost (2)	3,8	4,0	3,9	3,9	3,6	4,0	3,7
13. Nootdorp-Centrum/West	6,0	6,0	6,2	6,2	6,0	6,1	6,3
14. Vrouwtjeslant/Nieuweveen	6,6	6,9	7,1	7,4	7,4	7,5	7,2
15. Achter het Raadhuis	7,4	7,3	7,3	7,7	7,5	7,6	7,4
16. s-Gravenhout	7,2	7,2	7,5	7,2	7,6	7,7	8,0
17. De Venen Oost (3)	5,8	6,2	6,2	6,4	6,5	6,4	6,5
18. De Venen Centrum (3)	5,8	6,2	6,2	6,6	6,5	6,5	6,4
19. De Venen Craeyenburch (3+5)	6,3	6,5	7,2	6,8	6,9	7,1	7,2
20. Buitengebied Nootdorp	4,0	4,3	5,2	5,2	5,3	5,1	5,3
21. Oud Delfgauw	6,7	7,1	6,7	7,1	6,9	6,9	6,8
22. Emerald Noord (4)	6,6	7,2	7,3	7,1	7,3	7,4	7,4
23. Emerald Centrum (4)	6,6	7,2	7,3	7,3	7,1	7,3	7,6
24. Emerald Zuid (4)	6,6	7,2	7,3	7,1	7,1	7,6	7,5

1/2/3/4 v/m 2015 vormden wijken met gelijke nummers samen één wijk

5 Deze wijk omvat de voormalige wijk Craeyenburch en een deel van voormalige wijk De Venen

significant hoger t.o.v. de vorige meting	▲	significant hoger dan de gemeente als geheel	6,0
significant lager t.o.v. de vorige meting	▼	significant lager dan de gemeente als geheel	6,0

Er zijn in totaal 148 opmerkingen geplaatst door respondenten over de speelvoorzieningen. De meeste opmerkingen (38) kwamen uit respondenten wonend in Ackerswoude. Respondenten geven veelal aan dat er te weinig speelvoorzieningen zijn, of dat speelvoorzieningen verouderd zijn en toe zijn aan vernieuwing. Sommigen van hen leggen de nadruk op speeltoestellen voor tieners, zoals een voetbal- of basketbalveld of een tennistafel. Een paar respondenten vragen ook aandacht voor bankjes of picknicktafels bij speelvoorzieningen, zoals deze respondent: *“Ik vind het jammer dat er geen bankjes staan bij de speeltoestellen. Ik ben hier nog niet zo lang geleden komen wonen, ken weinig mensen, heb nu wel een dochtertje met wie ik vaak naar de glijbanen in de buurt ga, maar zou het zelf fijn vinden als er bankjes staan, zodat de ouders daarop kunnen zitten terwijl de kinderen spelen en ik ondertussen in contact kan komen met andere ouders. Bedankt.”*

4.5 Algemene voorzieningen

Aan bewoners is gevraagd wat zij vinden van de kwaliteit van de voorzieningen in hun omgeving zoals scholen, winkels, openbaar vervoer, de bibliotheek of medische voorzieningen. De gemeente Pijnacker-Nootdorp scoort gemiddeld een 7,5. Dat is vergelijkbaar met de cijfers uit voorgaande jaren.

In acht wijken scoren de algemene voorzieningen hoger dan in de gemeente als geheel. De wijk Nootdorp-Centrum/ West scoort het hoogst met een 8,2, gevolgd door de wijk Pijnacker-Centrum/ Dorp met een 8,1. Net als in 2021 waarden de bewoners van het buitengebied Pijnacker-Oost het laagst met een 6,0. Er zijn nog drie andere wijken die beneden gemiddeld scoren, dit zijn: Klapwijk (6,4), Oude Leede/ Zuidpolder (6,5) en Oud Delfgauw (7,1).

ALGEMENE VOORZIENINGEN	2011	2013	2015	2017	2019	2021	2023
Totaal gemeente	7,0	7,2	7,3	7,4	7,4	7,6	7,5
1. Pijnacker-Centrum/Dorp	7,8	7,9	8,1	7,9	8,0	8,2	8,1
2. Pijnacker-Noord	7,1	7,4	7,3	7,7	7,5	7,4	7,5
3. Koningshof	6,7	7,1	7,1	7,3	7,4	7,4	7,5
4. Klapwijk	5,9	6,3	6,4	6,9	6,4	6,8	6,4
5. Tolhek	6,6	7,1	7,2	7,4	7,6	7,5	7,5
6. Keijzershof Erven (1)	6,3	6,8	8,1	7,6	7,7	7,8	7,7
7. Keijzershof Boszoom (1)	6,3	6,8	8,1	7,7	7,8	7,6	7,5
8. Keijzershof Eilanden	-	-	-	-	-	-	7,5
9. Ackerswoude (2)	-	-	-	7,3	7,3	7,5	7,9
10. Oude Leede/Zuidpolder	6,1	6,4	6,7	6,7	6,4	6,5	6,5
11. Pijnacker Noordpolder	6,6	7,4	7,3	7,4	7,2	7,3	7,6
12. Pijnacker-Oost (2)	6,1	6,1	6,0	5,7	5,9	5,7	6,0
13. Nootdorp-Centrum/West	8,1	8,0	7,8	8,0	7,9	8,3	8,2
14. Vrouwtjeslant/Nieuweveen	7,4	7,5	7,6	7,7	7,6	7,9	8,0
15. Achter het Raadhuis	7,5	7,6	7,3	7,8	7,6	7,9	8,0
16. s-Gravenhout	7,3	7,5	7,1	7,4	7,5	7,7	7,8
17. De Venen Oost (3)	7,7	8,2	7,7	7,8	8,0	8,0	7,9
18. De Venen Centrum (3)	7,7	8,2	7,7	8,0	8,1	8,3	8,0
19. De Venen Craeyenburch (3+5)	7,4	7,5	7,6	7,5	7,5	8,1	7,8
20. Buitengebied Nootdorp	6,6	6,8	6,4	6,9	7,1	7,0	7,1
21. Oud Delfgauw	6,4	6,8	6,8	7,1	6,8	7,2	7,1
22. Emerald Noord (4)	6,9	7,1	7,4	7,6	7,7	7,7	7,6
23. Emerald Centrum (4)	6,9	7,1	7,4	7,6	7,5	7,6	7,6
24. Emerald Zuid (4)	6,9	7,1	7,4	7,3	7,4	7,4	7,3

1/2/3/4 t/m 2015 vormden wijken met gelijke nummers samen één wijk

5 Deze wijk omvat de voormalige wijk Craeyenburch en een deel van voormalige wijk De Venen

significant hoger t.o.v. de vorige meting	▲	significant hoger dan de gemeente als geheel	6,0
significant lager t.o.v. de vorige meting	▼	significant lager dan de gemeente als geheel	6,0

Over de kwaliteit van de algemene voorzieningen in de omgeving zijn door respondenten in totaal 114 opmerkingen geplaatst. De meeste opmerkingen komen van bewoners uit Klapwijk (10), Tolhek (10) en Keijzershof Boszoom (10). De opmerkingen gaan over alle algemene voorzieningen. Veel respondenten vragen aandacht voor het tekort aan huisartsen, een respondent zegt bijvoorbeeld: *“Ik vind het erg dat mijn vader, die onlangs ook in deze wijk is komen wonen, niet terecht kan bij een huisarts. Alles zit vol en er zijn geen wachtlijsten. Hij moet nu elke keer terug naar Den Haag om langs de huisarts te gaan. Ik vraag me af hoe dit straks moet met al die die nieuwbouwwoningen ook.”* Dit geldt volgens sommige respondenten ook voor kinderopvang. Andere respondenten vragen in het kader van de nieuwbouw ook aandacht voor voldoende en gevarieerde voorzieningen zoals winkels en horeca.

4.6 Conclusie fysieke woonomgeving

De bewoners van de gemeente Pijnacker-Nootdorp zijn over het algemeen tevreden met de (kwaliteit van) de fysieke woonomgeving. De kwaliteit van de woningvoorraad scoort van de vijf aspecten het hoogst in de gemeente met een 7,9. De kwaliteit van de speelvoorzieningen scoort het laagst met een 6,9.

De wijk 's-Gravenhout scoort op alle vijf de aspecten van de fysieke woonomgeving bovengemiddeld hoger dan de gemeente. De wijk Achter het Raadhuis scoort op vier van de vijf

aspecten bovengemiddeld. De wijken Koningshof, Oude Leede/ Zuidpolder, Pijnacker Oost, Nootdorp-Centrum West en Oud Delfgauw scoren op drie van de vijf aspecten lager dan het gemeentelijk gemiddelde.

Het gemiddelde rapportcijfer voor de kwaliteit van de woningen in de gemeente is verbeterd ten opzichte van de uitkomst in 2021. Voor alle wijken geldt dat de aspecten in de fysieke woonomgeving vergelijkbaar worden beoordeeld als twee jaar geleden.

5 De sociale woonomgeving

In dit onderzoek zijn met betrekking tot de sociale woonomgeving drie aspecten bevestigd: de betrokkenheid van de wijkbewoners bij de wijk, de omgang van verschillende inkomensgroepen in de wijk en de omgang tussen bewoners met verschillende culturele achtergronden in de wijk. Deze drie aspecten bepalen voor een groot deel hoe er in de wijken wordt samengeleefd en hoe de sfeer in de wijken is. In dit hoofdstuk wordt de beleving van de bewoners op deze drie aspecten in beeld gebracht en vergeleken met de resultaten van twee jaar geleden.

5.1 Betrokkenheid

De bewoners van Pijnacker-Nootdorp beoordelen de betrokkenheid van de wijkbewoners bij de wijk gemiddeld met een 6,7. Dat is vergelijkbaar met de cijfers uit voorgaande jaren.

In vijf wijken wordt de betrokkenheid van de bewoners het minst positief beoordeeld en lager dan het gemeentelijk gemiddelde, dit zijn de wijken Pijnacker-Noord (6,3), Tolhek (6,3), Keijzershof Erven (6,2), Keijzershof Boszoom (6,3) en De Venen Centrum (5,8).

De respondenten uit Koningshof (7,1), Oude Leede/Zuidpolder (7,6) en Pijnacker Noordpolder (7,6) geven de betrokkenheid van de bewoners het hoogste cijfer en hoger dan in de gemeente als geheel.

BETROKKENHEID	2011	2013	2015	2017	2019	2021	2023
Totaal gemeente	6,4	6,4	6,5	6,7	6,7	6,8	6,7
1. Pijnacker-Centrum/Dorp	6,0	6,5	6,5	6,5	6,5	6,7	6,5
2. Pijnacker-Noord	6,6	6,1	6,6	6,8	6,4	6,5	6,3
3. Koningshof	6,6	7,1	7,0	7,1	7,2	7,5	7,1
4. Klapwijk	6,6	6,4	6,8	6,9	6,9	7,0	6,9
5. Tolhek	6,1	6,1	6,2	6,0	6,3	6,2	6,3
6. Keijzershof Erven (1)	6,0	6,3	6,5	6,6	6,1	6,2	6,2
7. Keijzershof Boszoom (1)	6,0	6,3	6,5	6,0	6,5	6,1	6,3
8. Keijzershof Eilanden	-	-	-	-	-	-	6,4
9. Ackerswoude (2)	-	-	-	6,8	7,2	7,0	7,0
10. Oude Leede/Zuidpolder	7,2	7,2	7,1	7,7	7,7	7,7	7,6
11. Pijnacker Noordpolder	6,7	6,4	7,2	6,6	7,7	7,2	7,6
12. Pijnacker-Oost (2)	6,5	6,7	6,4	6,7	6,6	7,0	7,2
13. Nootdorp-Centrum/West	6,0	6,0	6,2	6,4	6,3	6,5	6,6
14. Vrouwtjeslant/Nieuweveen	6,0	5,9	6,4	6,8	6,7	7,2	6,8
15. Achter het Raadhuis	6,3	6,4	6,1	6,3	6,5	6,9	6,6
16. s-Gravenhout	6,7	6,8	7,1	7,0	7,1	7,2	7,0
17. De Venen Oost (3)	5,9	6,2	6,2	6,4	6,3	6,6	6,7
18. De Venen Centrum (3)	5,9	6,2	6,2	5,9	5,6	6,3	5,8
19. De Venen Craeyenburch (3+5)	6,2	6,1	6,0	6,3	6,4	6,7	6,4
20. Buitengebied Nootdorp	6,9	7,1	6,7	7,1	7,1	6,7	7,0
21. Oud Delfgauw	6,7	6,9	6,7	6,8	6,6	6,8	6,7
22. Emerald Noord (4)	6,1	6,1	6,4	6,8	6,9	6,6	6,7
23. Emerald Centrum (4)	6,1	6,1	6,4	7,0	6,7	6,4	6,4
24. Emerald Zuid (4)	6,1	6,1	6,4	6,9	6,7	6,6	6,6

1/2/3/4 t/m 2015 vormden wijken met gelijke nummers samen één wijk

5 Deze wijk omvat de voormalige wijk Craeyenburch en een deel van voormalige wijk De Venen

significanter hoger t.o.v. de vorige meting	▲	significanter hoger dan de gemeente als geheel	6,0
significanter lager t.o.v. de vorige meting	▼	significanter lager dan de gemeente als geheel	6,0

In totaal hebben respondenten 42 opmerkingen geplaatst bij de vraag over betrokkenheid van wijkbewoners. De meeste opmerkingen (6) over dit onderwerp zijn gemaakt door respondenten uit Ackerswoude.

Respondenten geven aan dat zij weinig tot geen betrokkenheid ervaren met wijkbewoners. Meerdere respondenten merken op dat (nieuwe) bewoners meer op zichzelf lijken te zijn. Een opmerking luidt: *“Bewoners van de wijk lijken weinig betrokken of zich verantwoordelijk te voelen voor de omgeving. Dit is bijvoorbeeld zichtbaar in hoeveelheid zwerfafval dat op straat ligt of het langer dan een week laten staan van de kliko’s.”* Een paar respondenten geven aan het jammer te vinden dat de bewonersvereniging steeds kleiner wordt en dat het moeilijk is om nieuwe vrijwilligers te werven.

5.2 Omgang bewoners uit verschillende inkomensgroepen

Met een gemiddelde van 7,2 geven bewoners van de gemeente Pijnacker-Nootdorp aan dat de omgang tussen bewoners van verschillende inkomensgroepen in de wijk op een prettige manier verloopt. Deze omgang scoort in de gemeente gemiddeld een 7,2. Dit is vergelijkbaar met de cijfers van voorgaande jaren.

De bewoners van de wijken Oude Leede/ Zuidpolder en Pijnacker Noordpolder waarderen de mate van omgang van bewoners met verschillende inkomensgroepen het hoogst met elk een 7,8. Deze cijfers zijn hoger dan het gemeentelijk gemiddelde.

De wijken Keijzershof Erven (6,8), Keijzershof Boszoom (6,6) en De Venen Centrum (6,4) krijgen een lager cijfer dan de gemeente als geheel.

OMGANG INKOMENSGROEPEN	2011	2013	2015	2017	2019	2021	2023
Totaal gemeente	6,9	7,0	7,1	7,1	7,1	7,2	7,2
1. Pijnacker-Centrum/Dorp	7,0	7,4	7,5	7,0	7,2	7,3	7,2
2. Pijnacker-Noord	7,1	6,9	6,9	7,1	7,0	7,1	6,8
3. Koningshof	7,0	7,0	7,3	7,2	7,1	7,6	7,4
4. Klapwijk	6,7	6,8	6,8	7,0	7,0	7,4	7,1
5. Tolhek	6,5	6,9	6,7	6,8	6,9	7,1	7,1
6. Keijzershof Erven (1)	6,2	6,5	7,0	6,9	6,4	6,7	6,8
7. Keijzershof Boszoom (1)	6,2	6,5	7,0	6,7	7,2	6,8	6,6
8. Keijzershof Eilanden	-	-	-	-	-	-	7,1
9. Ackerswoude (2)	-	-	-	7,5	7,4	7,3	7,3
10. Oude Leede/Zuidpolder	7,5	7,7	7,5	7,8	7,7	7,7	7,8
11. Pijnacker Noordpolder	7,1	7,6	8,0	7,5	7,8	7,9	7,8
12. Pijnacker-Oost (2)	7,1	7,2	7,1	7,1	7,1	7,6	7,4
13. Nootdorp-Centrum/West	6,6	7,0	6,9	6,8	6,9	6,9	7,0
14. Vrouwteslant/Nieuweveen	7,0	6,7	7,1	7,2	7,0	7,3	7,1
15. Achter het Raadhuis	6,9	7,3	7,2	7,2	7,1	7,2	7,5
16. s-Gravenhout	7,1	7,3	7,6	7,3	7,3	7,4	7,5
17. De Venen Oost (3)	6,4	6,6	6,8	7,0	7,2	7,3	7,2
18. De Venen Centrum (3)	6,4	6,6	6,8	6,6	6,2	6,7	6,4
19. De Venen Craeyenburch (3+5)	6,3	6,4	6,4	6,8	6,7	6,9	6,9
20. Buitengebied Nootdorp	7,7	7,7	7,2	7,5	7,5	7,4	7,5
21. Oud Delfgauw	7,2	7,5	7,1	7,2	6,8	7,3	7,2
22. Emerald Noord (4)	6,6	6,7	7,0	7,1	7,2	7,1	7,0
23. Emerald Centrum (4)	6,6	6,7	7,0	7,2	6,9	7,0	7,2
24. Emerald Zuid (4)	6,6	6,7	7,0	7,1	7,1	7,2	7,2

1/2/3/4 t/m 2015 vormden wijken met gelijke nummers samen één wijk

5 Deze wijk omvat de voormalige wijk Craeyenburch en een deel van voormalige wijk De Venen

significant hoger t.o.v. de vorige meting	▲	significant hoger dan de gemeente als geheel	6,0
significant lager t.o.v. de vorige meting	▼	significant lager dan de gemeente als geheel	6,0

Er zijn 24 opmerkingen gemaakt over de omgang tussen bewoners uit verschillende inkomensgroepen in de wijk. De meerderheid van deze respondenten geeft aan hier geen zicht op te hebben. Een aantal van hen geeft aan de vraag als ongepast te ervaren.

5.3 Omgang bewoners met verschillende culturele achtergronden

De bewoners van de gemeente Pijnacker-Nootdorp waarderen de mate waarin bewoners met verschillende culturele achtergronden prettig met elkaar omgaan gemiddeld met een 7,0. Dit is vergelijkbaar met voorgaande cijfers.

Er zijn zes wijken die bovengemiddeld scoren op dit vlak, namelijk Keijzershof Eilanden (7,5), Ackerswoude (7,5), Oude Leede/ Zuidpolder (7,5), Pijnacker Noordpolder (7,6), Achter het Raadhuis (7,4) en 's-Gravenhout (7,6). De wijken Pijnacker-Noord (6,5) en De Venen Centrum (6,5) scoren lager dan gemiddeld in de gemeente.

OMGANG CULTURELE GROEPEN	2011	2013	2015	2017	2019	2021	2023
Totaal gemeente	6,6	6,7	6,8	6,9	6,9	7,1	7,0
1. Pijnacker-Centrum/Dorp	6,8	7,0	7,0	6,6	6,8	7,2	6,8
2. Pijnacker-Noord	6,6	6,3	6,7	6,6	6,8	6,9	6,5
3. Koningshof	6,7	6,9	7,0	6,7	7,0	7,4	7,2
4. Klapwijk	6,5	6,6	6,7	6,9	6,8	7,3	7,0
5. Tolhek	6,5	6,8	6,9	6,8	7,1	7,2	7,0
6. Keijzershof Erven (1)	6,5	6,4	6,8	6,8	6,4	6,9	6,8
7. Keijzershof Boszoom (1)	6,5	6,4	6,8	6,7	7,2	6,9	6,8
8. Keijzershof Eilanden	-	-	-	-	-	-	7,5
9. Ackerswoude (2)	-	-	-	7,1	7,3	7,4	7,5
10. Oude Leede/Zuidpolder	6,9	7,1	6,9	7,5	7,3	7,3	7,5
11. Pijnacker Noordpolder	6,5	7,2	7,4	7,0	7,5	7,8	7,6
12. Pijnacker-Oost (2)	6,1	6,2	6,9	6,5	6,6	7,1	7,0
13. Nootdorp-Centrum/West	6,1	6,9	6,6	6,4	6,6	6,7	6,7
14. Vrouwteslant/Nieuweveen	6,8	6,4	6,8	6,7	6,7	7,0	6,8
15. Achter het Raadhuis	6,8	7,1	6,9	7,1	6,9	7,1	7,4
16. s-Gravenhout	6,8	7,2	7,5	7,4	7,4	7,5	7,6
17. De Venen Oost (3)	6,2	6,6	6,4	7,0	7,0	7,2	7,2
18. De Venen Centrum (3)	6,2	6,6	6,4	6,4	6,4	6,8	6,5
19. De Venen Craeyenburch (3+5)	6,3	6,3	6,4	6,8	6,7	7,0	7,0
20. Buitengebied Nootdorp	6,8	6,6	6,6	6,9	7,0	7,0	7,2
21. Oud Delfgauw	6,8	7,1	6,9	6,9	6,6	7,2	6,9
22. Emerald Noord (4)	6,5	6,7	7,0	7,0	7,0	7,0	7,1
23. Emerald Centrum (4)	6,5	6,7	7,0	7,0	6,8	7,0	7,1
24. Emerald Zuid (4)	6,5	6,7	7,0	6,9	7,0	7,1	7,1

1/2/3/4 t/m 2015 vormden wijken met gelijke nummers samen één wijk

5 Deze wijk omvat de voormalige wijk Craeyenburch en een deel van voormalige wijk De Venen

significant hoger t.o.v. de vorige meting	▲	significant hoger dan de gemeente als geheel	6,0
significant lager t.o.v. de vorige meting	▼	significant lager dan de gemeente als geheel	6,0

Er zijn in totaal 57 bewoners die een opmerking hebben geplaatst over de omgang van bewoners met verschillende culturele achtergronden in de wijk. Veel respondenten geven aan hier geen beeld van of ervaring mee te hebben. Respondenten laten weten dat de culturele diversiteit in hun wijk niet groot is. Anderen geven aan dat de interactie met bewoners van verschillende culturele achtergronden er niet of nauwelijks is. Een voorbeeld van een reactie is: *“Helaas merk ik bij burens een zekere verharding. Er wonen in mijn wijk mensen met verschillende achtergronden en dat zouden we wat mij betreft juist meer mogen vieren met elkaar.”* Ook een andere respondent vraagt aandacht voor het leggen van contact: *“Er is een nieuw onderkomen voor Oekraïners in de buurt gekomen. Het is een afzonderlijk complex. Voor*

hun, maar ook voor de mensen uit de wijk maakt dat het lastig is om in contact met elkaar te komen. Wonen de mensen in de wijk tussen de autochtone Nederlanders, dan is de integratie makkelijker.”

5.4 Conclusie sociale woonomgeving

Met betrekking tot de sociale woonomgeving zijn in dit onderzoek drie aspecten meegenomen: de betrokkenheid van de wijkbewoners bij de wijk, de omgang van verschillende inkomensgroepen in de wijk en de omgang tussen bewoners met verschillende culturele achtergronden in de wijk. Op alle drie de aspecten wordt de gemeente met een cijfer rond de 7 beoordeeld.

Twee wijken scoren op alle drie de aspecten hoger dan het gemeentelijk gemiddelde, dit zijn Oude Leede/ Zuidpolder en Pijnacker Noordpolder. De wijk de Venen Centrum scoort op alle drie de aspecten lager dan het gemeentelijk gemiddelde. De wijken Pijnacker-Noord, Keijzershof Erven en Keijzershof Boszoom scoren op twee van de drie aspecten lager dan het gemeentelijk gemiddelde.

De aspecten in de sociale woonomgeving scoren in alle wijken vergelijkbaar als in 2021.

Het thema sociale woonomgeving heeft de minste opmerkingen gekregen ten opzichte van de andere drie thema's fysieke leefomgeving, veiligheid en overlast.

6 Veiligheid

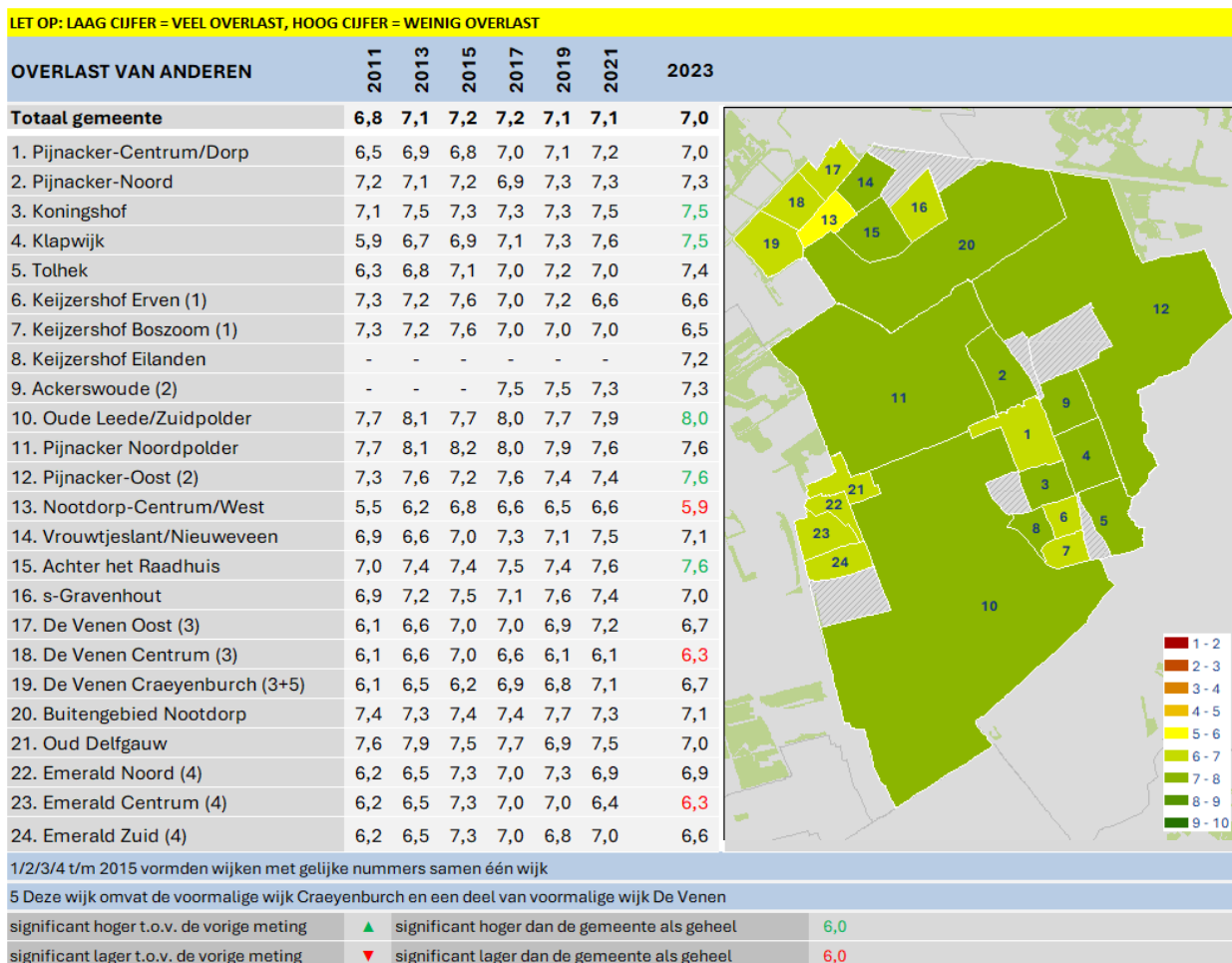
Veiligheid is een centraal aspect als het gaat om de beleving van leefbaarheid door bewoners. De volgende aspecten van veiligheid zijn in dit onderzoek aan bod gekomen: overlast van (het gedrag van) anderen, de mate waarin criminaliteit aanwezig is en het veiligheidsgevoel van de bewoners. Per aspect worden de resultaten in dit hoofdstuk beschreven en vergeleken met de meting van 2021.

Bij de gemiddelde cijfers op de aspecten van veiligheid betekent een hoger cijfer, minder overlast van criminaliteit en een lager cijfer, meer overlast van criminaliteit.

6.1 Overlast van (het gedrag van) anderen

Bij overlast van (het gedrag van) anderen kan gedacht worden aan geluidsoverlast van wijkbewoners en overlast van jongeren. Het gemiddelde cijfer dat respondenten geven voor overlast van anderen is in 2023 een 7,0. Dit is vergelijkbaar met voorgaande metingen. De bewoners van de gemeente ervaren dus weinig overlast van (het gedrag van) anderen.

De wijken Koningshof (7,5), Klapwijk (7,5), Oude Leede/ Zuidpolder (8,0), Pijnacker-Oost (7,6) en Achter het Raadhuis (7,6) scoren hoger dan de gemeente als geheel. De wijken Nootdorp-Centrum/ West (5,9), De Venen Centrum (6,3) en Emerald Centrum (6,3) scoren lager dan de gemeente als geheel. In deze twee wijken ervaren respondenten de meeste overlast.

Er zijn in totaal 230 opmerkingen gemaakt door respondenten over dit aspect. Respondenten uit de wijk Emerald Centrum hebben hierover de meeste opmerkingen (21) gemaakt. Respondenten geven aan op verschillende manieren overlast te ervaren door (het gedrag van) anderen. Een inschatting van de top drie van genoemde onderwerpen ziet er als volgt uit:

1. Hangjongeren;
2. Verkeersoverlast;
3. Geluidsoverlast.

Respondenten ervaren ook overlast door (in willekeurige volgorde):

- Branden van openhaarden;
- Hondenpoep;
- Vuurwerk;
- Vliegverkeer;
- Zwerfvuil;
- Vandalisme.

Een voorbeeld van een reactie luidt: *“Voor de jongeren is er helemaal niets in de wijk en waar ze dan samenkomen worden ze weggestuurd. Wijkagent belooft steeds dat hij zich inzet voor een jeugdhonk. Al jaren komt daar niets van.”* Een andere respondent zegt: *“Veel overlast door branden van openhaarden. ‘s Avonds is de luchtkwaliteit erbarmelijk. Last van de luchtwegen. Ook veel overlast door hondenpoep.”*

6.2 Criminaliteit

Aan de bewoners is gevraagd of ze in hun wijk last hebben van criminaliteit, zoals vandalisme, inbraak, diefstal of geweldpleging. De bewoners van de gemeente Pijnacker-Nootdorp beoordelen overlast door criminaliteit met een 7,1. Dit rapportcijfer geeft een verslechtering aan ten opzichte van de vorige meting. Dit betekent dat de (beleving van) criminaliteit is toegenomen. Het gemiddelde rapportcijfer ligt daarmee meer in lijn met de meting in 2019. Mogelijk is de Coronapandemie van invloed geweest op de resultaten van 2021.

In twee wijken wordt het aspect criminaliteit minder goed beoordeeld ten opzichte van de gemeente als geheel: Nootdorp-Centrum/ West krijgt een 6,3 en De Venen Centrum een 6,4.

Er zijn vier wijken die op het leefbaarheidsaspect criminaliteit een hoger rapportcijfer krijgen ten opzichte als de gemeente als geheel, namelijk Klapwijk (7,6), Ackerswoude (7,8), Achter het Raadhuis (7,8) en Oud Delfgauw (7,6). In deze wijken wordt weinig overlast ervaren van criminaliteit.

Over de mate van criminaliteit zijn 62 opmerkingen gemaakt door de respondenten. De opmerkingen gaan over verschillende vormen van criminaliteit, zoals inbraken in huis of in de auto en drugs gerelateerde activiteiten. Een opmerking luidt: *“De laatste tijd is, mede dankzij camerabeelden van buurtbewoners, duidelijk geworden dat er steeds meer ‘vreemde gasten’ door de straat/wijk lopen en aan autodeuren trekken om te kijken of er wat te halen valt. Ook zien we steeds vaker mensen rond ons hof rondhangen, waarbij het lijkt alsof ze de huizen in gaten houden, met name wanneer er niemand thuis is. Wij wonen hier vanaf het begin (2004) maar het is nooit zo veel geweest als de laatste paar jaar.”*

LET OP: LAAG CIJFER = VEEL OVERLAST, HOOG CIJFER = WEINIG OVERLAST

CRIMINALITEIT	2011	2013	2015	2017	2019	2021	2023
Totaal gemeente	6,5	6,6	6,9	7,0	7,0	7,3	▼ 7,1
1. Pijnacker-Centrum/Dorp	6,5	6,6	7,2	7,0	7,3	7,6	7,2
2. Pijnacker-Noord	6,6	7,0	7,2	7,0	7,4	7,5	7,4
3. Koningshof	6,0	6,3	7,2	6,9	6,9	7,4	7,4
4. Klapwijk	5,4	6,0	6,4	6,5	6,8	7,4	7,6
5. Tolhek	6,1	6,2	6,8	6,9	6,5	7,1	7,2
6. Keijzershof Erven (1)	7,4	7,1	7,0	7,0	7,2	7,3	7,2
7. Keijzershof Boszoom (1)	7,4	7,1	7,0	7,1	7,5	7,3	6,8
8. Keijzershof Eilanden	-	-	-	-	-	-	6,6
9. Ackerswoude (2)	-	-	-	7,7	8,2	8,1	7,8
10. Oude Leede/Zuidpolder	7,0	7,1	5,9	7,1	6,2	7,0	6,9
11. Pijnacker Noordpolder	7,2	7,6	6,6	7,0	6,7	7,6	7,7
12. Pijnacker-Oost (2)	6,9	7,1	6,8	6,7	7,3	7,1	6,9
13. Nootdorp-Centrum/West	5,6	6,1	7,1	6,4	6,8	6,9	6,3
14. Vrouwtjeslant/Nieuweveen	6,7	6,6	7,5	7,0	7,5	7,7	7,2
15. Achter het Raadhuis	7,2	6,3	7,3	6,3	7,5	7,5	7,8
16. s-Gravenhout	6,7	5,9	6,4	6,6	6,1	6,9	6,9
17. De Venen Oost (3)	6,2	6,3	6,7	6,8	7,5	7,6	7,3
18. De Venen Centrum (3)	6,2	6,3	6,7	6,9	6,4	6,8	6,4
19. De Venen Craeyenburch (3+5)	6,8	6,1	6,6	7,0	6,8	6,8	6,8
20. Buitengebied Nootdorp	7,0	6,7	6,7	6,6	7,2	6,6	6,6
21. Oud Delfgauw	7,0	7,1	7,1	7,9	6,8	7,9	7,6
22. Emerald Noord (4)	6,2	6,4	7,2	7,4	7,2	7,4	7,5
23. Emerald Centrum (4)	6,2	6,4	7,2	7,3	7,0	7,1	7,0
24. Emerald Zuid (4)	6,2	6,4	7,2	7,0	6,3	7,4	7,2

1/2/3/4 t/m 2015 vormden wijken met gelijke nummers samen één wijk

5 Deze wijk omvat de voormalige wijk Craeyenburch en een deel van voormalige wijk De Venen

significant hoger t.o.v. de vorige meting	▲	significant hoger dan de gemeente als geheel	6,0
significant lager t.o.v. de vorige meting	▼	significant lager dan de gemeente als geheel	6,0

6.3 Veiligheidsgevoel

De bewoners van de gemeente Pijnacker-Nootdorp voelen zich veilig in hun wijk en geven gemiddeld een cijfer van 7,8 voor hun veiligheidsgevoel. Dit komt overeen met de cijfers uit voorgaande metingen.

De rapportcijfers van de wijken Ackerswoude (8,4), Achter het Raadhuis (8,2) en Emerald Zuid (8,1) scoren hoger dan het gemeentelijk gemiddelde. In de wijken Oude Leede/ Zuidpolder (7,4), Nootdorp-Centrum/ West (7,0), De Venen Centrum (7,2) en Buitengebied Nootdorp (7,2) wordt het veiligheidsgevoel lager beoordeeld en lager dan het gemeentelijk gemiddelde. De wijk De Venen Centrum scoort lager dan de voorgaande meting in 2021. Het veiligheidsgevoel wordt in deze vier wijken nog steeds beoordeeld met een ruime voldoende.

In totaal hebben 65 respondenten het cijfer over het veiligheidsgevoel toegelicht. Respondenten laten weten zich op sommige plekken in de wijk onveilig te voelen door slechte straatverlichting. Het veiligheidsgevoel wordt ook beïnvloedt door woninginbraken in de wijk, hangjongeren en uitzicht belemmerend groen. Een voorbeeld van een reactie luidt: *“Vanaf Pijnacker Zuid metrostation naar huis heb ik met name in de omgeving van het station bij donker een onveilig gevoel door weinig verlichting en geen woningen in het begin. Eenmaal in de wijk is het wel goed.”*

VEILIGHEIDSGEVOEL	2011	2013	2015	2017	2019	2021	2023
Totaal gemeente	7,3	7,3	7,5	7,6	7,7	7,9	7,8
1. Pijnacker-Centrum/Dorp	7,2	7,5	7,7	7,6	7,6	7,8	7,8
2. Pijnacker-Noord	7,2	7,3	7,4	7,6	7,6	7,8	7,9
3. Koningshof	7,1	7,4	7,2	7,5	7,7	7,9	7,7
4. Klapwijk	6,6	7,2	7,2	7,5	7,6	8,1	7,8
5. Tolhek	7,2	7,4	7,4	7,7	7,8	8,0	8,0
6. Keijzershof Erven (1)	7,8	7,7	7,8	7,8	7,6	7,8	7,7
7. Keijzershof Boszoom (1)	7,8	7,7	7,8	7,7	8,2	8,0	7,9
8. Keijzershof Eilanden	-	-	-	-	-	-	8,1
9. Ackerswoude (2)	-	-	-	7,9	8,4	8,2	8,4
10. Oude Leede/Zuidpolder	7,6	7,4	7,1	7,7	7,3	7,5	7,4
11. Pijnacker Noordpolder	7,4	7,8	6,6	7,5	7,5	8,0	7,9
12. Pijnacker-Oost (2)	7,1	7,4	7,1	7,1	7,4	7,4	7,4
13. Nootdorp-Centrum/West	6,6	7,0	7,5	7,2	7,4	7,5	7,0
14. Vrouwjeslant/Nieuweveen	7,4	7,2	8,1	7,6	7,8	8,0	7,8
15. Achter het Raadhuis	7,8	7,3	7,8	7,5	8,0	8,2	8,2
16. s-Gravenhout	7,8	7,5	7,8	7,8	7,8	8,2	7,9
17. De Venen Oost (3)	6,9	7,2	7,4	7,4	7,8	8,0	7,7
18. De Venen Centrum (3)	6,9	7,2	7,4	7,3	7,4	7,8	▼ 7,2
19. De Venen Craeyenburch (3+5)	7,4	7,1	7,3	7,4	7,6	7,6	7,5
20. Buitengebied Nootdorp	7,3	7,2	7,2	7,4	7,5	7,3	▼ 7,2
21. Oud Delfgauw	7,7	7,7	7,7	7,9	7,4	8,1	8,0
22. Emerald Noord (4)	7,1	7,0	7,8	7,9	7,9	7,9	8,0
23. Emerald Centrum (4)	7,1	7,0	7,8	7,9	7,9	7,8	7,9
24. Emerald Zuid (4)	7,1	7,0	7,8	7,8	7,5	7,9	8,1

1/2/3/4 t/m 2015 vormden wijken met gelijke nummers samen één wijk

5 Deze wijk omvat de voormalige wijk Craeyenburch en een deel van voormalige wijk De Venen

significanter hoger t.o.v. de vorige meting	▲	significanter hoger dan de gemeente als geheel	6,0
significanter lager t.o.v. de vorige meting	▼	significanter lager dan de gemeente als geheel	6,0

6.4 Conclusie veiligheid

Bewoners van de gemeente Pijnacker-Noorddorp hebben voor dit onderzoek hun oordeel mogen geven over de volgende veiligheidsaspecten: de overlast van (het gedrag) van anderen, overlast van criminaliteit en het veiligheidsgevoel. Op alle aspecten scoort de gemeente een ruime voldoende, met een gemiddeld rapportcijfer tussen de zeven en acht.

De wijken Nootdorp-Centrum/ West en De Venen Centrum vallen in negatieve zin op. Op alle drie de aspecten scoren de wijken lager dan het gemeentelijk gemiddelde. De wijk De Venen Centrum scoort op het veiligheidsgevoel ook lager ten opzichte van de vorige meting.

De wijk Achter het Raadhuis valt in positieve zin op bij het thema veiligheid. Deze wijk scoort op alle drie de aspecten hoger dan het gemiddelde van de gemeente als geheel. De wijken Klapwijk en Ackerswoude scoren op twee van de drie aspecten bovengemiddeld.

Ten opzichte van de vorige meting in 2021 zijn er twee verslechtingen gemeten binnen het thema veiligheid. In de gemeente als geheel is het rapportcijfer voor criminaliteit gedaald. Bewoners ervaren dus meer criminaliteit in de gemeente. Ook is het gevoel van veiligheid bij de bewoners van de wijk De Venen Centrum gedaald ten opzichte van de vorige meting.

7 Overlast

Respondenten zijn ook gevraagd naar hun ervaring met overlast van activiteiten, overlast door vervuiling, en overlast van verkeer. Overlast kan een negatieve invloed hebben op de ervaren leefbaarheid. Het gaat om de volgende drie aspecten: overlast van activiteiten, vervuiling en verkeersoverlast. Per aspect worden de resultaten in dit hoofdstuk beschreven en vergeleken met de meting van 2021.

Bij de gemiddelde cijfers op de aspecten van overlast betekent een hoger cijfer, minder overlast van criminaliteit en een lager cijfer, meer overlast van criminaliteit.

7.1 Overlast van activiteiten

Als het gaat om overlast van activiteiten kan gedacht worden aan overlast van horeca, evenementen, markten of andere activiteiten in de publieke ruimte. De gemiddelde score die de bewoners van Pijnacker-Nootdorp geven voor de gemeente als geheel is een 8,5. Dit is een verslechtering ten opzichte van de vorige meting. Dit betekent dat bewoners meer overlast van activiteiten ervaren. Een kanttekening daarbij is dat het nog steeds gaat om een ruime voldoende. Dat geldt tevens voor de beoordelingen op dit aspect in alle wijken in de gemeente. De verslechtering kan worden verklaard door de invloed van de Coronapandemie op de resultaten van de meting in 2021, toen bewoners minder overlast ervaarden van activiteiten.

Er zijn drie wijken die bovengemiddeld scoren, dit zijn: Koningshof (9,0) Klapwijk (9,0) en Oude Leede/ Zuidpolder (9,1). In deze wijken ervaren respondenten de minste overlast van activiteiten.

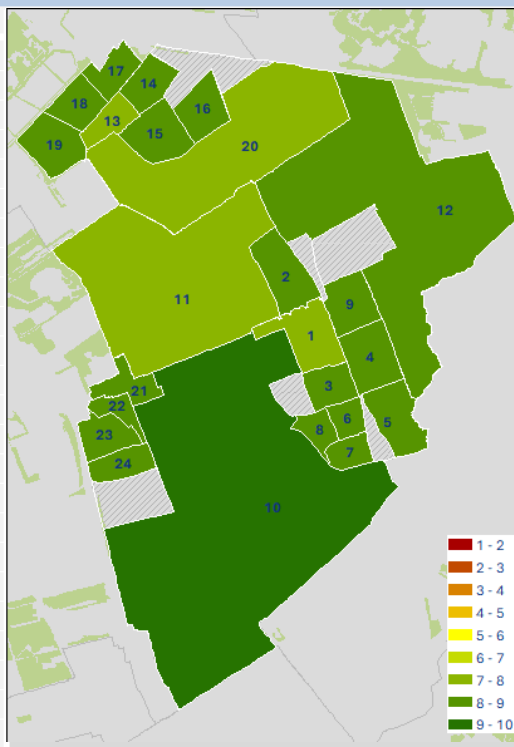
Er zijn ook drie wijken die beneden gemiddeld scoren, dit zijn: Pijnacker-Centrum/ Dorp (7,9), Nootdorp-Centrum/ West (7,7) en Buitengebied Nootdorp (7,8). De respondenten in deze wijken ervaren de meeste overlast van activiteiten. De bewoners van Keijzershof Boszoom ervaren daarnaast meer overlast van activiteiten dan tijdens de meting van twee jaar geleden.

In totaal hebben 58 respondenten een opmerking gemaakt over overlast van activiteiten. Respondenten ervaren onder andere overlast van horeca en activiteiten bij sportverenigingen. Een respondent geeft aan: *“Veel overlast van horeca, houden niet aan regels, ontstemt geluidsniveau & blijven later dan de normale horecatijden open. Vaak tot 02/03 uur ‘s nachts.”* Ook geven sommige respondenten aan overlast te ervaren van hond eigenaren die hun honden niet aan de lijn houden op plekken waar dat zou moeten. Ook het slecht onderhouden van voor- en achtertuinen door wijkbewoners wordt als overlast ervaren.

LET OP: LAAG CIJFER = VEEL OVERLAST, HOOG CIJFER = WEINIG OVERLAST

OVERLAST VAN ACTIVITEITEN

	2011	2013	2015	2017	2019	2021	2023
Totaal gemeente	8,5	8,2	8,5	8,5	8,5	8,7	▼ 8,5
1. Pijnacker-Centrum/Dorp	7,8	8,0	8,0	8,0	8,1	8,3	7,9
2. Pijnacker-Noord	8,2	7,7	7,7	8,1	8,2	8,7	8,6
3. Koningshof	8,8	8,5	8,8	8,8	8,8	9,1	9,0
4. Klapwijk	8,8	8,0	8,5	8,5	8,8	9,1	9,0
5. Tolhek	8,9	8,3	8,7	9,0	9,1	8,9	8,7
6. Keijzershof Erven (1)	8,9	8,4	8,6	8,6	8,6	8,7	8,6
7. Keijzershof Boszoom (1)	8,9	8,4	8,6	8,7	8,7	9,0	▼ 8,3
8. Keijzershof Eilanden	-	-	-	-	-	-	8,8
9. Ackerswoude (2)	-	-	-	8,5	8,6	9,0	8,7
10. Oude Leede/Zuidpolder	9,2	8,7	9,0	8,9	8,7	9,2	9,1
11. Pijnacker Noordpolder	8,3	8,2	8,8	8,2	8,9	8,5	8,0
12. Pijnacker-Oost (2)	8,6	8,5	8,7	8,5	8,6	8,6	8,8
13. Nootdorp-Centrum/West	7,4	7,7	7,8	7,5	7,6	7,9	7,7
14. Vrouwteslant/Nieuweveen	8,0	7,8	8,5	8,6	8,6	8,7	8,6
15. Achter het Raadhuis	8,6	8,2	8,6	8,7	8,4	8,7	8,6
16. s-Gravenhout	8,8	8,2	8,7	8,5	8,7	8,8	8,1
17. De Venen Oost (3)	8,6	8,0	8,7	8,5	8,0	8,6	8,4
18. De Venen Centrum (3)	8,6	8,0	8,7	8,5	8,5	8,5	8,5
19. De Venen Craeyenburch (3+5)	8,8	7,9	8,2	8,6	8,4	8,9	8,8
20. Buitengebied Nootdorp	8,1	8,2	8,2	8,0	8,3	8,3	7,8
21. Oud Delfgauw	8,8	8,3	8,6	8,9	8,1	8,8	8,6
22. Emerald Noord (4)	8,4	8,2	8,6	8,5	8,8	8,7	8,8
23. Emerald Centrum (4)	8,4	8,2	8,6	8,5	8,5	8,8	8,6
24. Emerald Zuid (4)	8,4	8,2	8,6	8,8	8,5	8,9	8,6

1/2/3/4 t/m 2015 vormden wijken met gelijke nummers samen één wijk

5 Deze wijk omvat de voormalige wijk Craeyenburch en een deel van voormalige wijk De Venen

significant hoger t.o.v. de vorige meting	▲	significant hoger dan de gemeente als geheel	6,0
significant lager t.o.v. de vorige meting	▼	significant lager dan de gemeente als geheel	6,0

7.2 Vervuiling

Aan bewoners van Pijnacker-Nootdorp is gevraagd of zij overlast van vervuiling ervaren. Het gaat over overlast met betrekking tot zwerfvuil, stank, verkeerd geplaatst vuilnis en hondenpoep. Gemiddeld genomen beoordelen bewoners dit aspect voor de gemeente als geheel met een 6,7. Dit is een verbetering ten opzichte van de vorige meting. De respondenten ervaren minder overlast door vervuiling.

De bewoners van de gemeente Klapwijk (7,2), Oude Leede/ Zuidpolder (8,0) en Achter het Raadhuis (7,5) ervaren het minste overlast van vervuiling. De scores zijn hoger dan de voor de gemeente als geheel.

De wijken Keijzershof Erven (5,8), Keijzershof Boszoom (5,7) en De Venen Centrum (5,0) ervaren de meeste overlast door vervuiling en meer dan in de gemeente als geheel.

LET OP: LAAG CIJFER = VEEL OVERLAST, HOOG CIJFER = WEINIG OVERLAST

VERVUILING	2011	2013	2015	2017	2019	2021	2023
Totaal gemeente	6,5	6,5	6,7	6,6	6,5	6,5	▲ 6,7
1. Pijnacker-Centrum/Dorp	6,4	6,7	6,4	6,4	6,6	7,1	6,8
2. Pijnacker-Noord	6,6	6,6	6,7	6,8	6,4	6,3	6,9
3. Koningshof	7,0	7,0	7,3	7,2	7,1	6,9	6,7
4. Klapwijk	6,4	6,7	6,9	6,8	6,6	6,7	7,2
5. Tolhek	6,4	6,2	6,8	6,5	6,6	6,2	7,0
6. Keijzershof Erven (1)	5,8	5,4	5,9	5,7	5,4	5,6	5,8
7. Keijzershof Boszoom (1)	5,8	5,4	5,9	5,0	6,0	5,5	5,7
8. Keijzershof Eilanden	-	-	-	-	-	-	6,5
9. Ackerswoude (2)	-	-	-	6,5	6,5	6,4	6,6
10. Oude Leede/Zuidpolder	7,1	7,5	7,3	7,6	7,1	7,8	8,0
11. Pijnacker Noordpolder	7,4	7,7	7,2	7,6	7,8	7,0	7,2
12. Pijnacker-Oost (2)	6,4	6,8	6,9	6,4	6,9	6,5	7,0
13. Nootdorp-Centrum/West	5,9	6,4	6,6	6,5	6,4	6,4	6,4
14. Vrouwtjeslant/Nieuweveen	6,2	6,4	6,9	6,9	6,8	7,0	6,7
15. Achter het Raadhuis	7,0	7,0	7,3	7,4	7,3	7,5	7,5
16. s-Gravenhout	7,2	7,0	7,4	7,4	7,1	7,0	7,2
17. De Venen Oost (3)	5,9	5,3	5,8	6,5	6,6	6,7	6,8
18. De Venen Centrum (3)	5,9	5,3	5,8	5,1	4,8	5,0	5,0
19. De Venen Craeyenburch (3+5)	5,5	5,5	5,5	6,0	6,1	6,3	6,5
20. Buitengebied Nootdorp	7,3	7,2	6,7	6,7	7,2	6,6	7,2
21. Oud Delfgauw	6,7	6,5	6,9	7,4	6,5	7,3	6,7
22. Emerald Noord (4)	5,6	5,6	6,8	6,3	6,6	6,3	7,0
23. Emerald Centrum (4)	5,6	5,6	6,8	6,7	6,4	6,3	6,6
24. Emerald Zuid (4)	5,6	5,6	6,8	6,9	6,2	6,3	6,4

1/2/3/4 t/m 2015 vormden wijken met gelijke nummers samen één wijk

5 Deze wijk omvat de voormalige wijk Craeyenburch en een deel van voormalige wijk De Venen

significant hoger t.o.v. de vorige meting	▲	significant hoger dan de gemeente als geheel	6,0
significant lager t.o.v. de vorige meting	▼	significant lager dan de gemeente als geheel	6,0

Er zijn in totaal 416 opmerkingen geplaatst door respondenten over overlast door vervuiling. Respondenten wonend in de wijk Ackerswoude hebben de meeste opmerkingen (30) hierover geplaatst. Respondenten geven aan dat afvalcontainers vaak vol zitten en zouden graag zien dat deze eerder worden geleegd. Wijkbewoners leggen afval dan naast de containers volgens respondenten, het (zwerf)afval waait vervolgens weg in onder andere de tuinen van bewoners en geeft stank. Opmerkingen gaan ook over overlast van honden-, katten- en ganzenpoep. Een voorbeeld van een opmerking is: *“Bijna dagelijks wordt er illegaal grofvuil naast de ondergrondse containers gedumpt, ook wordt het ondergrondse restafval gebruikt voor het dumpen van bedrijfsafval door onbekenden met bedrijfsbusjes.”*

Een inschatting van de top drie van genoemde onderwerpen ziet er als volgt uit:

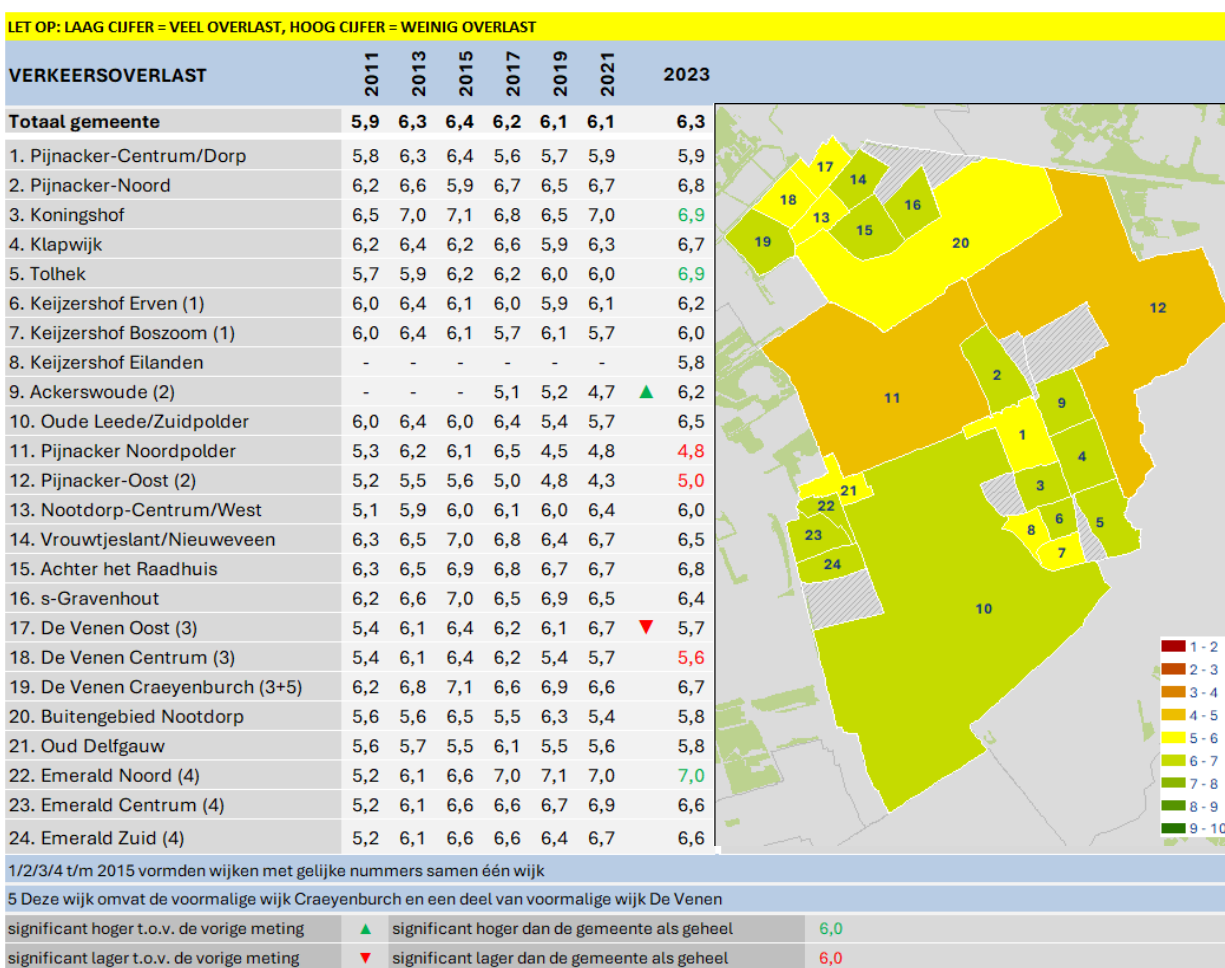
1. Afval niet vaak genoeg opgehaald;
2. Afval naast de containers;
3. Uitwerpselen huisdieren.

7.3 Verkeersoverlast

Er is aan bewoners ook gevraagd in welke mate zij verkeersoverlast ervaren, bijvoorbeeld van verkeersdrukke, rijgedrag, onvoldoende parkeerplaatsen en verkeerd parkeren. De bewoners van de gemeente Pijnacker-Nootdorp beoordelen overlast van verkeer gemiddeld met een 6,3.

Er wordt in drie wijken hoger gescoord dan het gemeentelijk gemiddelde, namelijk in Koningshof (6,9), Tolhek (6,9) en Emerald Noord (7,0). De respondenten wonend in deze wijken ervaren het minste overlast van verkeer. De wijk Ackerswoude scoort hoger ten opzichte van de vorige meting met een 6,2.

De wijken Pijnacker Noordpolder (4,8), Pijnacker-Oost (5,0) en De Venen Centrum (5,6) scoren beneden het gemiddelde van de gemeente. De wijk De Venen Oost scoort lager ten opzichte van de vorige meting. De beleving van verkeersoverlast is door respondenten in deze wijk verslechterd. Zij ervaren meer overlast ten opzichte van de vorige meting.

De meeste respondenten hebben het aspect verkeersoverlast toegelicht. Er zijn 722 opmerkingen gemaakt. Respondenten wonend in Ackerswoude hebben de meeste opmerkingen (43) gemaakt over dit leefbaarheidsaspect. Respondenten ervaren op verschillende manieren verkeersoverlast. Een inschatting van de top drie van genoemde onderwerpen ziet er als volgt uit:

1. Foutgeparkeerde voertuigen en fietsen;
2. Geluidsoverlast van (werk)verkeer;
3. Onveilige verkeerssituaties, onder andere door te hard rijdend verkeer.

Respondenten ervaren ook overlast door (in willekeurige volgorde):

- Misbruik van invalidenparkeerplaatsen;
- Te weinig/ te veel/ onduidelijke verkeersborden;
- Onvoldoende parkeerplaatsen.

Een voorbeeld van een reactie luidt: *“De wijk is erg prettig, maar het verkeer is een punt van aandacht. Er wordt hard gereden door de straat. Auto's van bewoners van omliggende wijken parkeren graag hun auto's bij ons in de straat. Soms doen ze dit zo asociaal dat ze twee plekken innemen met als gevolg dat er weinig tot geen ruimte is in de straat voor bezoekers om de auto te parkeren. Daarnaast ziet het er niet fijn uit in het straatbeeld als auto's slecht geparkeerd staan.”* Respondenten lichten hun ervaren overlast toe door specifieke plekken te benoemen, zoals bijvoorbeeld kruispunten.

7.4 Conclusie overlast

Respondenten ervaren de meeste overlast door vervuiling en verkeer, op deze aspecten worden de meeste onvoldoendes gegeven. Het rapportcijfer voor het aspect vervuiling is gemiddeld in de gemeente verbeterd ten opzichte van de vorige meting. De respondenten ervaren dus minder overlast door vervuiling.

Het aspect overlast door activiteiten steekt er in positieve zin bovenuit. Ondanks dat het gemiddelde rapportcijfer in de gemeente lager ligt dan in 2021, krijgt dit aspect in geen enkele wijk een onvoldoende van bewoners, het laagste cijfer is een 7.7 in de wijk Nootdorp-Centrum/West. Dit is een ruime voldoende. De wijken Koningshof, Klapwijk en Oude Leede/ Zuidpolder scoren op twee van de drie aspecten bovengemiddeld.

Binnen het thema overlast zijn een aantal verschuivingen zichtbaar ten opzichte van het onderzoek twee jaar geleden. Zoals benoemd ligt het gemeentelijke gemiddelde cijfer voor overlast van activiteiten lager dan in 2021. Dat geldt ook voor de wijk Keijzershof Boszoom. Daarentegen is de ervaring met overlast van vervuiling verbeterd ten opzichte van twee jaar geleden. Tenslotte ervaren de bewoners van de wijk Ackerswoude minder overlast van verkeer, terwijl de bewoners van de Venen Oost daar juist meer overlast van ervaren in vergelijking met 2021.

Over het thema verkeersoverlast zijn de meeste opmerkingen geplaatst van alle leefbaarheidsaspecten. Het gaat om maar liefst 722 opmerkingen.

8 Wijkprofielen

In dit laatste hoofdstuk wordt per wijk een korte beschrijving gegeven van de leefbaarheid. In staafdiagrammen worden de scores op alle aspecten per wijk weergegeven. De verschillen ten opzichte van het gemeentelijk gemiddelde worden aangeduid met rode en groene cijfers. De oranje staven geven het gemiddelde cijfer op gemeentenniveau weer.

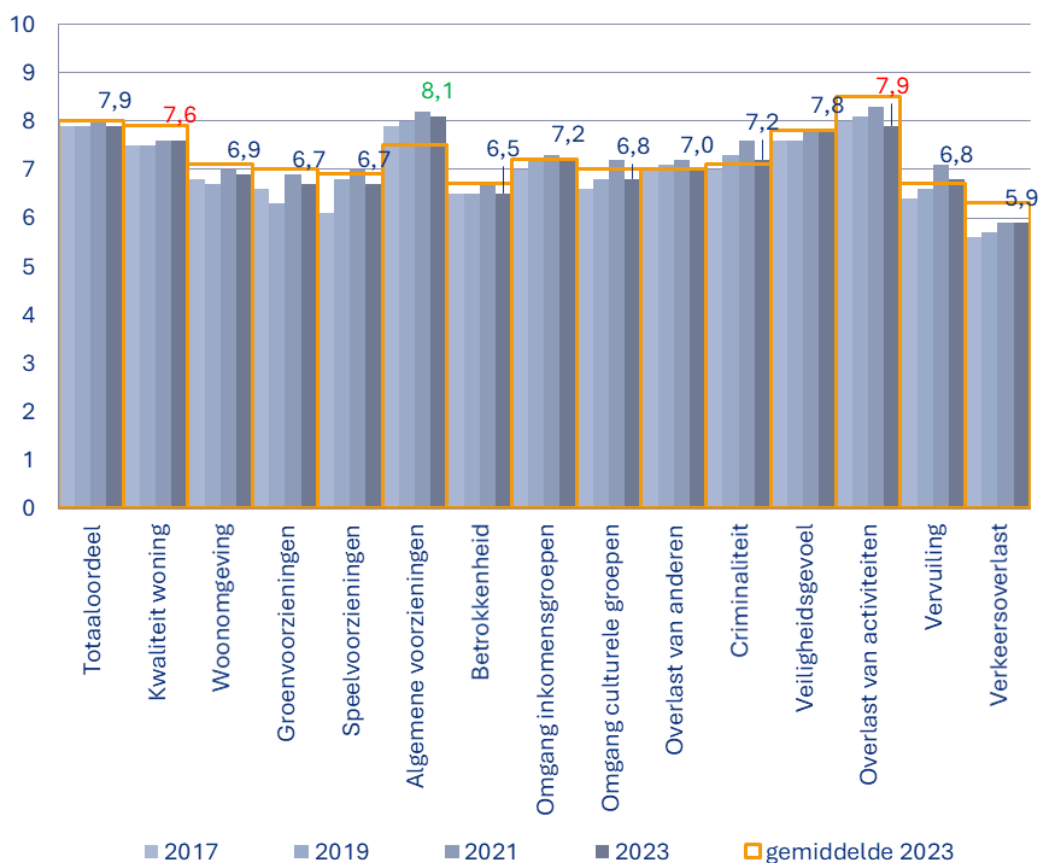
In de figuren worden kleuren gebruikt om aan te geven of de scores significant afwijken van het gemeentelijk gemiddelde. Als het cijfer in het **rood** is weergegeven is de score significant lager dan het gemiddelde voor de gemeente op het aspect. Een **groene** kleur geeft aan dat de score significant hoger is dan het gemeentelijk gemiddelde. Het gemiddelde cijfer tussen 5,0 en 6,0 voor de ontwikkeling van de wijk wordt geïnterpreteerd als een neutrale score, die betekent dat de wijk (min of meer) stabiel is gebleven in het afgelopen jaar.

Een groene staaf geeft aan dat een leefbaarheidsaspect significant hoger scoort dan de meting in 2021. Een rode staaf geeft aan dat een leefbaarheidsaspect significant lager scoort dan de meting in 2021.

8.1 Pijnacker-Centrum/ Dorp

In de wijk Pijnacker-Centrum/ Dorp geven de bewoners een totaalcijfer van een 7,9 voor de leefbaarheid in de wijk. Dit cijfer ligt in lijn met het gemiddelde van de gemeente Pijnacker-Nootdorp als geheel. Wat opvalt, is dat de wijkbewoners de algemene voorzieningen in de wijk waarderen met een 8,1. Dit cijfer is daarmee hoger dan het gemeentelijk gemiddelde.

De bewoners van Pijnacker-Centrum/ Dorp zijn minder positief over de kwaliteit van de woningvoorraad en hebben meer overlast van activiteiten dan gemiddeld in de gemeente.

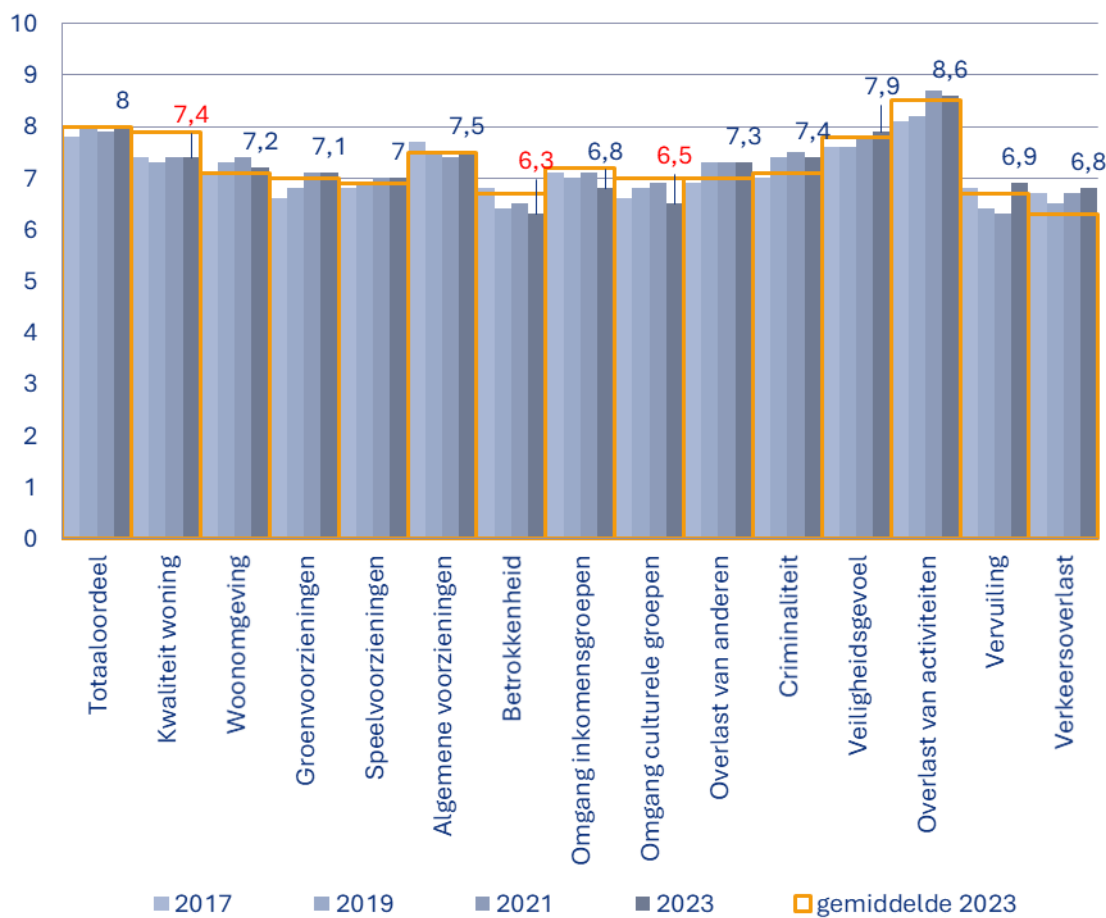

8.2 Pijnacker-Noord

De bewoners van de wijk Pijnacker-Noord beoordelen de leefbaarheid in hun wijk gemiddeld met een 8,0. Dit is vergelijkbaar met de voorgaande meting in 2021.

De woningvoorraad wordt minder goed beoordeeld dan in de gemeente als geheel met een 7,4. Ook betrokkenheid van bewoners (6,3) en de omgang tussen bewoners met verschillende culturele achtergronden (6,5) worden beneden gemiddeld gewaardeerd.

Voor de andere aspecten geldt dat de rapportcijfers in lijn liggen met de gemiddelde scores in de gemeente als geheel.

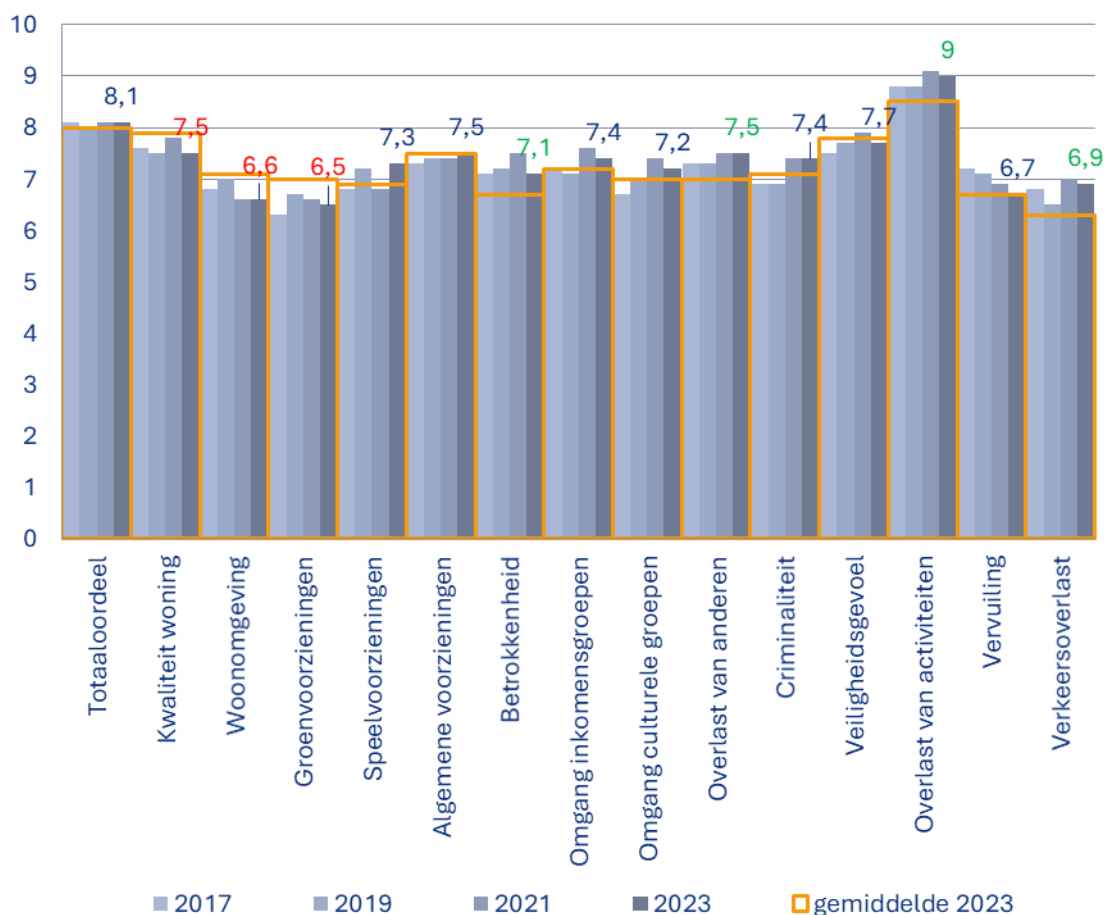

8.3 Koningshof

In de wijk Koningshof wordt door de bewoners een totaaloordeel gegeven van een 8,1 en scoort daarmee ongeveer gelijk aan het gemiddelde van de gemeente Pijnacker-Nootdorp en met het resultaat uit de vorige meting.

Op een paar aspecten scoort de wijk beduidend hoger dan het gemeentelijk gemiddelde. Zo waarderen de bewoners de betrokkenheid van de bewoners in de wijk hoger (7,1) en ervaren zij minder dan gemiddeld overlast van anderen (7,5), activiteiten (9) en verkeer (6,9). Dit was ook al het geval voor drie van de vier aspecten tijdens de meting in 2021.

Daarentegen geven de bewoners de aspecten kwaliteit van de woningvoorraad (7,5), woonomgeving (6,6) en groenvoorzieningen (6,5) een lager cijfer dan gemiddeld in de gemeente.

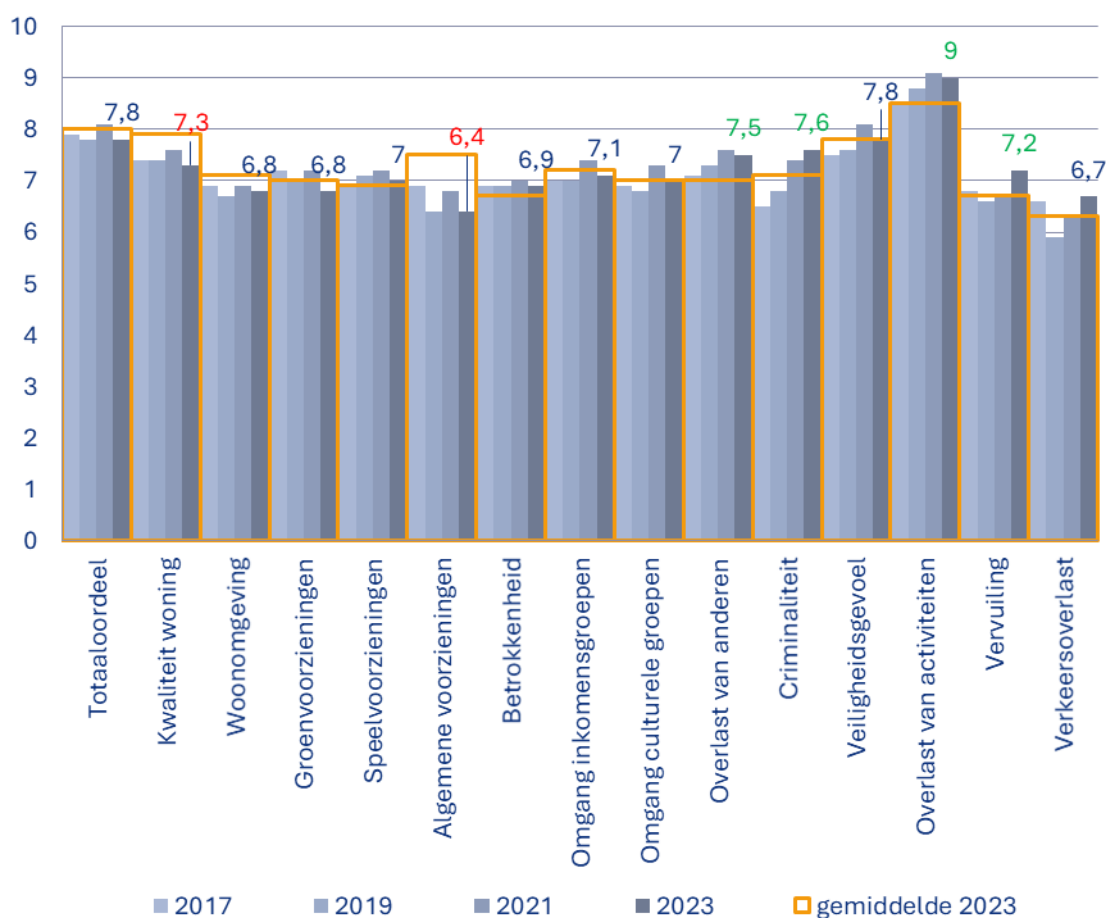
8.4 Klapwijk

Met een totaalcijfer van een 7,8 scoort Klapwijk vergelijkbaar met het gemeentelijk gemiddelde.

De algemene voorzieningen scoren met een cijfer van 6,4 lager dan in de gemeente als geheel. Dat geldt tevens voor het oordeel over de woningvoorraad.

Aan de andere kant ervaren de bewoners van Klapwijk minder overlast van anderen (7,5) en activiteiten (9,1) dan in de gemeente Pijnacker-Nootdorp. Dat was ook in de vorige meting in 2021 het geval.

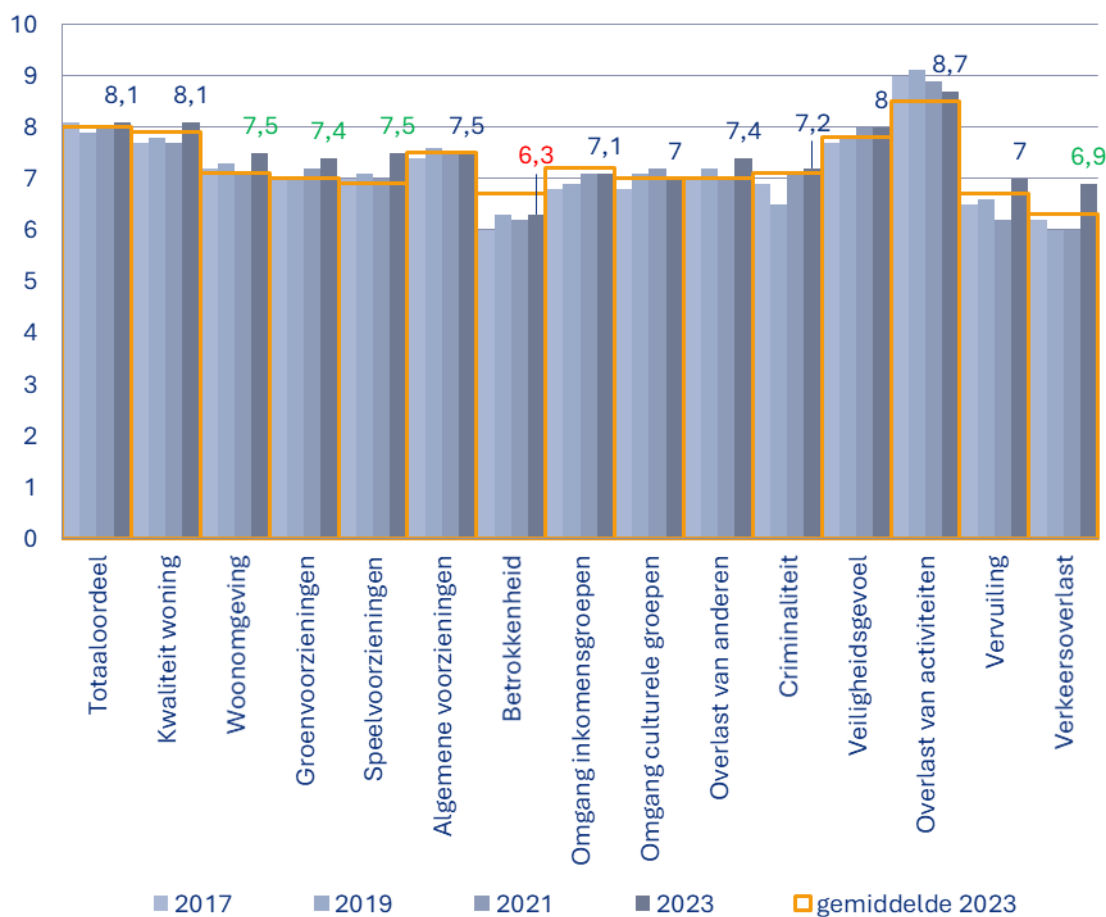
Ook de gemiddelde rapportcijfers voor de ervaring met criminaliteit (7,6) en vervuiling (7,2) liggen hoger dan het gemeentelijke gemiddelde. Dat betekent dat zij hiervan minder overlast ervaren.

8.5 Tolhek

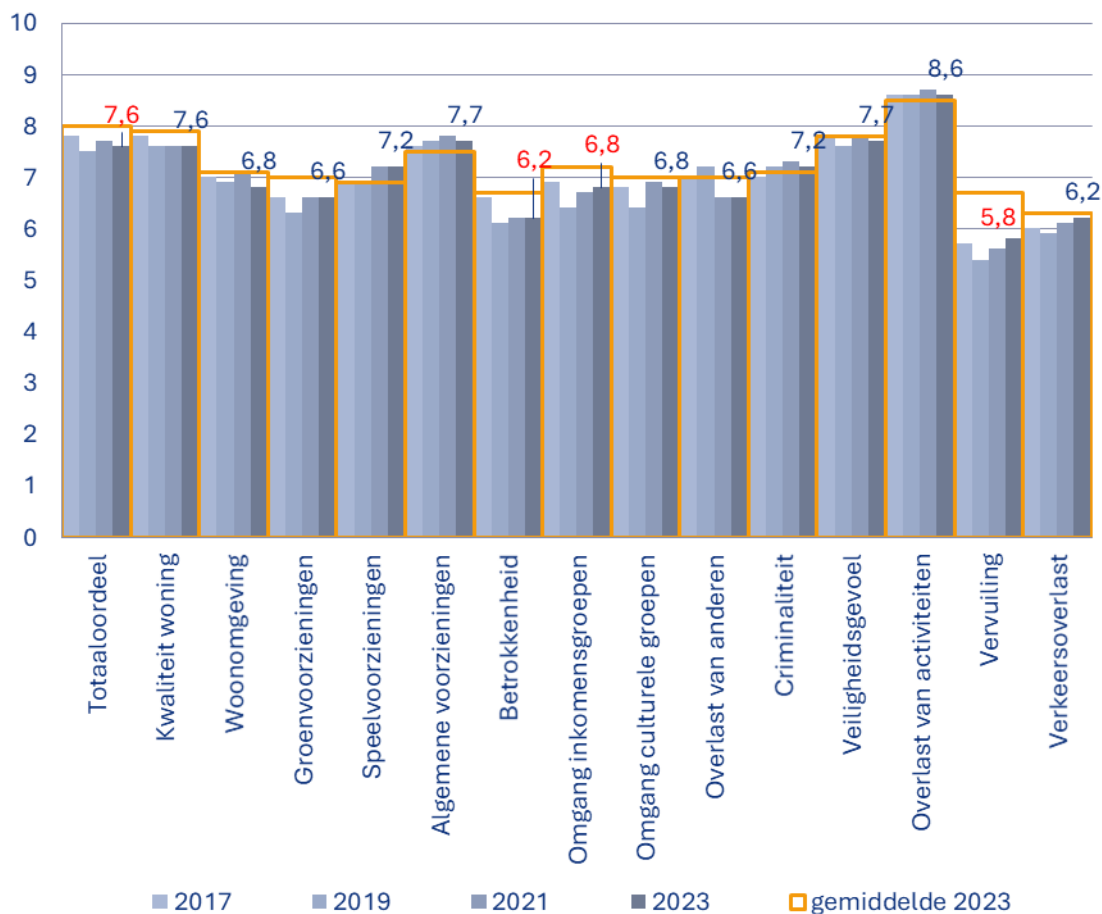
De bewoners van de wijk Tolhek geven een 8,1 voor het totaaloordeel van de wijk, wat overeenkomt met het gemiddelde van de gemeente als geheel.

De bewoners geven woonomgeving (7,5), de groenvoorzieningen (7,4) en de speelvoorzieningen (7,5) een hoger cijfer dan gemiddeld. Ook ervaren zij minder overlast van verkeer (6,9). De betrokkenheid van bewoners krijgt met een gemiddeld rapportcijfer van 6,3 wel een lager cijfer dan gemiddeld in de gemeente.

8.6 Keijzershof Erven

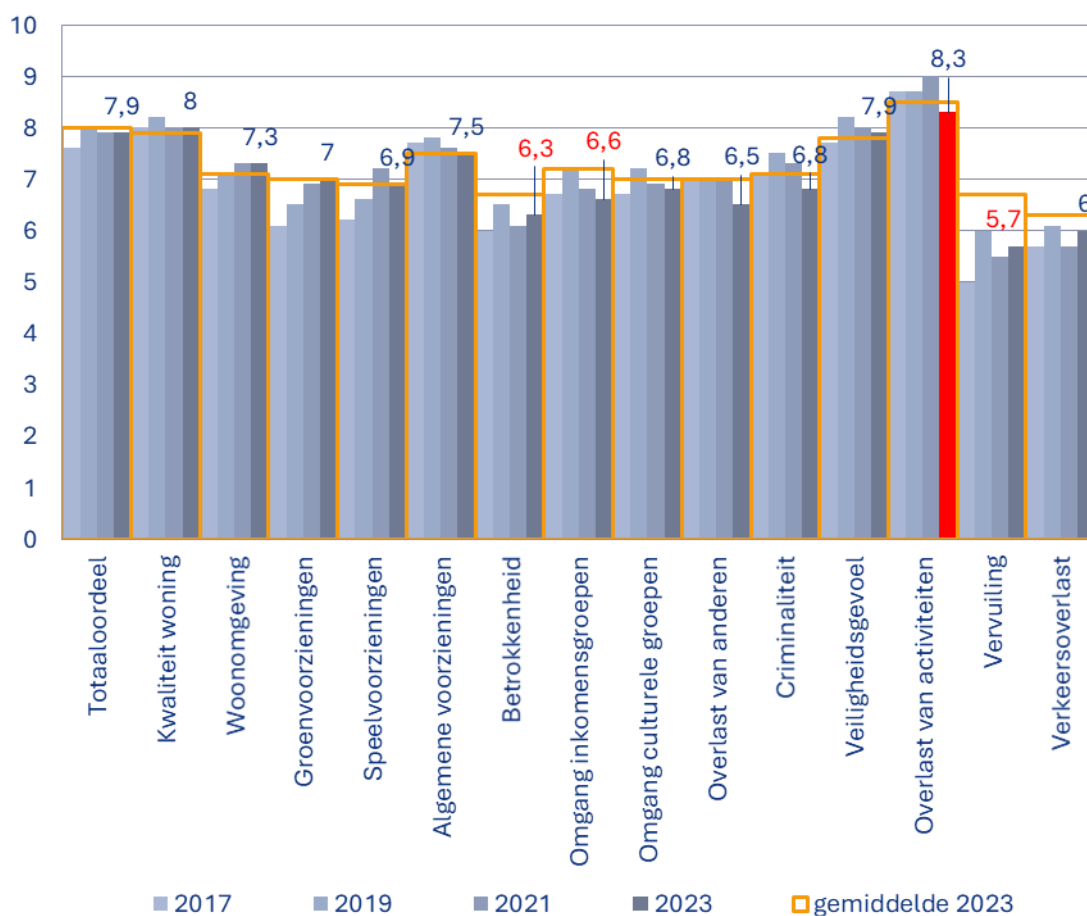
Met een 7,6 als totaalcijfer scoort de wijk Keijzershof Erven een lager cijfer dan gemiddeld in de gemeente. Drie andere aspecten worden ook door de bewoners van Keijzershof Erven beneden gemiddeld gewaardeerd, namelijk de betrokkenheid van bewoners (6,2), omgang met bewoners uit verschillende inkomensgroepen (6,8) en vervuiling (5,8). Deze resultaten kwamen ook uit het onderzoek in 2021.

8.7 Keijzershof Boszoom

De nieuwbouwwijk Keijzershof Boszoom wordt met een 7,9 beoordeeld. Dat is vergelijkbaar met het gemeentelijke gemiddelde en met de uitkomst uit 2021. Op drie aspecten scoort de wijk lager dan Pijnacker-Nootdorp als geheel. De betrokkenheid van bewoners scoort een 6,3, de omgang met bewoners uit verschillende inkomensgroepen het cijfer 6,6 en vervuiling het cijfer 5,7. Deze drie aspecten kwamen ook naar voren in de meting in 2021.

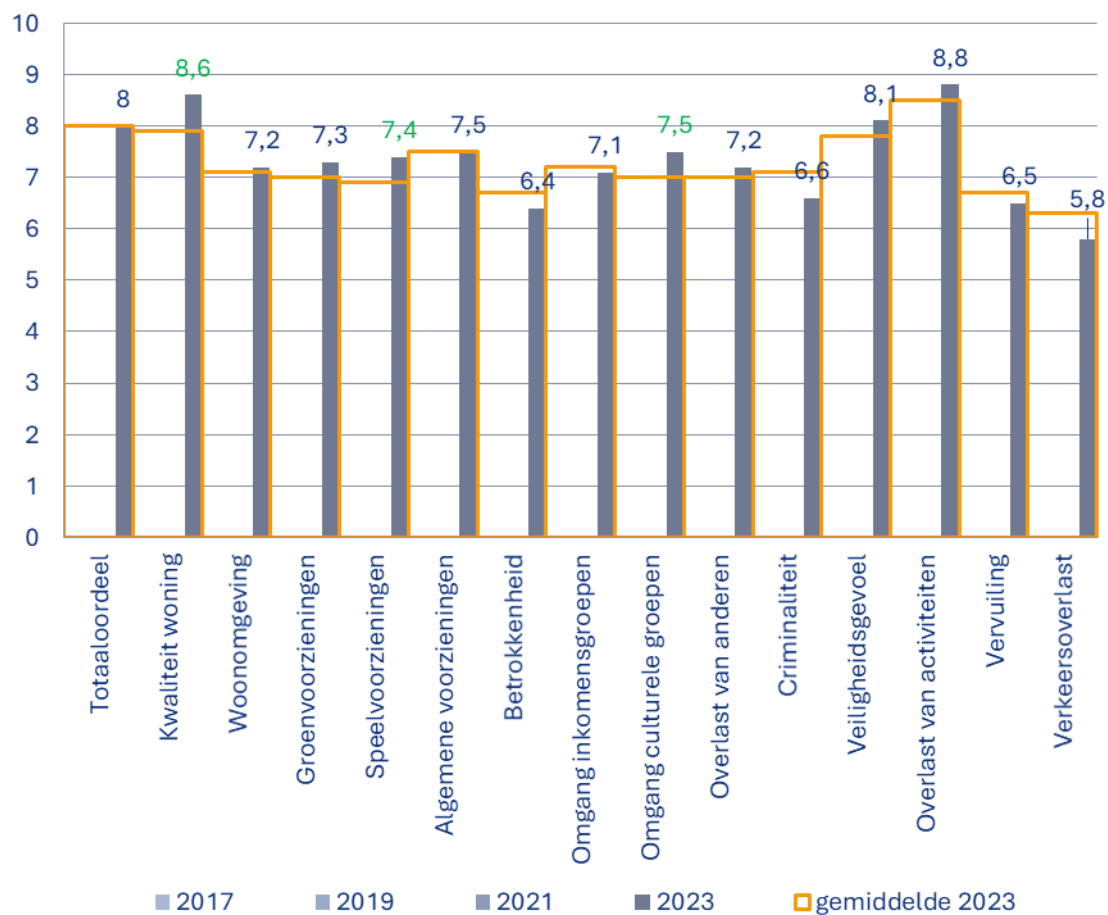
Daarnaast is het rapportcijfer voor overlast van activiteiten verslechterd ten opzichte met de score in 2021. Dat betekent dat bewoners meer overlast van activiteiten dan twee jaar geleden. Daarbij moet de kanttekening geplaatst worden dat het gemiddelde met een 8,3 nog steeds ruim voldoende is.

8.8 Keizershof Eilanden

De nieuwbouwwijk Keizershof Eilanden doet voor het eerst mee aan het onderzoek. De bewoners geven de wijk een totaalscore 8,0. Dat is in lijn met het gemeentelijke gemiddelde.

Een aantal aspecten in de wijk scoren hoger dan gemiddeld in de gemeente. Het gaat om de kwaliteit van de woningvoorraad (8,6), de speelvoorzieningen (7,4) en de omgang tussen bewoners met verschillende culturele achtergronden (7,5).

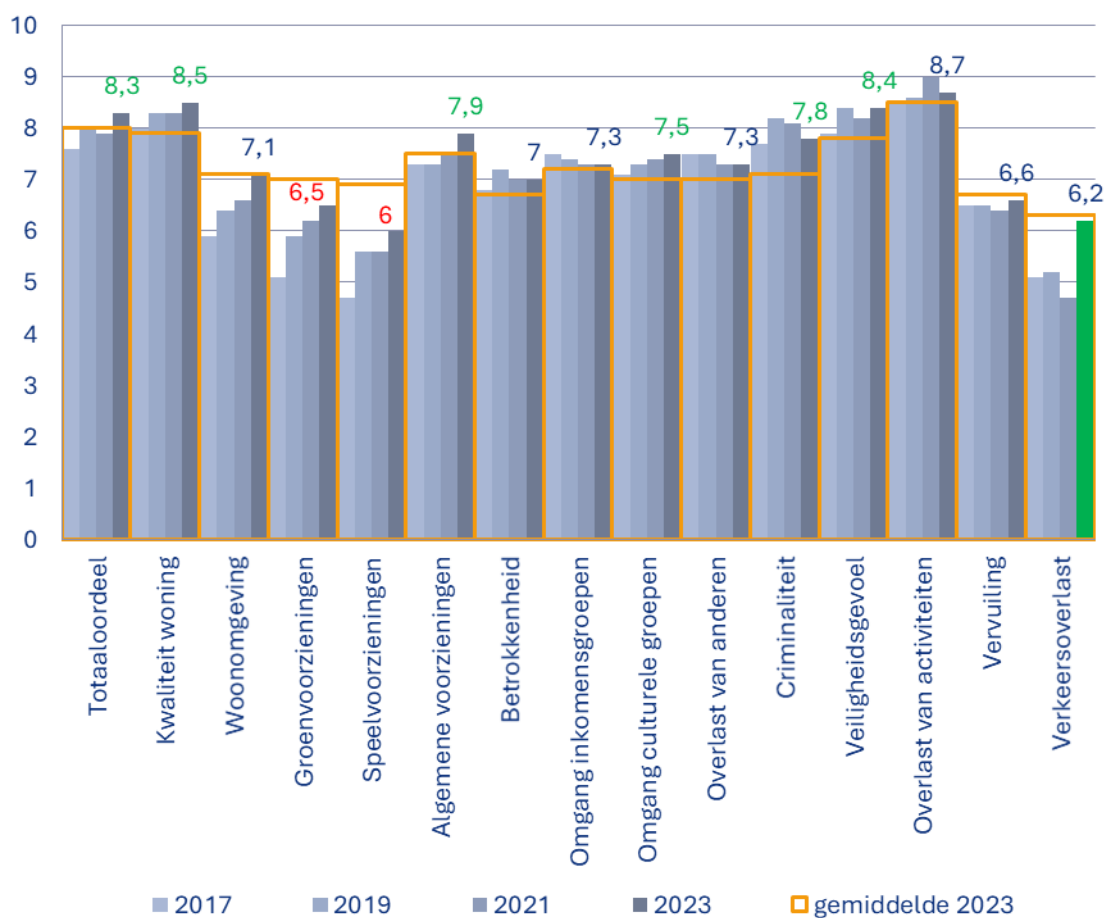

8.9 Ackerswoude

De nieuwbouwwijk Ackerswoude scoort met een 8,3 op het totaaloordeel van de wijk hoger dan het gemeentelijk gemiddelde. Op maar liefst vijf aspecten scoort de wijk ook hoger dan Pijnacker-Nootdorp als geheel. Zo scoort de wijk een 8,5 op het aspect woningvoorraad en een 7,9 voor de algemene voorzieningen. De mate van criminaliteit en het veiligheidsgevoel gewaardeerd met respectievelijk een cijfer 7,8 en 8,4.

De wijk scoort lager ten opzichte van het gemeentelijk gemiddelde wat betreft groenvoorzieningen (6,2) en speelvoorzieningen (5,6).

Ten slotte ervaren bewoners minder overlast van verkeer ten opzichte van het onderzoek twee jaar geleden. Het cijfer is verbeterd van gemiddeld 4,7 in 2021 naar gemiddeld 6,2.

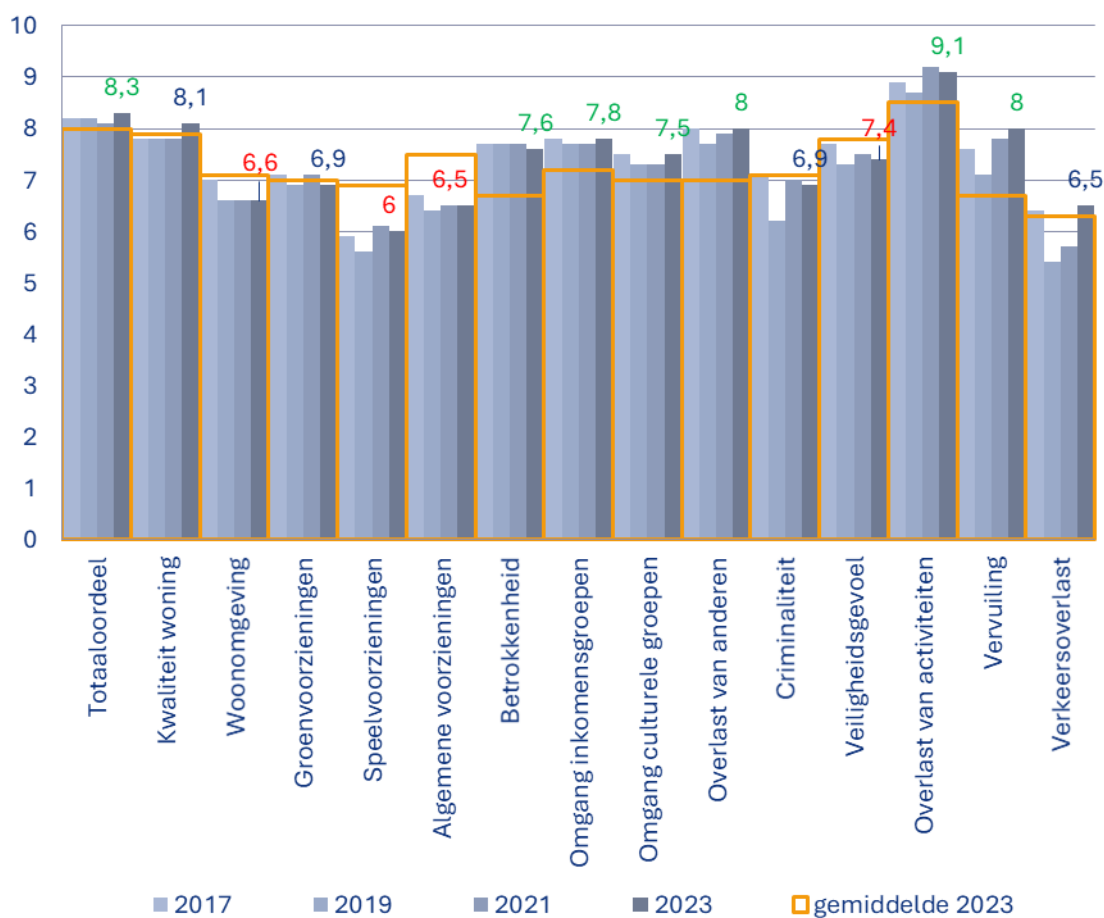

8.10 Oude Leede/ Zuidpolder

In Oude Leede/ Zuidpolder geven de bewoners de wijk een 8,3. Dit cijfer is hoger dan het gemeentelijk gemiddelde (8,0). Op verschillende andere leefbaarheidsaspecten scoort de wijk ook hoger dan gemiddeld in Pijnacker-Nootdorp. Zo scoren alle aspecten in de sociale woonomgeving hoger dan het gemeentelijke gemiddelde. Ook ervaart men minder overlast van anderen (8,0), overlast van activiteiten (9,1) en vervuiling (8,0).

Ook worden diverse aspecten juist minder goed beoordeeld dan het gemeentelijk gemiddelde. De woonomgeving (6,6), speelvoorzieningen (6,0) en algemene voorzieningen (6,5) krijgen een lager cijfer.

De cijfers liggen in lijn met de uitkomsten in 2021.

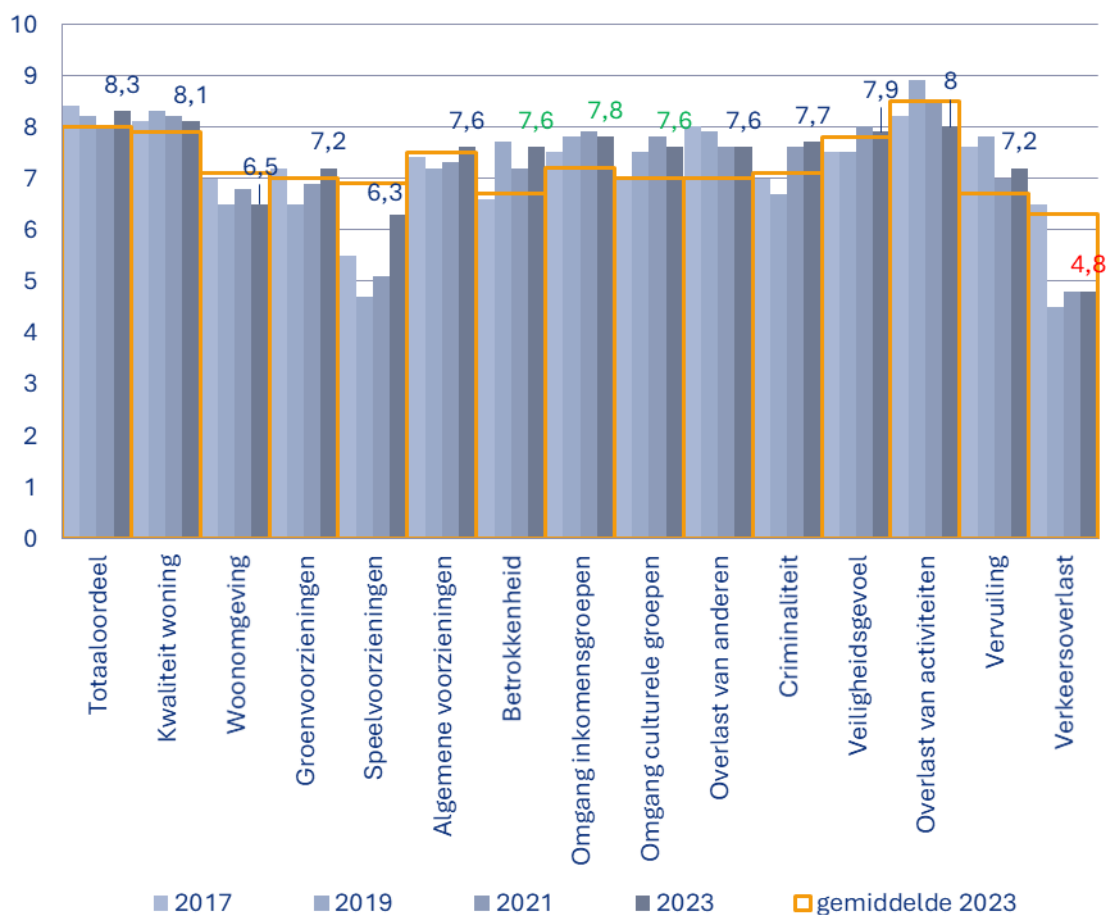

8.11 Pijnacker-Noordpolder

De bewoners van Pijnacker-Noordpolder geven het totaaloordeel van de wijk een 8,3. Dit is in lijn met het gemeentelijk gemiddelde.

Als het gaat om aspecten in de sociale woonomgeving, scoort de wijk hoger dan de gemeente als geheel, namelijk de betrokkenheid van (7,6) en de omgang tussen bewoners uit verschillende inkomensgroepen (7,8) en culturele achtergronden (7,6).

Tenslotte scoort verkeersoverlast gemiddeld lager met het cijfer 4,8.

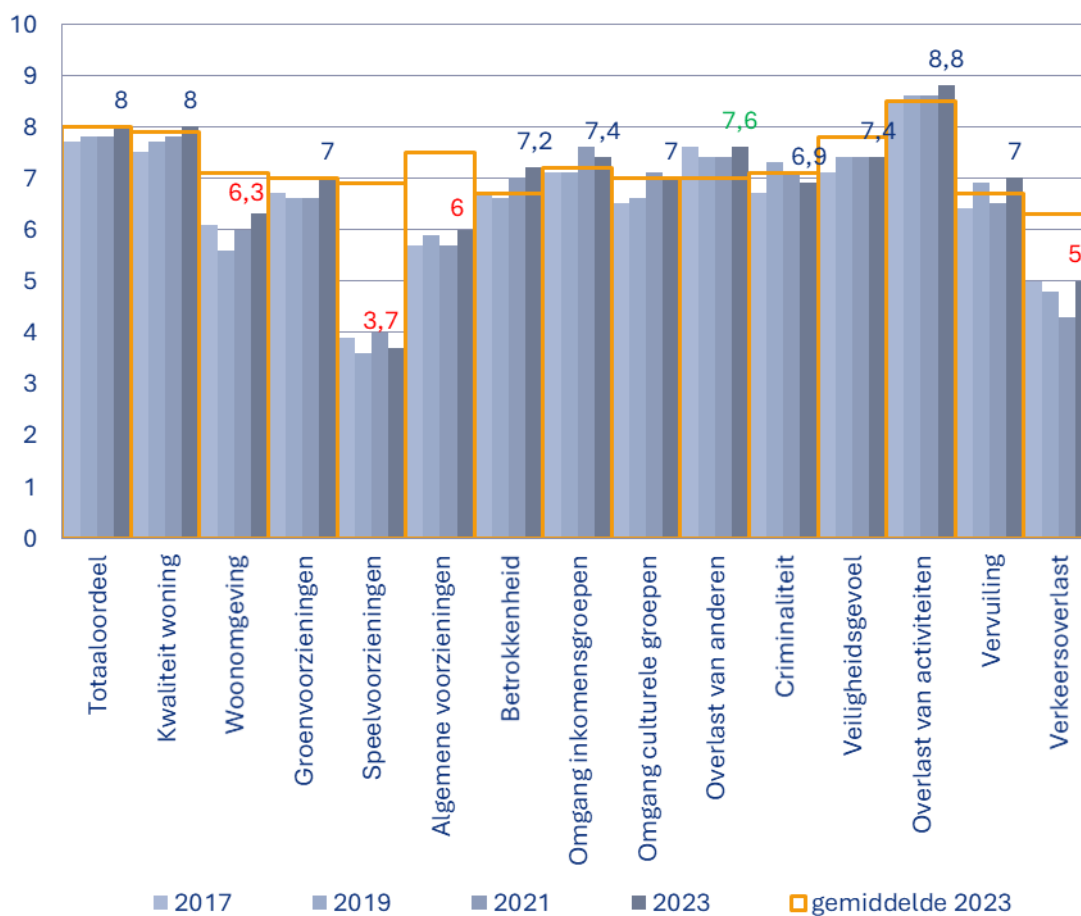

8.12 Pijnacker-Oost

Het totaalcijfer van buitengebied Pijnacker-Oost wordt door de bewoners van de wijk beoordeeld met een 8, wat gelijk is aan het gemeentelijk gemiddelde. Op vier leefbaarheidsaspecten scoort de wijk echter lager dan gemiddeld. Begrijpelijkerwijs worden de speelvoorzieningen (3,7) en algemene voorzieningen (6,0) in dit buitengebied beduidend lager beoordeeld. Verder zijn bewoners minder tevreden over de woonomgeving (6,3) en de mate van verkeersoverlast (5,0).

Bewoners ervaren wel minder overlast van gedrag van andere personen en waarderen dit aspect gemiddeld met het cijfer 7,6.

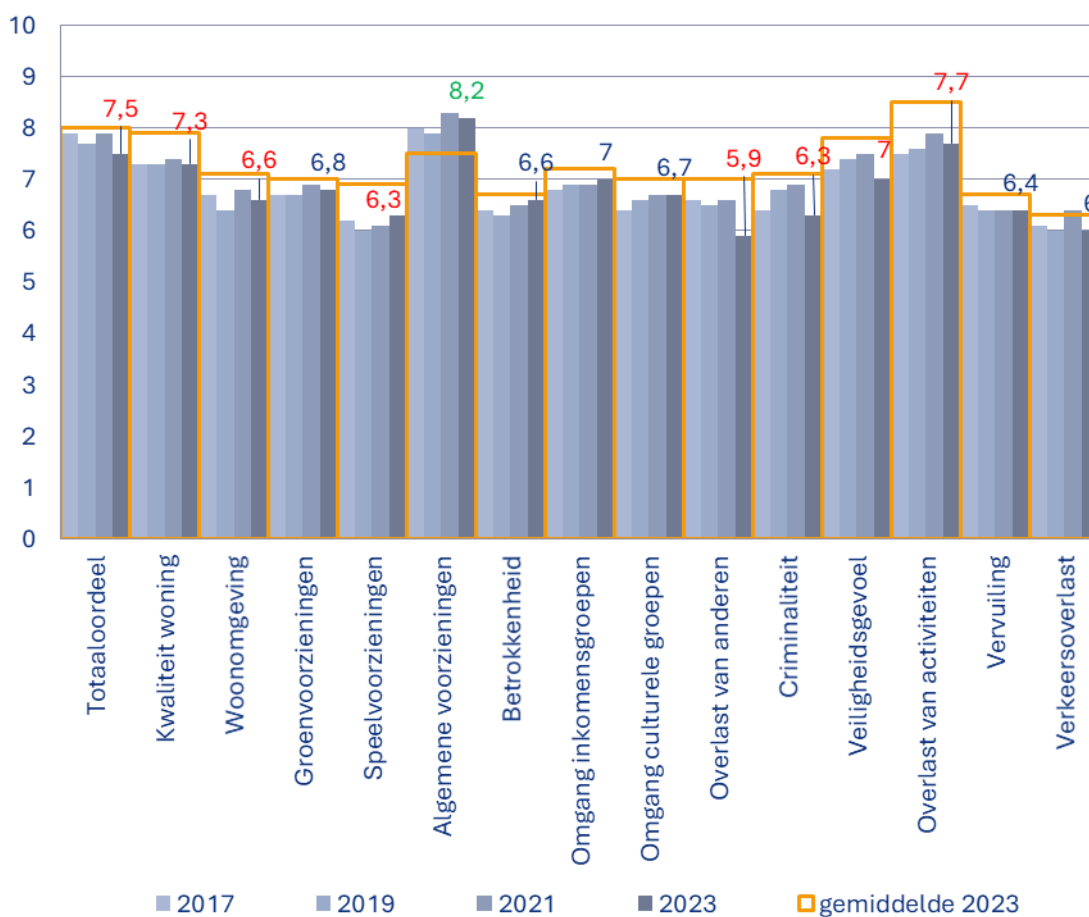

8.13 Nootdorp-Centrum/ West

Nootdorp-Centrum/ West krijgt gemiddeld een 7,5 van haar bewoners. Dat is een lager cijfer dan gemiddeld in de gemeente. Ook op relatief veel andere aspecten scoort de wijk beneden gemiddeld in vergelijking met Pijnacker-Nootdorp als geheel. De bewoners zijn minder tevreden wat betreft de woningvoorraad (7,3), de woonomgeving (6,6), speelvoorzieningen (6,3), de mate van overlast van anderen (5,9), criminaliteit (6,3), gevoel van veiligheid (7,0) en overlast van activiteiten (7,7).

De algemene voorzieningen springen er wel in positieve zin uit. Met een 8,2 ligt dat cijfer hoger dan gemiddeld in Pijnacker-Nootdorp als geheel.

Vergeleken met 2021 zijn er geen significante verschillen waar te nemen, maar wel hebben de bewoners van Nootdorp-Centrum/ West meer aspecten lager dan gemiddeld in de gemeente beoordeeld dan in de meting van twee jaar geleden.

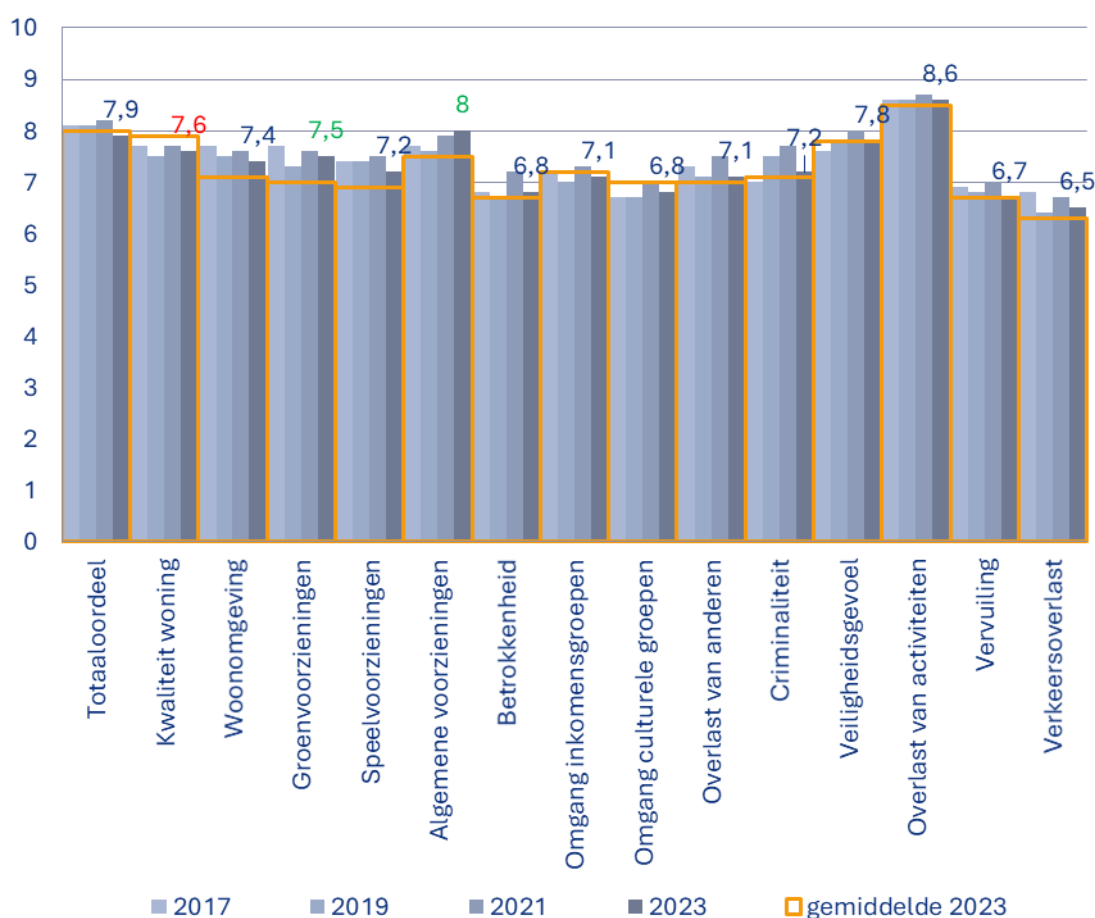

8.14 Vrouwtjeslant/ Nieuweveen

De bewoners van Vrouwtjeslant/ Nieuweveen waarderen de wijk met een 7,9. Dat ligt in lijn met het gemiddelde in de gemeente.

Twee aspecten worden bovengemiddeld positief beoordeeld. Zo worden de groenvoorzieningen (7,5) en algemene voorzieningen (8,0) hoger becijferd dan gemiddeld. Het gemiddelde rapportcijfer voor de woningvoorraad (7,6) ligt lager dan het gemeentelijke gemiddelde. Voor de andere aspecten liggen de cijfers in lijn met de gemeentelijke rapportcijfers.

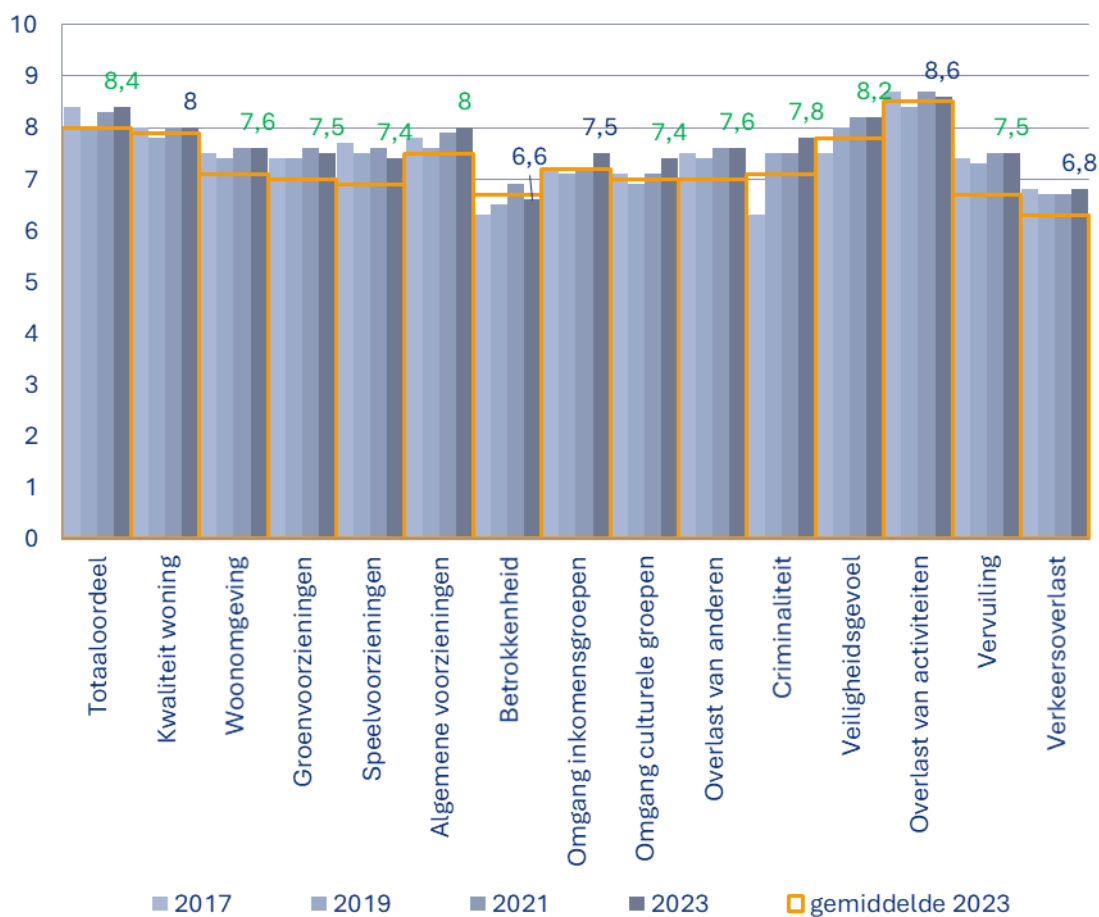
De cijfers voor alle leefbaarheidsaspecten zijn vergelijkbaar gebleven ten opzichte van de meting in 2021. Opvallend is dat in het vorige onderzoek veel aspecten hoger werden gewaardeerd dan gemiddeld in de gemeente dan in dit onderzoek het geval is. Er is echter geen sprake van een significante verslechtering van aspecten in de wijk.

8.15 Achter het Raadhuis

Met een 8,4 krijgt Achter het Raadhuis als totaaloordeel een hoger cijfer dan het gemeentelijk gemiddelde. Ook scoort de wijk op maar liefst negen leefbaarheidsaspecten hoger dan Pijnacker-Nootdorp als geheel.

Zo worden bijvoorbeeld meerdere aspecten in de fysieke woonomgeving, zoals de voorzieningen bovengemiddeld positief beoordeeld. Ook op het gebied van veiligheid beoordelen de bewoners de wijk hoger dan het gemiddelde in de gemeente.

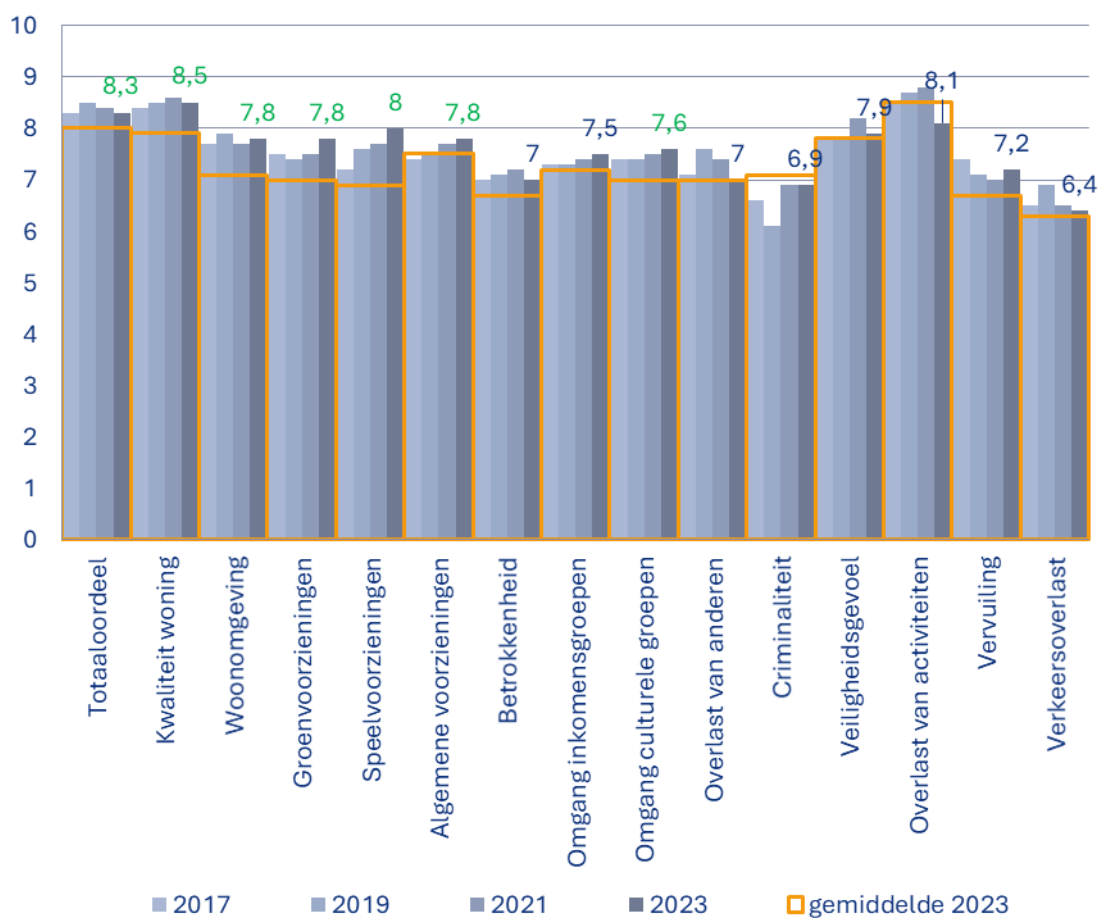

8.16 's-Gravenhout

De bewoners van 's-Gravenhout waarderen hun wijk met een 8,3 hoger dan het gemeentelijk gemiddelde. Ook zes van de aspecten worden bovengemiddeld hoog beoordeeld en geen enkel aspect lager dan het gemiddelde van de gemeente als geheel.

Met name de aspecten in de fysieke woonomgeving springen er in positieve zin uit. Alle aspecten krijgen een boven gemiddeld hoog cijfer. Daarnaast waarderen de bewoners ook de omgang tussen bewoners met verschillende culturele achtergronden hoger dan gemiddeld in Pijnacker-Nootdorp.

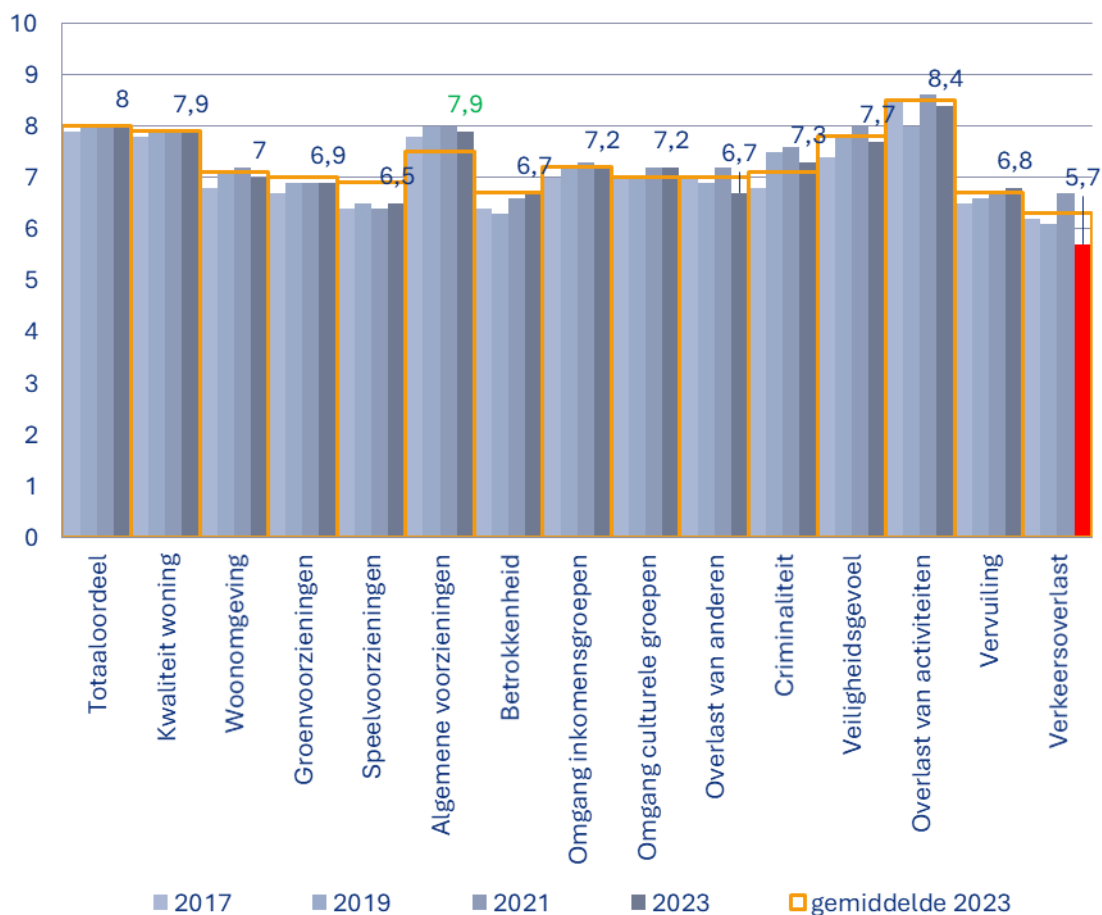
Voor alle leefbaarheidsaspecten zijn de cijfers van 's-Gravenhout vergelijkbaar met die van twee jaar geleden.

8.17 De Venen Oost

De Venen Oost krijgt van de bewoners een totaaloordeel van een 8,0. Dat is in lijn met het gemeentelijke gemiddelde. Dat geldt ook voor de meeste andere aspecten. De algemene voorzieningen worden gewaardeerd met een 7,9 en scoren daarmee hoger dan Pijnacker-Nootdorp als geheel.

Verkeersoverlast wordt met een 5,7 beoordeeld in de wijk. Dat is in lijn met het gemiddelde cijfer in de gemeente, maar is wel een verslechtering ten opzichte van twee jaar geleden. Toen scoorde dit aspect gemiddeld een 6,7 in de wijk.

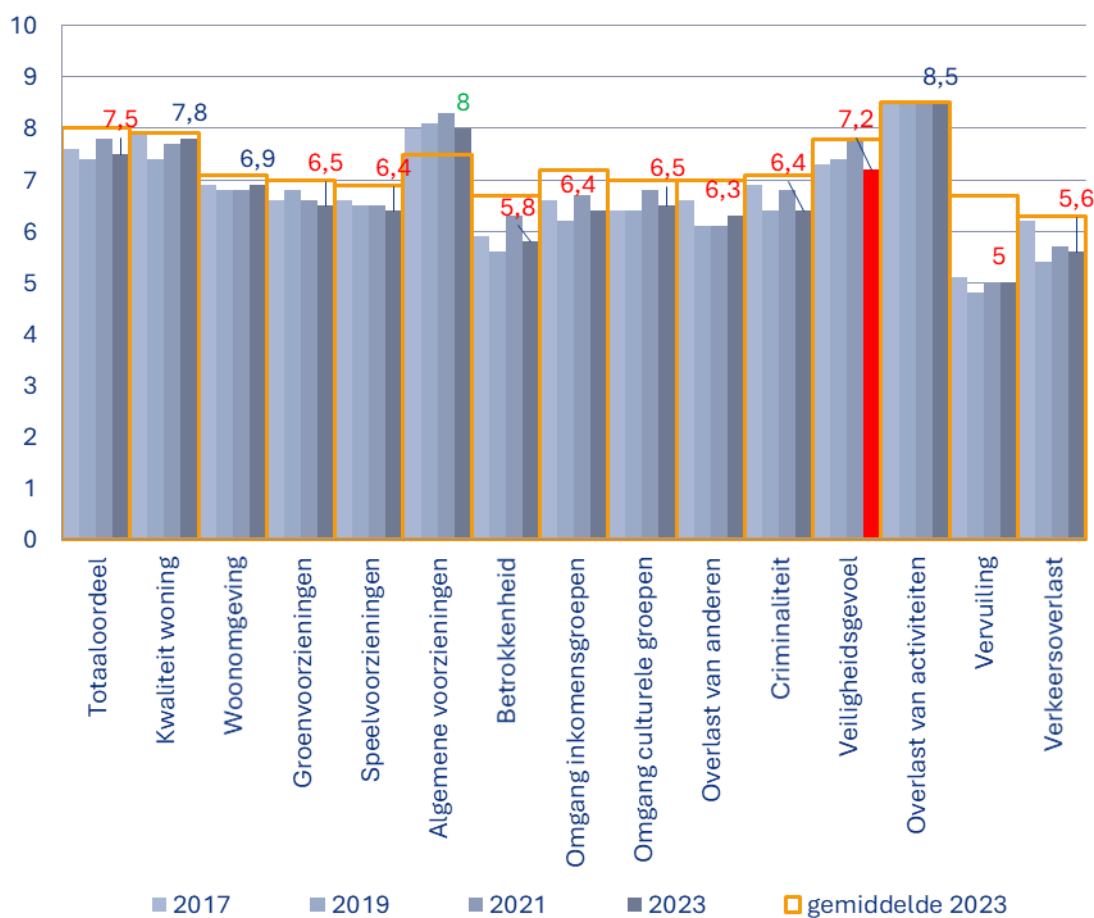

8.18 De Venen Centrum

De Venen Centrum scoort een totaalcijfer van een 7,5 dat is lager dan gemiddeld in de gemeente.

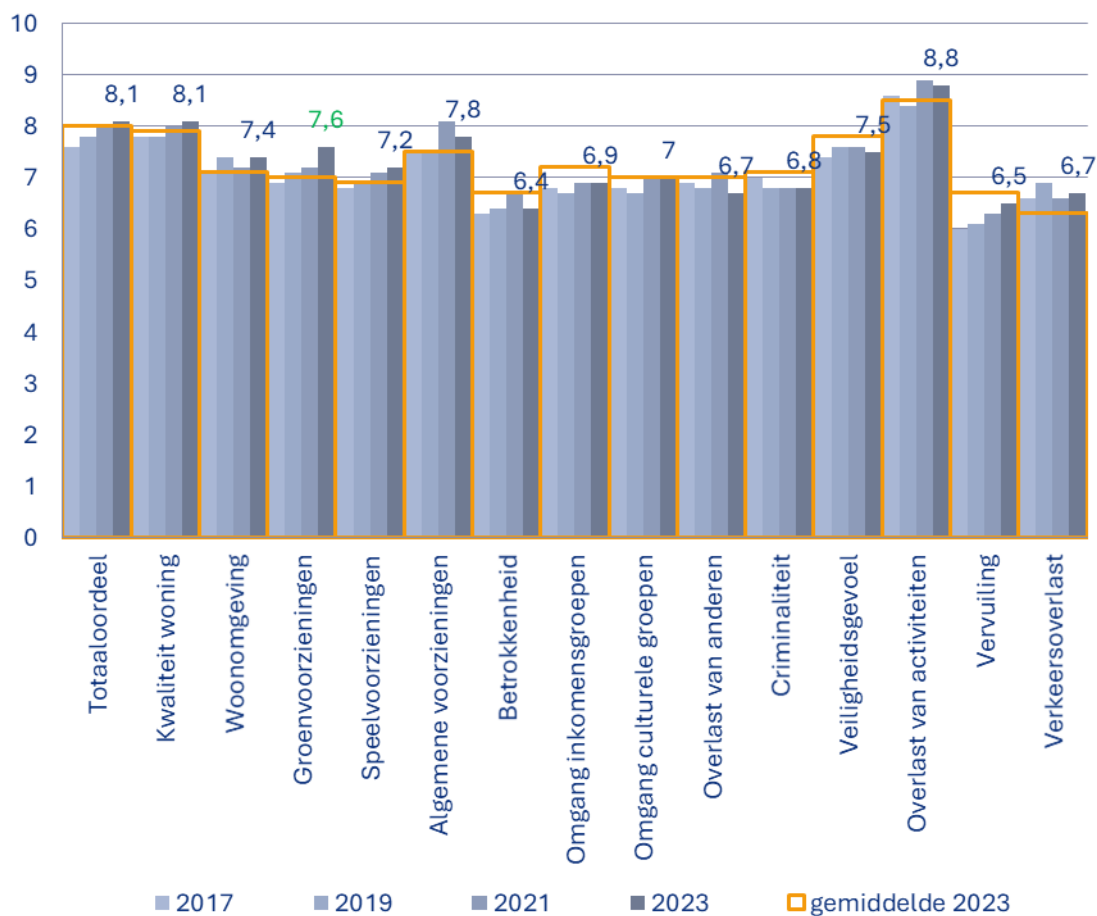
Op relatief veel aspecten wordt er lager gescoord, met name wat betreft de aspecten in de sociale woonomgeving, zoals de betrokkenheid van en omgang tussen bewoners. Ook op het gebied van veiligheid en overlast scoren een aantal aspecten lager dan in de gemeente als geheel. Zoals de overlast van anderen (6,3), mate van criminaliteit (6,4) en veiligheidsgevoel (7,2). Dit laatste aspect is tevens verslechterd ten opzichte van de het onderzoek in 2021.

Net als in de vorige meting scoort de algemene voorzieningen (8,0) als enige aspect bovengemiddeld hoog.

8.19 De Venen Craeyenburch

De bewoners van De Venen Craeyenburch waarderen hun wijk met een 8,1. Dit cijfer is ligt in lijn met het gemiddelde van Pijnacker-Nootdorp. De meeste aspecten scoren vergelijkbaar met het gemeentelijk gemiddelde en met de rapportcijfers uit 2021. Alleen het aspect groenvoorzieningen (7,6) scoort hoger dan gemiddeld in de gemeente.

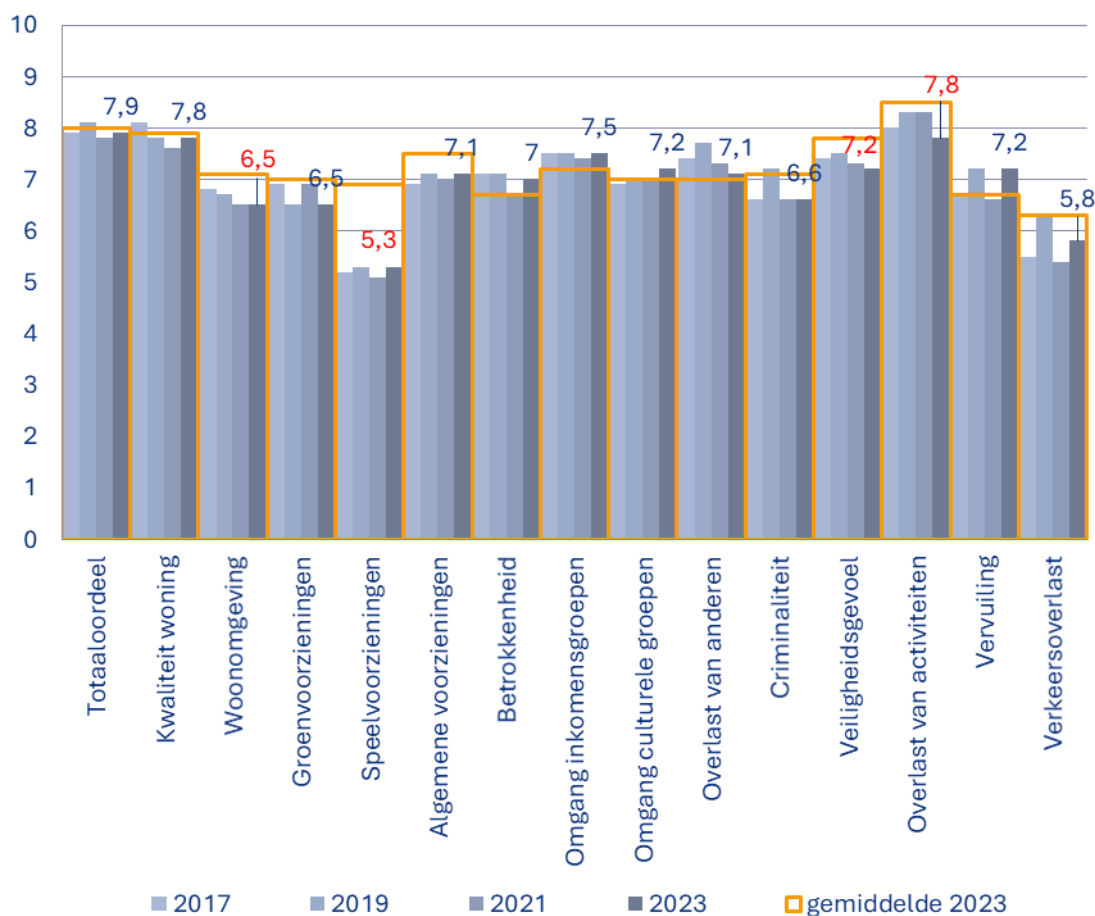

8.20 Buitengebied Nootdorp

De wijk Buitengebied Nootdorp krijgt van haar bewoners een 7,9 als totaalcijfer. De wijk wordt op meerdere aspecten lager dan het gemeentelijke gemiddelde gewaardeerd. Met name als het gaat om de fysieke woonomgeving. Bijvoorbeeld de woonomgeving krijgt van de respondenten uit Buitengebied Nootdorp een 6,5. Ook de speelvoorzieningen worden door respondenten lager dan gemiddeld gewaardeerd. Dat kan echter worden verklaard doordat het een buitengebied betreft. Ook het veiligheidsgevoel (7,2) en overlast van activiteiten (7,8) scoren beneden gemiddeld.

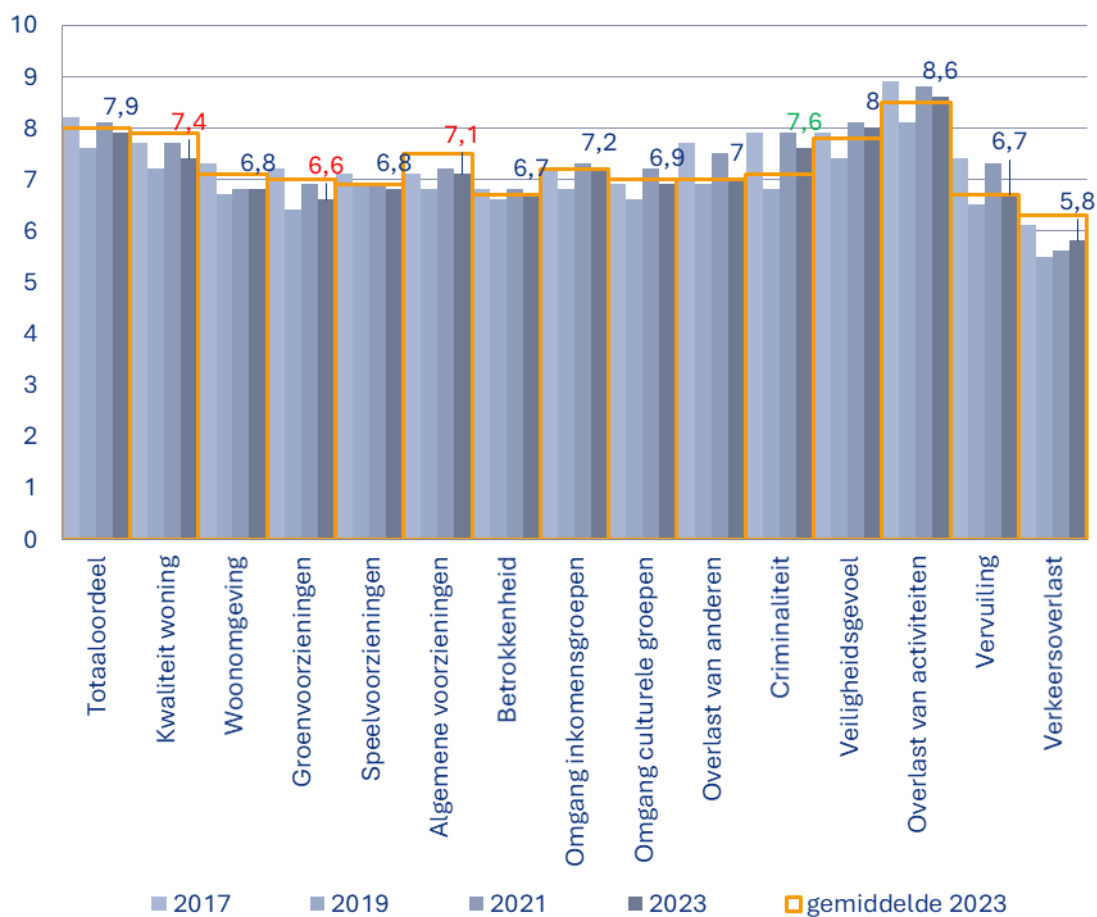
Ten opzichte van 2021 zijn er geen verschillen voor de leefbaarheidsaspecten waar te nemen.

8.21 Oud Delfgauw

Oud Delfgauw wordt met een 7,9 door haar bewoners vergelijkbaar beoordeeld met het gemeentelijk gemiddelde.

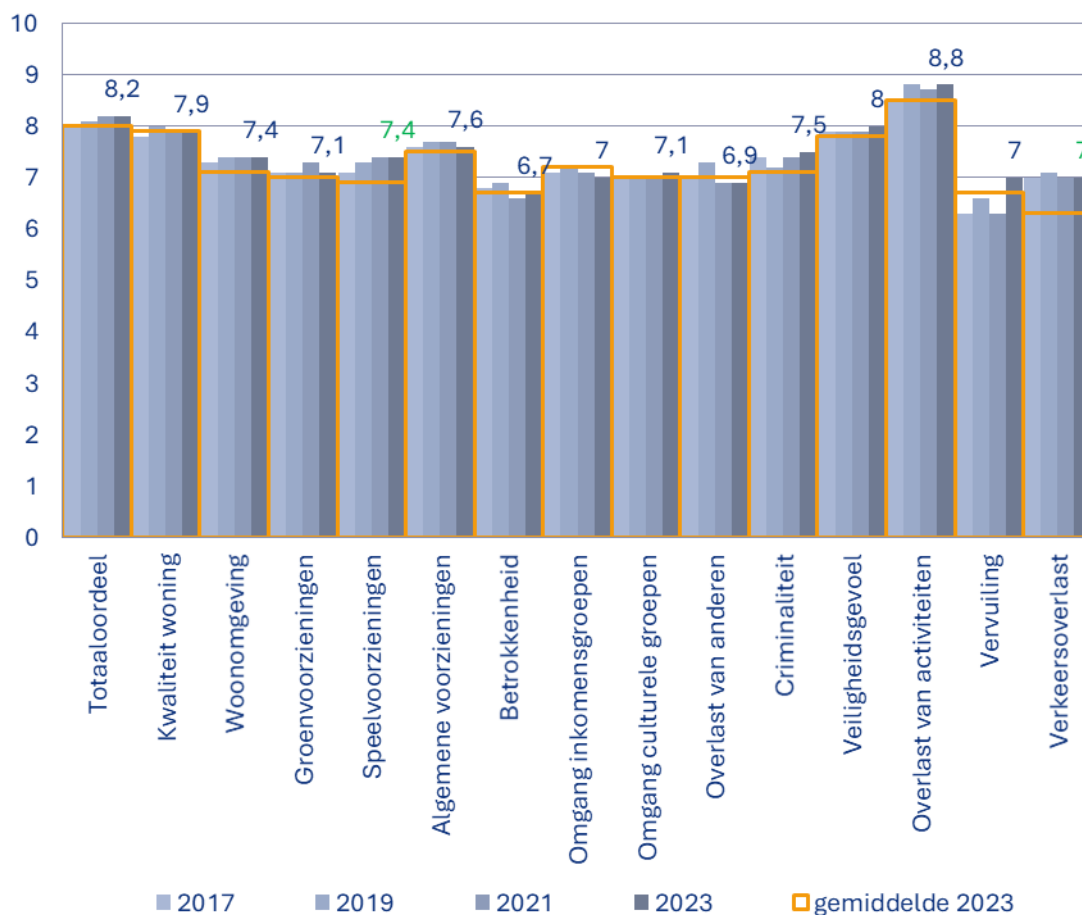
Een aantal aspecten in de fysieke woonomgeving springen er in negatieve zin uit. De woningvoorraad (7,4), groenvoorzieningen (6,6) en algemene voorzieningen (7,1) in de wijk scoren lager dan de gemiddelde rapportcijfers. Bewoners ervaren wel minder criminaliteit. Het gemiddelde rapportcijfer 7,6 is hoger dan het gemiddelde in de gemeente als geheel.

8.22 Emerald Noord

De bewoners van Emerald Noord geven de wijk gemiddeld een 8,2. Dat is vergelijkbaar met de gemeente als geheel. Daarnaast zijn er twee aspecten waar de wijk hoger dan gemiddeld scoort. De speelvoorzieningen worden bovengemiddeld gewaardeerd een cijfer 7,4. Ook ervaren de wijkbewoners minder overlast van verkeer (7,0) dan in Pijnacker-Nootdorp als geheel. Beide aspecten sprongen er ook in het vorige onderzoek in positieve zin uit.

Ook de andere rapportcijfers van Emerald Noord zijn vergelijkbaar met de cijfers van de wijk van de meting uit 2021.

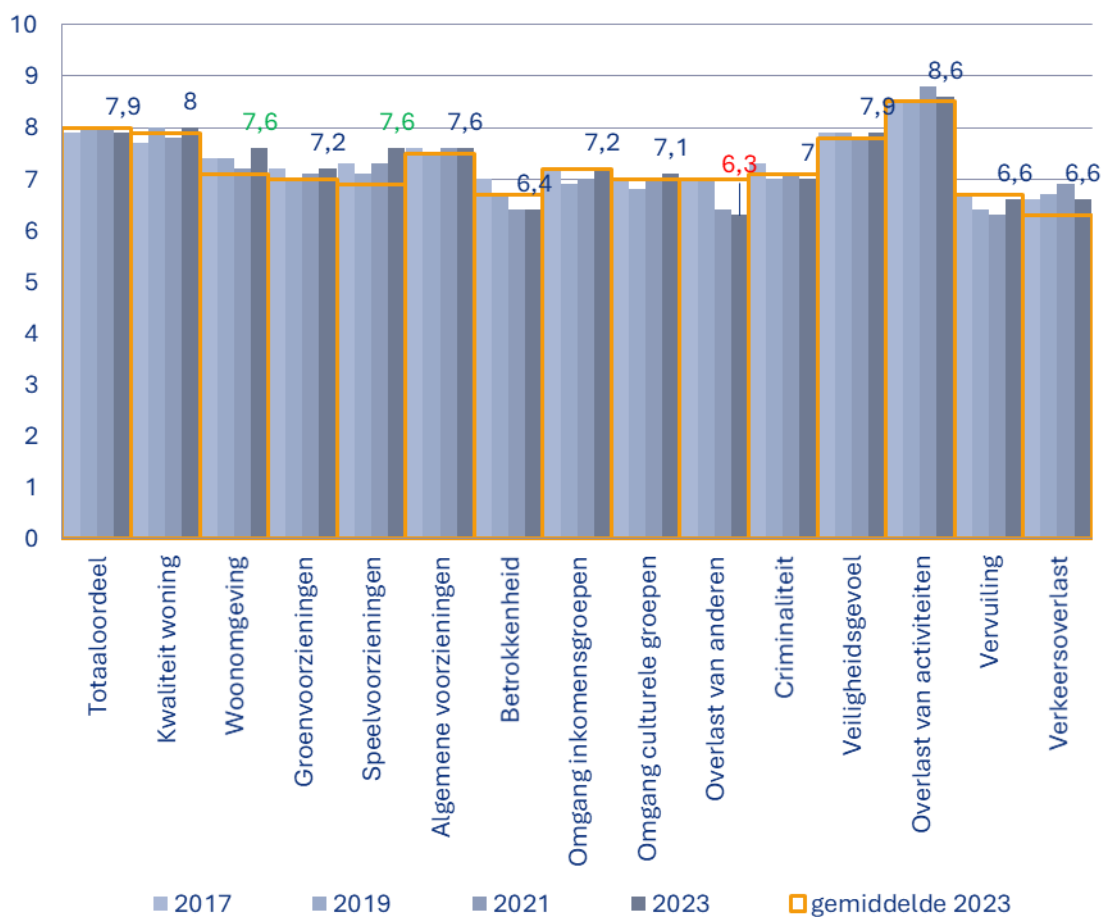

8.23 Emerald Centrum

De bewoners van Emerald Centrum waarderen de wijk met een 7,9, dit is ongeveer gelijk aan het gemeentelijk gemiddelde.

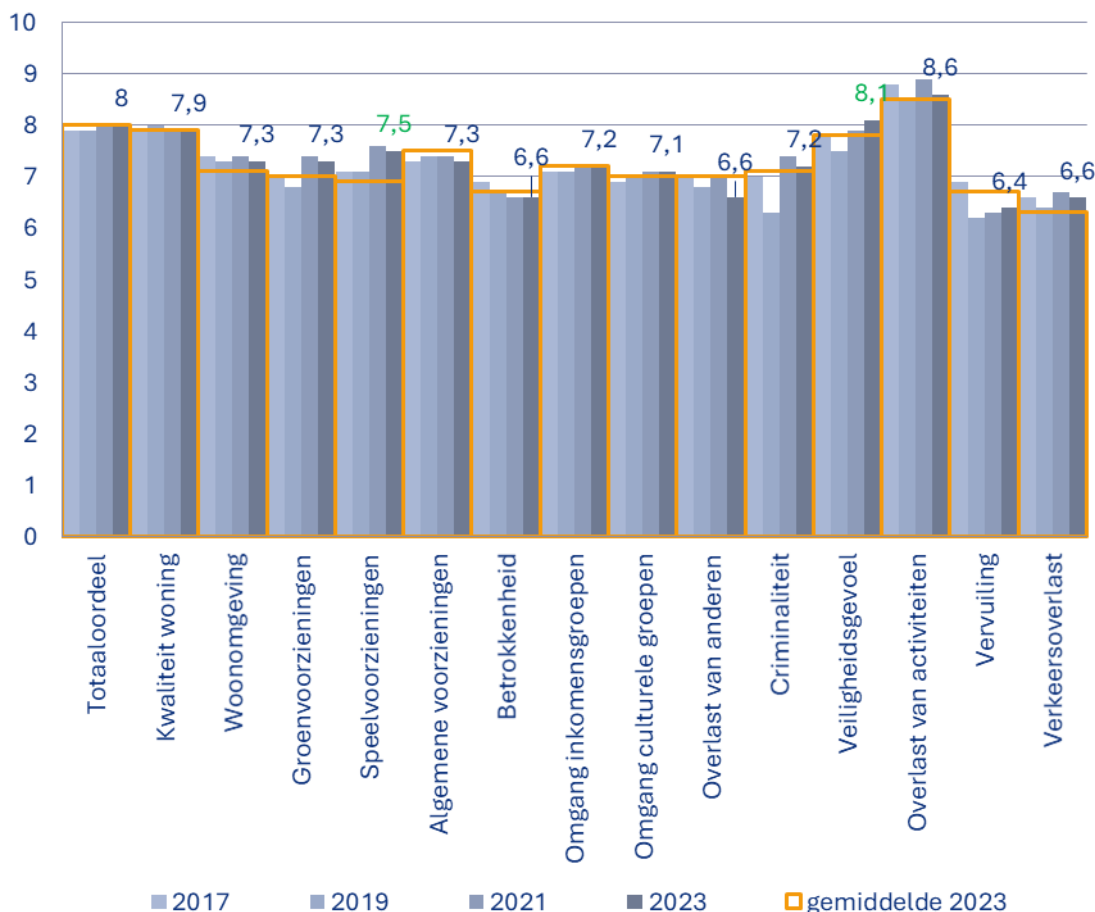
Op twee aspecten scoort de wijk hoger dan gemiddeld. Zo beoordelen de wijkbewoners de woonomgeving en de speelvoorzieningen met een 7,6. Aan de andere kant ervaren bewoners meer dan gemiddeld in de gemeente overlast van gedrag van andere personen (6,3).

Voor alle leefbaarheidsaspecten zijn de cijfers vergelijkbaar met die van twee jaar geleden.

8.24 Emerald Zuid

Emerald Zuid wordt door haar bewoners gewaardeerd met een 8,0. Dit is gelijk aan het gemeentelijk gemiddelde. De speelvoorzieningen (7,5) en het veiligheidsgevoel (8,1) worden door de bewoners hoger gewaardeerd dan het gemeentelijk gemiddelde. Op alle andere aspecten geven de bewoners vergelijkbare cijfers als gemiddeld in de gemeente en als de respondenten twee jaar geleden.

8.25 Aandachtspunten per wijk

Als aandachtspunt worden de aspecten benoemd die door de bewoners gemiddeld met een cijfer onder de 6 beoordeeld zijn. Hieronder is een overzicht gegeven van de betreffende wijken en aspecten (Tabel 3). In totaal zijn er volgens deze definitie 15 aandachtspunten. In 2021 en 2019 waren dat er respectievelijk 17 en 20.

Grotendeels gaat het om dezelfde wijken als in 2021. Wel ging het in het vorige onderzoek vaker om gemiddelden lager dan een vijf. In 2021 werden ook lagere cijfers gegeven aan de algemene voorzieningen. Dit aspect komt niet terug in de aandachtspunten van dit jaar.

Net als in 2021 is verkeersoverlast is het vaakst een aandachtspunt, namelijk in acht wijken. Gevolgd door de vervuiling, dat in drie wijken gemiddeld lager dan een zes beoordeeld worden. Gevolgd door de speelvoorzieningen, met het laagste gemiddelde cijfer van 3,7 in Pijnacker-Oost. Echter, is het goed om te benoemen dat het om twee wijken in het buitengebied gaat.

De wijk met de meeste aandachtspunten is Venen Centrum. De betrokkenheid van bewoners, vervuiling en de verkeersoverlast worden in deze wijk negatief beoordeeld.

Tabel 3 Aandachtspunten (leefbaarheidsaspecten) per wijk

	Speelvoorzieningen	Betrokkenheid	Overlast van anderen	Vervuiling	Verkeersoverlast
1. Pijnacker-Centrum/Dorp					5,9
6. Keijzershof Erven				5,8	
7. Keijzershof Boszoom				5,7	
8. Keijzershof Eilanden					5,8
11. Pijnacker Noordpolder					4,8
12. Pijnacker-Oost	3,7				5
13. Nootdorp-Centrum/West			5,9		
17. De Venen Oost					5,7
18. De Venen Centrum		5,8		5	5,6
20. Buitengebied Nootdorp	5,3				5,8
21. Oud Delfgauw					5,8

Bijlage 1: Vragenlijst

<wijknr>

Vragenlijst leefbaarheid in uw wijk

Met deze vragenlijst stellen wij u een aantal vragen over de leefbaarheid in uw wijk. U kunt steeds een rapportcijfer geven van 1 (zeer negatief) tot 10 (zeer positief). Een 6 is net voldoende en een 5 net onvoldoende.

Heeft u **geen oordeel** over een vraag **of vindt u de vraag niet op uw wijk van toepassing**, dan kunt u de **vraag onbeantwoord laten**. Aan het einde van de vragenlijst kunt u voor 2 vragen een toelichting bij uw antwoord geven.

Uw antwoorden worden anoniem verwerkt.

PERSOONLIJKE SITUATIE

Bij het onderzoeken van de leefbaarheid van de wijk is het waardevol om te weten of er verschillen bestaan in beoordeling van de leefbaarheid naar zaken als leeftijd en woonsituatie. Daarom begint de vragenlijst met enkele persoonlijke vragen.

Wat is uw leeftijd?   Jaar

Wat is uw postcode? (bijvoorbeeld: 1234 AB)

Wie is de eigenaar van uw woning?

- Ikzelf en/of mijn partner
- RndomWonen
- Staedion
- Anders, namelijk:

In wat voor een soort woning woont u?

- Eengezinswoning
- Appartement/ beneden- of bovenwoning/ flat
- Overig

Wat is de samenstelling van uw huishouden?

- Alleenwonend
- Tweepersoonshuishouden zonder (thuiswonende) kinderen
- Eénoudergezin, jongste thuiswonende kind onder de 12 jaar
- Eénoudergezin, jongste thuiswonende kind 12 jaar of ouder
- Gezin, jongste thuiswonende kind onder de 12 jaar
- Gezin, jongste thuiswonende kind 12 jaar of ouder

DE LEEFBAARHEIDSMONITOR

Kruis per vraag steeds het vakje aan onder het getal dat u als rapportcijfer wilt geven voor uw wijk.

Totaaloordeel

1. Hoe prettig vindt u uw wijk in het algemeen?

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
Zeer onprettig	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Zeer prettig

Fysieke woonomgeving

2. Wat vindt u van de kwaliteit van de woningen in uw wijk?

Daarbij gaat het niet om de geschiktheid van uw eigen woning voor uzelf, maar om de aantrekkelijkheid en de staat van onderhoud van de woningen in de wijk.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
Zeer slecht	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Zeergoed

3. Wat vindt u van de woonomgeving in uw wijk?

Denk hierbij aan de pleintjes, de bestrating, de manier waarop de straat is ingericht, bankjes, verlichting, enz.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
Zeer slecht	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Zeergoed

4. Wat vindt u van de groenvoorzieningen in uw wijk?

Denk hierbij aan de manier waarop u er gebruik van kunt maken en de manier waarop de groenvoorzieningen worden bijgehouden.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
Zeer slecht	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Zeergoed

5. Wat vindt u van de speelvoorzieningen in uw wijk?

Denk hierbij aan de manier waarop de speelvoorzieningen worden bijgehouden, het gebruik ervan en aan de mogelijkheden voor kinderen om leuk en veilig te spelen.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
Zeer slecht	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Zeergoed

6. Wat vindt u van de kwaliteit van de voorzieningen in uw omgeving?

Denk hierbij aan scholen, winkels, openbaar vervoer, bibliotheek, buurthuis, sport-, zorg- en medische voorzieningen.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
Zeer slecht	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Zeergoed

Sociale woonomgeving

1. Wat vindt u van de betrokkenheid van de wijkbewoners bij uw wijk?

Denk hierbij aan de mate waarin mensen zich willen inzetten voor de wijk.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Niet betrokken	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Zeer betrokken

2. Gaan bewoners van verschillende inkomensgroepen in uw wijk op een prettige manier met elkaar om?

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Zeer onprettig	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Zeer prettig

3. Gaan bewoners met verschillende culturele achtergronden in uw wijk op een prettige manier met elkaar om?

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Zeer onprettig	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Zeer prettig

Veiligheid & Overlast

4. Heeft u in uw wijk overlast van (het gedrag van) anderen?

Denk hierbij aan geluidsoverlast, andere overlast van buurtbewoners en overlast door rondhangende jongeren.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Veel overlast	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Geen overlast

5. Heeft u in uw wijk last van criminaliteit?

Denk bijvoorbeeld aan vandalisme, inbraak, diefstal en geweldpleging.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Veel overlast	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Geen overlast

6. Hoe veilig voelt u zich?

Denk hierbij aan eventuele donkere plekken, overhangend groen en een prettige sfeer.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Zeer onveilig	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Zeer veilig

7. Heeft u in uw wijk overlast van activiteiten?

Denk hierbij aan horeca, evenementen en markten.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Veel overlast	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Geen overlast

8. Heeft u in uw wijk last van vervuiling?

Denk hierbij aan zwerfvuil, stank, verkeerd geplaatst vuilnis en hondenpoep.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Veel overlast	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Geen overlast

1. Heeft u in uw wijk last van verkeer?

Denk aan verkeersdrukke, verkeerslawaaai, rijgedrag, onvoldoende parkeerplaatsen en verkeerd parkeren.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Veel overlast	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Geen overlast

OPMERKINGEN

Hieronder kunt u twee aanvullende opmerkingen kwijt met betrekking tot de vragen. Deze ruimte kunt u ook gebruiken om uw score voor een onderwerp nader toe te lichten. Graag ook de eventuele locatie (bijvoorbeeld straatnaam) vermelden waar uw opmerking betrekking op heeft.

Nummer van de vraag:

Nummer van de vraag:

De gemeente Pijnacker-Nootdorp verloot onder de inzenders van een ingevulde vragenlijst **20 cadeaubonnen van €25,-**. Wilt u meedoen aan de verloting, vul dan hieronder de inlogcode in die in uw uitnodigingsbrief vermeld staat.

Inlogcode uit uitnodigingsbrief:

De ingevulde enquête graag terugsturen vóór ...

HARTELIJK DANK VOOR UW MEDEWERKING!

Bijlage 2: Opmerkingen

	Fysieke woonomgeving				Sociale woonomgeving				Veiligheid			Ongenoegens			Overig		Totaal
	Kwaliteit woningen	Woonomgeving	Groenvoorzieningen	Speelvoorzieningen	Voorzieningen	Betrokkenheid bewoners	Omgang inkomensgroepen	Omgang culturele achtergronden	Overlast van (gedrag van) anderen	Criminaliteit	Veiligheidsgevoel	Overlast van activiteiten	Vervuiling	Verkeer	Totaaloordeel wijk	Onderzoek algemeen	
1. Pijnacker-Centrum/Dorp	2	13	11	3	1	1	0	2	13	4	3	4	17	34	3	0	111
2. Pijnacker-Noord	5	4	9	7	4	1	1	5	6	4	3	6	15	21	11	2	104
3. Koningshof	1	18	17	3	6	2	1	1	7	1	0	1	16	20	5	5	104
4. Klapwijk	2	15	11	10	10	0	0	1	6	0	1	2	13	23	5	0	99
5. Tolhek	0	9	8	9	10	4	2	3	16	3	6	2	18	31	7	1	129
6. Keijzershof Erven	3	7	16	2	9	3	2	3	11	2	2	3	24	27	5	2	121
7. Keijzershof Boszoom	2	4	11	9	10	2	1	1	14	5	1	0	29	38	1	1	129
8. Keijzershof Eilanden	2	7	13	7	9	1	1	2	7	1	0	2	14	35	4	0	105
9. Ackerswoude	1	4	15	38	7	6	3	1	4	2	3	1	30	43	5	2	165
10. Oude Leede/Zuidpolder	4	22	8	2	8	0	0	1	7	6	7	1	7	41	5	5	124

11. Pijnacker Noordpolder	0	3	5	0	0	0	0	0	2	0	1	1	5	22	3	2	44
12. Pijnacker-Oost	2	8	6	5	4	2	1	1	2	4	2	1	4	35	1	1	79
13. Nootdorp-Centrum/West	3	5	8	6	5	0	2	2	15	6	7	6	11	24	7	0	107
14. Vrouwtjeslant/Nieuweveen	8	15	5	4	3	5	2	5	15	2	1	0	25	35	1	2	128
15. Achter het Raadhuis	1	7	11	5	1	3	1	2	1	3	0	6	11	33	8	2	95
16. s-Gravenhout	0	9	8	1	4	1	2	1	11	5	4	6	24	37	5	0	118
17. De Venen Oost	2	7	6	6	1	2	0	1	7	3	0	1	13	39	1	3	92
18. De Venen Centrum	2	5	18	5	2	0	0	2	10	0	5	1	42	33	2	1	128
19. De Venen Craeyenburch	0	12	9	4	3	1	0	1	6	1	8	3	19	18	3	1	89
20. Buitengebied Nootdorp	0	11	7	6	0	0	1	3	10	0	4	3	7	26	1	2	81
21. Oud Delfgauw	3	10	15	9	2	1	0	4	13	1	1	1	18	45	5	1	129
22. Emerald Noord	1	11	12	1	4	1	1	2	7	2	0	3	19	16	1	1	82
23. Emerald Centrum	0	4	11	4	7	4	2	4	21	3	4	2	15	19	4	1	105
24. Emerald Zuid	1	3	12	2	4	2	1	9	19	4	2	2	20	27	3	2	113
Totaal	45	213	252	148	114	42	24	57	230	62	65	58	416	722	96	37	2581

RIPO